

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

LEZBİYEN VE GEYLERİN GELİŞİM BOYUTLARINA GÖRE YAŞADIĞI SORUNLAR VE SOSYAL HİZMET GEREKSİNİMLERİ

Hacer Duygu BÖLÜKBAŞI

**SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
DOKTORA TEZİ**

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Veli DUYAN**

**ANKARA
2021**

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

LEZBİYEN VE GEYLERİN GELİŞİM BOYUTLARINA
GÖRE YAŞADIĞI SORUNLAR VE SOSYAL HİZMET
GEREKSİNİMLERİ

Hacer Duygu BÖLÜKBAŞI

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Veli DUYAN

ANKARA
2021

Etik Beyan

Ankara Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Doktora tezi olarak hazırlayıp sunduğum “Lezbiyen ve Geylerin Gelişim Boyutlarına Göre Yaşadığı Sorunlar ve Sosyal Hizmet Gereksinimleri” başlıklı tez; bilimsel ahlak ve değerlere uygun olarak tarafımdan yazılmıştır. Tezimin fikir / hipotezi tümüyle tez danışmanım ve bana aittir. Tezde yer alan klinik çalışma tarafımdan yapılmış olup, tüm cümleler ve yorumlar bana aittir.

Yukarıda belirtilen hususların doğruluğunu beyan ederim.

Doktora Öğrencisinin Adı Soyadı: Hacer Duygu BÖLÜKBAŞI

Tarih :

İmza:

KABUL VE ONAY

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Sosyal Hizmet Anabilim Dalında Hacer Duygu BÖLÜKBAŞI tarafından hazırlanan
“Lezbiyen ve Geylerin Gelişim Boyutlarına Göre Yaşadıkları Sorunlar ve Sosyal
Hizmet İhtiyaçlarının Belirlenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından
DOKTORA TEZİ olarak OYBİRLİĞİ/OY ÇOKULUĞU ile kabul/ret edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: .../.../2021

İmza

Unvanı Adı ve Soyadı Üniversitesi

Jüri Başkanı

İmza

Unvanı Adı ve Soyadı

Üniversitesi

Raportör

İmza

Unvanı Adı ve Soyadı

Üniversitesi

Üye

İmza

Unvanı Adı ve Soyadı

Üniversitesi

Üye

İmza

Unvanı Adı ve Soyadı

Üniversitesi

Üye

Tez hakkında alınan jüri kararı Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır.

Prof. Dr. Ad SOYADI

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

İÇİNDEKİLER

Etik Beyan	ii
Kabul ve Onay	iii
İçindekiler	iv
Önsöz	vii
Simgeler ve Kısaltmalar	viii
Şekiller	ix
Çizelgeler	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	4
1.2. Araştırmanın Önemi	5
1.3. Araştırmanın Tanımları	6
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.5. Tarihsel Bağlamda Lezbiyen ve Geyler Hakkında Genel Bilgiler	7
1.6. Lezbiyen ve Gey Bireylerin Sorunlarına Bütüncül Bakış	10
1.6.1. Ekolojik Sistem Yaklaşımı	12
1.7. Beş Gelişim Boyutunda Lezbiyen ve Geylerin Sorunları ve İhtiyaçları	14
1.7.1. Fiziksel Boyut	14
1.7.2. Duyuşsal Boyut	18
1.7.3. Tinsel Boyut	23
1.7.4. Sosyal Boyut	28
1.7.5. Bilişsel Boyut	32
1.8. Sosyal Hizmetin İşlevleri	37
1.8.1. Danışmanlık İşlevi	37
1.8.2. Kaynak Yönetimi İşlevi	39
1.8.3. Eğitim İşlevi	40
1.9. Araştırmanın Amacı	40
2. GEREÇ VE YÖNTEM	41
2.1. Araştırmanın Modeli	41
2.2. Çalışma Grubu	42
2.3. Veri Toplama Araçları ve Yöntemleri	43
2.4. Verilerin Analizi	46
2.5. Süre ve Olanaklar	46
3. BULGULAR	47
3.1. Lezbiyen ve Geyleri Tanıtıcı Bilgiler	47
3.2. Ana Temalar Bağlamında Bulgular	51
3.2.1. Sosyal Boyut	52
3.2.1.1. Açılma Süreci	54
3.2.1.2. Sosyal Yaşam	62
3.2.1.3. Arkadaş İlişkileri	64
3.2.1.4. LGBTİ + Toplulukları	67
3.2.2. Duyuşsal Boyut	73

3.2.3. Fiziksel Boyut	78
3.2.3.1. Öz Bakım	79
3.2.3.2. Fiziksel / Psikolojik Rahatsızlıklar	80
3.2.3.3. Sağlık Alanında Zorluklar	81
3.2.3.4. İlk Cinsel Deneyim	82
3.2.4. Tinsel Boyut	84
3.2.4.1. Dünya Görüşü	85
3.2.4.2. Değerler	87
3.2.4.3. Doğanın Anlamı	88
3.2.5. Bilişsel Boyut	90
3.2.5.1. Zorluklar	91
3.2.5.2. Zorluklarla Baş Etme	93
3.2.5.3. Önemli Yaşam Olayları	94
3.2.5.4. Yeniden Dünyaya Gelme	96
3.2.6. İlişkisel Analizler	98
4. TARTIŞMA	101
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	127
ÖZET	140
SUMMARY	141
KAYNAKLAR	142
EKLER	153
Ek-1 Bilgilendirilmiş Onam Formu	153
Ek-2 Kişisel Bilgi Formu	156
Ek-3 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	158
Ek-4 Etik Kurul Onayı	160
Ek-5 İzin Belgesi	161
ÖZGEÇMİŞ	162

ÖNSÖZ

Lezbiyen ve geylerin gelişim boyutlarına göre yaşadıkları sorunlar ve sosyal hizmet gereksinimlerinin belirlenmesini amaçlayan bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında 15 lezbiyen 15 gey birey ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulguların analizi sonucunda çıkan sonuçların lezbiyen ve gey bireylerin yaşadığı sorunların çözümüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın en başından itibaren benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, yoğun çalışma temposuna rağmen her zaman bana vakit ayırarak izleyeceğim yolu net bir şekilde görmemi sağlayan değerli tez danışmanım Prof. Dr. Veli DUYAN'a, çalışmam boyunca bana görüşleri ile destek veren ve çalışmanın kalitesinin artmasını sağlayan değerli hocalarım Doç. Dr. Melahat DEMİRBİLEK'e, Doç. Dr. Esra ÇALIK VAR'a çok teşekkür ederim.

Bu çalışmaya gönüllü olarak katılan, benimle yaşam öykülerini içtenlikle paylaşan tüm katılımcılara çok teşekkür ediyorum. Bu çalışmanın onların özgün yaşantılarını doğru bir şekilde aktarabildiğini ümit ediyorum.

Son olarak benden hiçbir zaman desteğini esirgemeyen, bilgi ve deneyimiyle bana ve çalışmama güç veren annem Doç. Dr. Emel YURTSEVER'e, her zaman desteklerini hissettiğim babam ve kardeşime çok teşekkür ederim.

SİMGELER VE KISALTMALAR

Akt.	Aktaran
LG	Lezbiyen, gey
LGBTİ	Lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel, interseksüel
Maxqda	Nitel Veri Analiz Programı
NASW	National Association for Scoial Worker
Örn	Örneğin
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
v.d.	Ve diğerleri

ŞEKİLLER

Şekil 3.1. Lezbiyen ve geylerin yaşadığı sorunların ve gereksinimlerin belirlenmesine yönelik tema gösterimi	52
Şekil 3.2. Sosyal boyut temasına ait hiyerarşik kod alt kod bölümler modeli	53
Şekil 3.3. Açılma süreci kategorisine ait kod alt kod bölümler modeli	54
Şekil 3.4. Katılımcı profiline göre açılma süreci	61
Şekil 3.5. Sosyal yaşam kategorisine ait kod alt kod bölümler modeli	62
Şekil 3.6. Arkadaş ilişkileri kategorisine ait kod alt kod bölümler modeli	65
Şekil 3.7. Arkadaş ilişkileri kategorisine ait kod alt kod bölümler modeli	68
Şekil 3.8. Duyuşsal boyut temasına ait kod alt kod bölümler modeli	73
Şekil 3.9. Fiziksel boyut temasına ait hiyerarşik kod alt kod bölümler modeli	79
Şekil 3.10. Tinsel boyut temasına ait hiyerarşik kod alt kod bölümler modeli	84
Şekil 3.11. Bilişsel boyut temasına ait hiyerarşik kod alt kod bölümler modeli	91
Şekil 3.12. Boyutlara yönelik ilişkisel analiz	98
Şekil 3.13. Kod Bulutu	100

ÇİZELGELER

Çizelge 3.1. Katılımcı profili	48
Çizelge 3.2. Katılımcıların tanıtıcı özellikleri	49
Çizelge 3.3. Cinsel yönelime göre sosyal boyut	70
Çizelge 3.4. Cinsel yönelimini bilen kişi / kişilere göre duyuşsal boyut	77
Çizelge 3.5. Aile bağlarına göre fiziksel boyut	83
Çizelge 3.6. Aileye açılma durumuna göre tinsel boyut	89
Çizelge 3.7. Cinsel yönelime göre bilişsel boyut	97

1. GİRİŞ

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin ilk iki maddesinde, her insanın onur ve haklar bakımından doğuştan eşit olduğu ve hiçbir unsur ya da özelliğe göre insanlar arasında ayrım gözetilemeyeceği belirtilmektedir.

Bununla birlikte, Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği ve Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu'nun 2014 yılında onayladığı küresel sosyal hizmet tanımında ise, sosyal hizmetin merkezinde insan hakları, sosyal adalet, kolektif sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkelerinin bulunduğu belirtilmektedir.

Her iki tanım birlikte ele alındığında, insan hakları mesleği olarak da tanımlanan sosyal hizmet mesleğinde, ayrımcılığa, ötekileştirilmeye uğrayan dezavantajlı kesimlerin haklarının savunulması, güçlendirilmesi, olumlu yönde değişimlerinin sağlanması ve bu amaçla aynı zamanda toplumsal dönüşümün de sağlanması önemlidir. Bu anlamda sosyal hizmet uygulayıcılığı Mule'un (2018) da belirttiği gibi "toplumsal değişime adanmışlık" gerektirir.

Ancak bu iki tanıma kapsayan ve söz edilen kavramlara ihtiyaç duyan lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel ve interseksüellerin (LGBTİ) sosyal hizmet eğitimi ve sosyal hizmetlerin gündemine geç girdiği görülmektedir (Yağcıoğlu, 2012). Bunun nedenlerini anlamak için geçmişe gitmek yerine olacaktır.

1950'lere kadar olan uzunca süre boyunca, cinsellik üreme amacına hizmet etmiyorsa, sorun ya da hastalık kabul edilerek reddedildiği görülmektedir. Buna göre LGBTİ ya da heteroseksüel olsa da mastürbasyon gibi cinsel eylemler anormal olarak görülmüş ve tedavi edilmeye çalışılmıştır. Bu tarihlere kadar cinsellik konusunda neyin patolojik olduğu konusundaki "üreme" odağına yapılan atıf, üreme

amacı dışındaki cinselliğe yasaklama, sağaltım yoluna gitme, cezalandırma gibi yaklaşımlarda bulunulmasına neden olmuştur (Gökçeoğlu ve diğerleri, 2017).

1970'lere kadar ise LGBTİ varoluşların büyük ölçüde “patolojik” olarak damgalandığı görülmektedir. Öyle ki, eşcinsellik, Ruhsal Bozuklukların Tanı ve İstatistiksel Elkitabı'nda 1970'lere kadar patoloji kabul edilerek, ruhsal hastalıklar listesinde yer almış ve sağaltılması gereken bir hastalık olarak değerlendirilmiştir (Bayer, 1981). Heteroseksüel olmamanın bir patoloji ya da ruhsal hastalık olarak görülmemesi gerektiğinin kabulü ile eşcinsellik, 1973 yılında hastalıklar listesinden çıkartılmıştır.

Bugün LGBTİ bireyler eskiye oranla daha örgütlü bir şekilde mücadele ederek daha görünür olsa da önyargı, dışlanma ve insan hakları ihlalleri ile karşılaşmaya devam etmektedir. Halen LGBTİ topluluğunun nüfus boyutu bilinmemektedir. Oysa Gates'in (2001) belirttiği gibi, LGBTİ topluluğunun sağlık ve ekonomik eşitsizliklerinin değerlendirilmesi, LGBTİ karşıtı ayrımcılığın yaygınlığının anlaşılması ve aynı cinsiyetten çiftlere aile içi ortaklık faydalarının sağlanması için nüfus boyutunun bilinmesi gereklidir. Bu nedenle LGBTİ topluluğunun nüfus boyutunu anlamak, bir dizi kamu politikası ve araştırma konusuna temel sağlamak için kritik bir ilk adımdır.

Eşcinselliğe ilişkin tarihsel sürece bu kısa bakış, genel olarak bütün toplumun ve sosyal bilim alanları ile birlikte sosyal hizmet eğitiminin de halen cinsiyetçi kalıpların etkisi altında bulunmasını açıklar niteliktedir.

Türkiye'deki duruma bakıldığında, eşcinsellik 1980'lere kadar görmezden gelinmiş, haklarını edinme mücadelesi veren LGBTİ dayanışması 1990'lardan itibaren kamusal alanda görünür olmaya başlamış ve bu görünürlük 2000'li yıllarda artmıştır. Günümüzde LGBTİ olmayan bireyler tarafından da desteklenen bu

dayanışma hareketi nedeni ile LGBTİ dayanışma örgütlerinin sergilediği hak arama mücadelesinin önü açılmaya başlamıştır (Cesur Kılıçaslan ve Akkuş, 2016). Bununla birlikte halen, cinsel yönelimi nedeni ile özel ya da kamusal alanda çeşitli eşitsizliklere maruz kalanlar bulunmaktadır.

LGBTİ bireylerin Türkiye’de, cinsel yönelimleri nedeni ile maruz kaldıkları ayrımcı tutum ve uygulamaları araştıran bir çalışmanın (Göregenli ve Karakuş, 2011) bulguları, yaşanan ayrımcılığın ülke genelinde olup özel ve kamusal tüm alanlara yayıldığını göstermektedir. Bununla birlikte, LGBTİ bireylerin Türkiye’de en az ayrımcılık yaşadığı alanın kendi evleri olduğu ve kendi evlerinden uzaklaştıkça ayrımcılığın arttığı ve kamusal alanda en üst orana ulaştığı saptanmıştır.

Türkiye’de LGBTİ bireylerin sosyal ve ekonomik yaşamda maruz kaldığı ayrımcılık türlerini, yine LGBTİ bireylerin gözünden araştıran geniş çaplı bir araştırma 2014 yılında Sosyal Politikalar Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Derneği (SPoD) ve Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu tarafından gerçekleştirilmiştir (Yılmaz ve Göçmen, 2015). Türkiye’nin çeşitli coğrafi bölgelerinden 10 farklı şehirde, anket ve odak görüşmesi ile verileri toplanan araştırmaya 2875 kişi katılmıştır. Araştırmanın dikkat çeken sonuçlarından bazılarına göre, LGBTİ bireylerin çoğunluğu (%78,3) çalışma yaşamında cinsel yönelimini gizlerken, araştırma katılımcılarının çoğunluğu (%67,4) 18 yaşına gelmeden önce ayrımcı tutum ve davranışlara maruz kaldığını belirtmiştir. Katılımcıların yarıdan fazlası (%57,9) yakınlarında olan ulaşım araçları kullanmadan erişim sağlayabileceği ve cinsiyet kimliğini gizlemek zorunda kalmayacağı bir mekân ya da sosyal tesisin bulunmadığını belirtmiştir. Katılımcıların yüzde 29,5’i cinsiyet kimlikleri nedeni yaşadıkları şehrin belli semtlerinde ikamet etmek zorunda bırakıldıklarını belirtirken çoğunluğu (%62) yaşlılıklarında güvende olmayacaklarını hissettiklerini belirtmiştir. Katılımcıların yarıya yakını da (%46,1) adalet erişiminde en az bir kez eşitsizliğe uğradığını belirtmiştir. Bu araştırmanın genel sonuçları, Türkiye’de eşcinsel bireylerin tüm alanlarda ayrımcılık yaşadığını göstermektedir.

“Türkiye’de Kamu Çalışanı LGBTİ ve Artıların Durumu 2020 Araştırması” (Köylü ve Güzel, 2020: 6-8) da, yukarıdaki araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Bu araştırmaya kendisini LGBTİ olarak beyan eden 175 birey katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, katılımcıların çoğunluğu (% 94) çalıştıkları kurumda cinsel yönelimlerini gizlediklerini, yarıdan fazlası (%56,6) nefret söylemi ile karşılaştıklarını belirtmiştir. Katılımcıların çoğunluğu (%66,3) işe alım süreçlerinde ayrımcılığa maruz kalmadığını belirtmesine rağmen, bu durumu cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliğini gizlemesi ile açıklamıştır. Ayrıca araştırmanın sonuçları, işyerinde ayrımcılığa uğrayan araştırma katılımcılarının genel olarak hak arama çabasına girmediklerini ve durumu bildirmediğini göstermektedir.

Eşcinsel bireyler aile, arkadaş ve iş çevresinde karşılaştıkları yukarıda değinilen psiko-sosyal sorunlarla bağlantılı olarak eşcinsel olduklarını topluma açıklasalar da açıklamaları da intihar eğilimi, depresyon ve ümitsizlik gibi bazı psikolojik sorunlar yaşayabilmektedirler (Almeida ve ark., 2009; Safren ve Heimberg, 1999).

LGBTİ bireyler, yukarıda değinilen nedenlerden dolayı Amerika Birleşik Devletleri Sosyal Hizmet Eğitimi Konseyi ve Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği tarafından “risk altındaki nüfus” olarak tanımlamakta ve LGBTİ bireylerin toplumsal alanda deneyimledikleri ötekileştirmenin sona erdirilmesine yönelik çalışmalar yapmanın sosyal hizmet uzmanlarının görev ve sorumluluğu olduğunu vurgulamaktadır (Zastrow, 2010).

1.1. Araştırmanın Problemi

Eşcinsel bireyler özel ve kamusal olmak üzere her alanda her alanda sözel ve fiziksel istismar ve taciz, baskı, ayrımcılık ve eşitsizliğe maruz kalabilmektedir (Cesur-Kılıçaslan ve Işık, 2017; Göregenli, 2009; Öztürk, 2011; Yüzgün, 1993). Bu

nedenle eşcinseller aile, arkadaş ve iş çevresinde karşılaştıkları yukarıda değinilen psiko-sosyal sorunlarla bağlantılı olarak eşcinsel olduklarını topluma açıklasalar da açıklamaları da intihar eğilimi, depresyon ve ümitsizlik gibi bazı psikolojik sorunlar yaşayabilmektedirler (Almeida ve ark., 2009; Safren ve Heimberg, 1999).

Dolayısıyla da bu yaşantılar, eşcinsel bireylerin fiziksel, bilişsel, duyuşsal, sosyal ve tinsel alanlarını etkilemektedir. Bu bağlamda bu beş alanda eşcinsellerin sorun ve ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bütüncül bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Tüm bunlardan yola çıkarak, bu araştırmanın problemi eşcinsellerin anlatılarıyla ve algılamalarıyla, fiziksel, sosyal, bilişsel, duyuşsal ve tinsel alanda sorunlarının ve ihtiyaçlarının neler olduğunun belirlenmesidir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Batı’da eşcinsellik ile ilişkili çok sayıda çalışma yapılmıştır (Sakallı-Uğurlu, 2006). Sakallı-Uğurlu (2006), eşcinsellik ile ilgili yapılan yurt dışı çalışmalarını altı kategoriye ayırmıştır. İlk kategoride, eşcinselliğin nasıl oluştuğu ve hangi etkenlerin eşcinselliğe neden olduğuna ilişkin çalışmalar yer almaktadır. Bu kategorideki çalışmaların genel olarak 1990’lı yıllarda yoğunlaştığı görülmektedir. İkinci kategoride eşcinsellerin yaşadığı çeşitli sorunların ele alındığı çalışmalar; üçüncü kategoride, eşcinsellere yönelik tutum ölçeklerinin geliştirilmesi çalışmaları bulunmaktadır. Dördüncü kategorideki, eşcinsellere yönelik tutum ve önyargılarla, çeşitli değişkenler arasındaki ilişkileri ele alan çalışmaları, daha çok nitel araştırma türündeki eşcinsellere ilişkin algıların ve kalıp yargıların araştırıldığı çalışmalar izlemektedir. Son kategoride ise, eşcinsellere yönelik olumsuz tutum ve önyargıların değiştirilmesi konusunu vurgulayan araştırmalar bulunmaktadır (Sakallı-Uğurlu, 2006). Bu çalışmaların seyri dahi, eşcinsellere yönelik bakış açısındaki değişimi gösterir niteliktedir.

Ülkemizde farklı bilim alanlarında eşcinsellere ilişkin yapılan çalışmalar arasında, eşcinsellerin açılma durumlarını (Eroğlu, 2015; Kabacaoğlu, 2015), psikolojik durum ve sorunlarını (Eltekin, 2019; Evrensel, 2019; Odabaşı, 2020; Uslu, 2019), içselleştirilmiş homofobi düzeylerini (Baydar, 2015; Odabaşı, 2020; Önal ve Yalçınoglu, 2014), dini ve psikolojik algılarını (Kıraç, 2013) inceleyen çalışmalar bulunmaktadır.

Ülkemizdeki sosyal hizmet literatürü incelendiğinde de konu ile ilgili yapılmış sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Belirtilen tüm bu çalışmaların yanı sıra, eşcinsel bireylerin yaşadıkları sorunları bütüncül bir şekilde ele alarak fiziksel, bilişsel, sosyal, duyuşsal ve tinsel boyutlarda inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, konu ile ilgili yapılacak çalışmalara ışık tutması açısından önem taşımaktadır. Bu araştırmadan elde edilen sonuçların, lezbiyen ve gey bireylerin biyo-psiko-sosyal ve tinsel sorun ve ihtiyaçlarına yönelik bir farkındalık sağlarken; sosyal hizmet uzmanlarına da lezbiyen ve gey bireylerle çalışma konusunda önemli katkılar sağlaması beklenmektedir.

1.3. Araştırmanın Tanımları

Cinsel yönelim: Bireyin kendi biyolojik cinsiyeti göre romantik, duygusal ve cinsel çekim ve dürtülerinin hangi cinse yöneldiğinin belirlenmesine verilen isimdir. Heteroseksüellik, eşcinsellik, biseksüellik gibi.

Eşcinsel: Duygusal ve cinsel yönelimleri kendi biyolojik cinsiyetinden bireylere yönelik olan kadın veya erkek.

Gey: Duygusal ve cinsel yönelimleri kendi biyolojik cinsiyetinden bireylere yönelik olan erkekleri tanımlamaktadır.

Lezbiyen: Duygusal ve cinsel yönelimleri kendi biyolojik cinsiyetinden bireylere yönelik olan kadınları tanımlamaktadır (Güner, 2015).

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın çalışma grubu SPoD'a (Sosyal Politikalar, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği) üye olan ve üye olanlar aracılığı ile ulaşılan lezbiyen ve gey bireyler ile sınırlıdır.

Araştırma verilerini toplama süresi Aralık 2019 - Mayıs 2020 tarihleri arasında ile sınırlıdır.

Araştırmada elde edilen veriler araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının elde edilen veriler ile sınırlıdır.

1.5. Tarihsel Bağlamda Lezbiyen ve Geyler Hakkında Genel Bilgiler

Çalışmanın bu bölümünde lezbiyen ve geylerin toplumda yaşadığı sorunları daha iyi anlayabilmek için lezbiyen ve geyleri özele alarak eşcinselliğe ilişkin genel bilgilere yer verilmiştir.

“Lezbiyen” ve “gey” terimi, kişinin duygusal, romantik ve cinsel olarak kendi cinsine yönelmesini tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu nedenle her iki terim de, eşcinsel yönelimi ifade etmektedir. Bu terimlerden “lezbiyen” kendi cinsine yönelen kadınlar; “gey” sözcüğü, kendi cinsine yönelen erkekler için kullanılmaktadır.

Eşcinsellik (homosexuality), “eski Yunan'da benzer anlamına gelen "amos" ile "cinsellik" anlamında kullanılan "seksüalite" sözcüklerinden türemiş olup, aynı cinsiyetten bireyler arasında kurulan, cinsel ya da duygusal ilişki anlamına gelir. (Uğurlu, 1999). Bununla birlikte “homoseksüel” ve “homoseksüellik” terimlerinin ilk kez 1869 yılında, Karl Maria Benkert tarafından kullanıldığı bilinmektedir (Pickett, 2011).

Eşcinsellik ile ilgili çalışmalar, eşcinsellerin ilk örgütlü mücadeleleri ile birlikte XIX. Yüzyılın sonlarından itibaren başlamıştır. Bu çalışmalarda, üç nokta dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki eşcinselliğin tarihinin “Antik Yunan”’a dayandırılmış ve bir “gey tarihi”nin oluşmuş olmasıdır. Metinlerde dikkat çeken diğer nokta ise, eşcinselliği “meşrulaştırmak” amacı ile genel olarak topluma katkı sağlayan geylerin hayat hikayelerinin ele alınmış olmasıdır. Son dikkat çeken nokta ise, çalışmalarda homofobiyi gözler önüne serme amacı ile eşcinsellerin karşılaştıkları baskı ve zorlukların ele alınmış olmasıdır (Diltemiz Mol, 2016).

“Homofobi”, “cinsel yönelimde azınlık olan insanlara karşı yoğun nefret ya da korku” (Garthwate, 2012) olarak tanımlanmaktadır. Gey ve lezbiyenlerin yaşadığı çoğu sorun homofobik tutumların sonucudur. Zastrow (2013), homofobinin pek çok kaynağı olduğunu belirtirken, bazı dinlerin de sorunun bir parçası olduğuna dikkat çekmektedir.

Zastrow’un bahsettiği bazı dinler, tek tanrılı dinlerdir. Yahudilik, Hristiyanlık ve İslamiyet, eşcinselliği kınar, yasaklar ve günah kabul eder. Tevrat’ da (Leviticus 18: 22), bir erkeğin başka bir erkekle cinsel birlikteliğinin tiksindirici olduğundan söz edilirken; Hristiyanlıktaki bazı kiliseler gey ve lezbiyen ilişkileri kınamıştır. Kuran’da da Şu’ara ve A’raf Sure’lerinde, erkeklerin erkeklerle cinsel birlikteliği “haddini aşmak” olarak gösterilmektedir. Sonuç olarak dinlerin eşcinselliğe karşı olan reddedici tutumu, eşcinsellere yönelik ayrımcılığın ve homofobik tutumun ana kaynaklarından olmuştur (Çabuk, 2010).

XIX. Yüzyıl sonlarına kadar çeşitli nedenlerle ötekileştirmeye maruz kalan eşcinseller, bu dönemden itibaren eşcinselliğin tıp disiplini kapsamında değerlendirilmeye başlanması ile yeni sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Bu dönemde eşcinsellik (Güner, 2014) ve mastürbasyon gibi üremeyi sağlamayan her türlü cinsel eylem eleştirilerek, hastalık olarak değerlendirilmiştir. Daha da ötesi eşcinselleri heteroseksüel yapmaya yönelik tedavi girişimleri yaygınlaşmış (Çabuk, 2010) özellikle gey bireyler bu girişimler nedeni ile çok örselenmiştir.

Bu bağlamda, Edmund Bergler'in (1956) "Eşcinsellik: hastalık mı yaşam biçimi mi?" (Homosexuality: disease or way of life) isimli kitabın özetindeki ifadeler son derece dikkat çekicidir. Bergler, bu özetteki ifadelerinde, "sapkınlık" olarak nitelediği eşcinselliğin son on yıldakinden çok daha önemli bir hale gelmesini dört nedene bağlamaktadır. İstatiksel verilerin eşcinselliğin bilinenden çok daha fazla olduğunun gösterdiğini; halkın da bu durumun farkına vardığını; baskılar nedeniyle "biseksüel" denilen kişilerin kadınlarla evlenerek yeni trajediler ortaya çıkardığını ve eşcinselliğin tedavi edilebilir bir hastalık olduğunun ortaya çıktığını belirtmektedir.

Eşcinsellik, 1973 yılında Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından, 1992 yılında da Dünya Sağlık Örgütü'nce ruhsal bozukluk diğer bir deyişle "hastalık" sınıflandırmasından çıkarılmıştır (Zastrow, 2013).

Hammack ve ark. (2013), eşcinselliğin 1973 yılında "hastalık" kategorisinden çıkarılmasından sonra, ABD'deki psikoloji tarihinde "hastalık" ya da psikopatoloji anlatısından, "özel grup" anlatısına geçildiğini belirtmektedir. Böylece, eşcinsellik bir "azınlık kimliği" olarak görülmeye başlandı. Ardından "özne anlatısı"na doğru bir şekillenme oldu. Bu şekillenme, 1990'lardaki örgütlenmeler ve postmodern söylemlerle başladı. Cinsiyete ve cinselliğe yönelik tüm kategorileştirmeler reddedilerek, cinsellik "geçişken bir çeşitlilik olarak kavramlaştırılmaya başlandı. Yazarlar, son on yıldır yaygınlaşmaya başlayan özne anlatısının aynı zamanda LGBTİ'lerin "mağduriyetine" vurgu yapan "hak söylemli" queer teori ile ilişkilenebilirliğini belirtmektedirler.

"Queer" sözcüğü, eskiden lezbiyen ve geyleri aşağılamak için kullanılan ve "garip", "anormal", "hasta" anlamlarına gelen bir sözcüktür. Bugün ise, "queer"i tanımlamanın bile bu sözcüğün cinsel radikalizm çağı ve toplumsal cinsiyet akışkanlığına yönelik potansiyel anlamını sınırlayıcı olabileceği görüşü hakimdir (Halperin, 2013). "Queer" kavramı tanımsal zorlukları ile birlikte sadece cinsiyet ve cinsellik üzerindeki sorgulamalarda değil aynı zamanda sınıf, ırk, etnisite gibi kavramların da sorgulanmasında etkili olan bir kavram olmuştur.

Tüm bu gelişmeler, çeşitli mücadeleler ve örgütlenmelere rağmen, eşcinsellere karşı önyargı ve ayrımcılık yumuşamış görünse de, hala çeşitli zorluklar devam etmektedir. Hala çoğu Arap ve Afrika ülkesi olan çeşitli ülkelerde eşcinsel ilişki yasaktır. Bu ülkelerin bazılarında eşcinsel ilişki ölüm cezası ile cezalandırılırken, bazılarında müebbet hapis ile cezalandırılmaktadır. Çoğu Asya ya da Afrika ülkesinde de kadın eşcinselliği yok sayılmış ancak erkek eşcinselliği yasaklanmıştır. Bunlara rağmen, Finlandiya, Yeni Zelanda, Avusturya, Danimarka, Avusturya, İzlanda, Fransa, Lüksemburg, Hollanda ve benzeri ülkeler eşcinselleri ayrımcılığa karşı koruyan yasalara sahiptir. Hollanda, İspanya ve Belçika ise eşcinsel evlilikleri resmen kabul eden ülkelerdir. Eşcinsel çiftlerin evlat edinebilmesine izin veren ülkeler ise, Hollanda, Güney Afrika, Belçika, İngiltere ve Kanada'dır. Türkiye'de ise reşitler arasında karşılıklı rızaya dayalı olması halinde eşcinsel ilişki cezalandırılmamaktadır (Baimurzaev, 2014).

Sonuç olarak, lezbiyen ve geyler için çoğu ülkede ayrımcılık ve dışlanma devam etmektedir. Bu durum, insan haklarından yararlanmaları ve insanca yaşamalarının önünde engel oluşturmaktadır. Bu nedenle sonraki bölümde, lezbiyen ve geylerin karşılaştıkları sorunlardan söz edilecektir.

1.6. Lezbiyen ve Geylerin Sorunlarına Bütüncül Bakış

Sosyal hizmet uygulamalarının başarıya ulaşması, diğer bir deyişle sorunun çözüme kavuşması için doğru bir değerlendirme hayati bir öneme sahiptir. Sosyal hizmetin insan davranışı ve sorunlarını değerlendirmede kullandığı ekolojik bir yaklaşımda, bireyin tüm iç ve çevresel faktörleri birlikte değerlendirilir. Bu değerlendirme bütüncül bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Sosyal hizmet uzmanları 1970'lerde, geleneksel vaka –bireyle-, grupla ya da toplumla çalışma kalıplarının müracaatçılara çok iyi uymadığını ve müracaatçıların karmaşık sorunlarına ve durumlara cevap verebilmek için yöntemler

kombinasyonuna ihtiyaç olduğunu fark ettiler. Yeni tedavi yaklaşımlarının da ortaya çıkması ve sosyal hizmet uzmanlarının bakış açılarını genişletmeleri gerekliliğini anlamaları ile birlikte, sosyal hizmette “genelci uygulama” ya da “bütüncül yöntemler” yaklaşımı keşfedildi. Genelci yaklaşım Derezost tarafından (2000), sosyal hizmet uzmanlarının uygulamalarında ihtiyaç duyabilecekleri pek çok yaklaşımı içinde barındıran geniş bir “kutu” olarak tanımlanmıştır. Genelci bakış açısında meslek, çevresiyle etkileşim içinde olan bireye ve onun etkileşim içinde olduğu çevreye odaklanırken; sosyal hizmet uzmanları bireysel ihtiyaçlardan geniş sosyal politikalara kadar uzanan faktörlere dikkat ederler (Derezost, 2000).

Schatz, Jenkins ve Sheafor, 1990’da yazdıkları makalede ise, sosyal hizmet uzmanlarının o sıralarda genelci sosyal hizmet uygulamalarını anlama ve “ileri düzey genelci sosyal hizmet” olarak adlandırılan benzersiz bir sosyal hizmet uygulama düzeyi belirleme çabası içinde olduklarını belirtmektedirler. İleri genelci sosyal hizmet, öğrenme sürecinde artan karmaşıklığı ve genelci yaklaşımdan farklı bir perspektiften ziyade, genel bir bakış açısıyla daha geniş bir keşif genişliği ve keşif derinliğini temsil etmektedir (Schatz ve ark., 1990).

İleri genelci uygulamada, insani gelişmenin fiziksel, duyuşsal, bilişsel, tinsel ve sosyal beş boyutundan her birisi, yedi ekolojik seviyenin her birinde değerlendirilebilir. Bu ekolojik seviyelerin aralarındaki sınırlar yapaydır ve seviyelerin her biri diğerleriyle ilişkilidir. Ekolojik seviyeler, biyogenetik ve ailevi faktörler, çevresel koşullar, kültürel faktörler, kaynaklar/güçler ve fırsatlar, öz bakım kalıpları ve mevcut gelişim ve sağlık göstergelerinden oluşmaktadır. Sosyal hizmet uzmanı değerlendirmesini yaparken, yalnızca sorunları (örneğin, sosyal işleyiş veya çevre sorunları) göz önüne almak yerine, her ekolojik düzeyde (örneğin, evlilik veya aile gelişimi) güç alanlarını da dikkate alır. Ayrıca, sadece sosyal, zihinsel sağlık ve fiziksel sağlık işleyişini düşünmek yerine, çalışan, birbiriyle ilişkili beş gelişimin boyutunu (bilişsel, duyuşsal, sosyal, fiziksel ve ruhsal) göz önünde bulundurur. (Derezost, 2000).

Bu bağlamda, bu çalışmada lezbiyen ve gey bireylerin sorunları fiziksel, bilişsel, duyuşsal, sosyal ve tinsel boyut olmak üzere beş boyutta ele alınacaktır. Bu boyutların her birisi birbiriyle de ilişkili olup zaman zaman iç içe geçebilmektedir.

1.6.1. Ekolojik Sistem Yaklaşımı

Sosyal hizmet mesleğinde 1960'lı yıllara kadar medikal model hakim olmuştur. 1960'lı yıllardan sonra meydana gelen mesleki gelişmelerle “çevresi içinde birey” anlayışı öne çıkmış, davranışsal sorunları müracaatçının “hastalığının” veya yetersizliğinin bir sonucu olarak kabul ederek farkında olmadan bireyi damgalamakta olan medikal model sorgulanmaya başlanmıştır. Bu gelişmeler, insan davranışının ve olguların içinde bulunulan çevrede şekillendiği ve değerlendirmede bunun göz önünde bulundurulması gerektiğini savunan ekolojik yaklaşımın temelini oluşturmuştur (Duyan ve ark., 2014).

“Ekoloji” kavramı, davranış bilimleri alanında ilk kez 1965'te psikolog Roger Barker tarafından kullanılmıştır. Ekoloji kavramının sosyal hizmet uygulamasına girmesi ise, 1979 yılında Caryl Germain'in “uyum dengesi” terimini tanımlaması ile olmuştur. Böylece ekolojik sistem yaklaşımına göre, sosyal işlevselliğin sağlanabilmesi için “insan organizması ile çevrenin özellikleri karşılıklı uyum içinde olmalıdır” (Turan, 1999 akt: Danış, 2006) ilkesi kabul görmüştür. Bu nedenle “çevresi içinde birey” kavramı, yaklaşımın anahtar ögesi olarak kabul edilmiştir (Ashman ve Zastrow 1990 akt: Danış, 2006).

Sosyal hizmet uzmanı, birey ile çevresi arasındaki uyumu incelerken çevrenin fiziksel ve sosyal yönlerini ve kültürün bu ikisi arasındaki karşılıklı etkileşimini nasıl etkilediğini göz önünde bulundurmaktadır. Fiziksel çevre, doğal dünyayı (doğayı) olduğu kadar inşa edilmiş dünyayı (insanlar tarafından kurulan çevre) da kapsamaktadır. Sosyal çevre ise toplum içindeki insan iletişimi ve ilişkilerini kapsamaktadır. Fiziksel ve sosyal çevre bir kişinin kimliğinin, yetkinliğinin, bağımsızlığının gelişimine katkıda bulunmaktadır (Teater, 2015).

Bu bağlamda ekolojik yaklaşım çerçevesinde, sosyal hizmet üç farklı alana odaklanabilir. İlk olarak, sosyal hizmet uygulamaları birey ve onun baş etme, sorun çözme ve gelişimsel kapasitesini arttırmayı hedefleyebilir. İkinci olarak, birey ve bireyin etkileşimde bulunduğu sistemler arasındaki ilişkiler üzerine odaklanabilir ve insanları gereksinim duyduğu hizmetler, kaynaklar ve fırsatlarla bağlantılandırabilir. Üçüncü olarak, sosyal hizmet, sistemler üzerine odaklanabilir ve bireylerin gereksinimlerini daha etkili bir şekilde karşılamaları için sistemler üzerine odaklanarak, hizmet alınan kurumlarda reform yapmaya çalışabilir (Zastrow, 1999 akt: Duyan, 2014; Zastrow ve Kirst-Ashman, 1990).

Ekolojik bir model aynı zamanda yanlış olarak benimsenmiş kişiler arası sorunlara ve gereksinimlere de odaklanır. Bu model yanlış benimsenmiş iletişim süreçlerini, ailelerin ve küçük grupların işlevsiz ilişki kalıplarını eklemleme yollarını da araştırabilir. Bu güçlükler kişiler arası çelişkileri, güç mücadelelerini, ikilemleri, iletişim kurmadaki çarpıtmaları, başkalarının suçunu üstlenmeyi ve ayırım yapmayı içeren bir alanı kapsar. Ekolojik bir model bu gibi kişiler arası engelleri belirlemeyi ve daha sonra uygun müdahale stratejileri geliştirmeyi kapsar (Zastrow, 2013).

Lezbiyen ve gey bireyler toplum tarafından ötekileştirilmenin sonucu olarak bireysel gelişimin gerektirdiği kişilerarası ve toplumsal gelişimde sorunlar yaşamaktadırlar. Bu bireylerin ötekileştirilmesi pek çok sosyal ve ekonomik sorunu da beraberinde getirmekte ve aynı zamanda psikolojik sorunlara yol açmaktadır. İçinde yaşanılan çevre ile etkileşim sorunlarından kaynaklanan bu psikolojik sorunları, Yalçınoglu (2013), “duygu-durum ve anksiyete bozuklukları, alkol madde kötüye kullanımı, artan intihar riski” olarak sıralamaktadır. Tüm bu nedenlerle bu araştırmada bireyi çevresi içinde değerlendirmek gerekliliği doğmaktadır.

Bu nedenle çalışmada ekolojik yaklaşım kullanılarak yapılan görüşmeler insan gelişimini etkileyen beş boyut (fiziksel, duygusal, bilişsel, ruhsal ve sosyal) ve bunlarla doğrudan ilgili yedi ekolojik düzey (biyogenetik, ailevi, kültürel, çevresel koşullar, kaynaklar ve fırsatlar, özbakım örüntüleri ve gelişimsel ve sağlıkla ilgili güncel göstergeler) çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

1.7. Beş Gelişim Boyutunda Lezbiyen ve Gey Bireylerin Sorunları ve İhtiyaçları

1.7.1. Fiziksel Boyut

Fiziksel gelişim boyutu egzersiz, beslenme, kendi kendine bakım, uyku, gevşeme, genetik kökeni olan rahatsızlıklar, hastalıklar veya çeşitli tıbbi ilaçların kullanımı ile ilişkili olabilen kendine bakım ve kendini ifade etmenin sağlıklı kalıplarını oluşturma konusundaki yeteneği içermektedir. Beden, akıl ve ruh arasındaki ilişki aynı zamanda fiziksel sağlığın da belirleyicisidir. Beden, bilincin bir enstrümanıdır ve sıklıkla kişiye kim olduğunu hatırlatmakta ve zihnin artık hatırlayamadığı geçmiş olayları kişiye hatırlatmaktadır (Derezotes, 2000).

1946 yılında Dünya Sağlık Örgütü sağlığı, beden, ruh ve sosyal yönden bütüncül bir iyilik hali olarak tanımlanmıştır. Tanımdaki “sosyal yönden iyilik hali”, sağlığın kişisel olduğu kadar, toplumsal yönünün de olduğunu vurgulamaktadır. Kişi sağlığının sosyal yönden tam iyilik halinde olmasının ön koşulu sosyal yaşantısının sağlıklı olmasıdır (Kesgin ve Topuzoğlu, 2006).

Meyer (2001), halk sağlığındaki LGBT sorunlarını, yukarıda belirtilen sağlığa bütüncül bakış vurgusuna uygun şekilde ve üç başlık altında sınıflandırmıştır. Bu kategorilerin birincisi, cinsel davranışlar, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ile ilgili maruziyet nedeniyle yaşanan sorunlarla ilgilidir. Bu kategorideki sağlık risklerinden en sık ele alınan, cinsel davranışla ilgili risktir (örneğin, erkeklerle seks yapan erkekleri HIV ve diğer risklere sokan anal ilişki gibi cinsel yolla bulaşan hastalıklar). Bununla birlikte, önyargı, ayrımcılık ve reddedilme ile karakterize edilen sosyal koşullarla ilgili riskler de aynı derecede önemlidir (örneğin, eşcinsel karşıtı şiddet veya azınlık stresi - azınlıkların yaşadığı aşırı stres). Bu tür riskler, zihinsel ve somatik bozuklukların yanı sıra bakıma erişim, sağlık hizmeti kullanımı ve bakım kalitesi üzerinde doğrudan etkilere sahip olabilir. Aynı cinsiyetten cinsellik veya

cinsiyet rolleri hakkındaki önyargı, LGBTİ topluluklarının değerlerine ve ihtiyaçlarına saygı göstermeyen duyarsız ve yabancılaştırıcı halk sağlığı müdahaleleri ve önleme programlarının tasarlanmasına da yol açabilir.

İkinci kategoride, LGBTİ kişilerin, doğrudan cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği ile ilgili olmayan sorunlar için yüksek risk altında olduğu sorun alanları bulunmaktadır (ör. Sigara içme, obezite ve alkol ve uyuşturucu kullanımı). Bu tür sorunlar LGBTİ kişilere özgü olmamakla birlikte, LGBTİ popülasyonları arasında daha yüksek bir yaygınlığa sahiptir. Bu durum, halk sağlığı alanında araştırma, önleme ve tedavi için LGBTİ topluluğuna özgü ilgi ve yaklaşımlara ihtiyaç duyulmasına neden olur.

Son kategoride, tüm halk sağlığı alanlarının, LGBTİ popülasyonlarının benzersiz veya yüksek hastalık riskine sahip olmadığı alanların bile, bu popülasyonlar için özel bir odaklanma gerektirmesinden kaynaklanmaktadır. Örneğin, yeterli bakımın sağlanması, bakım sağlayıcılarının bu nüfusların ihtiyaçlarına duyarlı olmasını gerektirir. Duyarsız veya düşmanca bakım, uygunsuz müdahalelere yol açabilir, iyileşmeyi sağlamayabilir ve sağlık çalışanlarına yabancılaştırmaya ve güvensizliğe katkıda bulunabilir.

Nitekim, lezbiyen ve geyler hakkında fiziksel boyutu içeren literatür taramasında, en fazla sağlık alanında sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Ancak yaşadıkları çoğu sorunda olduğu gibi, sağlık sorunlarının da kaynağının önyargı, ayrımcılık ve damgalanma olduğu anlaşılmaktadır. Damgalanma sosyal dışlanmayı ve damgalanmayı içselleştirmeyi de beraberinde getirmekte ve sağlık hizmeti alırken cinsel yönelimlerini gizlemelerine (KAOS GL, 2016); çalışma hayatına daha az katılmaları sebebi ile normal popülasyona göre sağlık güvencesine sahip olmayanlarının sıklığının daha fazla olmasına (Davas, 2017) neden olabilmektedir.

Eşcinsel bireylerin cinsel yönelimlerini gizlemeleri heteroseksüel popülasyondan farklı sağlık ihtiyaçlarının giderilememesine yol açabilmektedir. Bu nedenle eşcinsel hasta ve klinisyen arasında kurulan ilişki ve eşcinsel hasta için oluşturulan güvenli ortam oldukça önemlidir (Çabuk, 2010). Ancak pek çok araştırma, hekimlerin, LGBTİ (lezbiyen, gey, biseksüel, transeksüel, interseks) bireylere özgü sağlık sorunlarında nasıl bir yaklaşımda bulunmaları gerektiği konusundaki eğitimlerinin ve mesleki deneyimlerinin yeterli olmadığını göstermektedir (Yasin ve ark., 2018). Klinisyenler, farketmeden de bazı söz ve davranışları ile eşcinsel hastaları olumsuz etkileyebilmektedir (Çabuk, 2010). Hastanın heteroseksüel olduğu kabulü ile hastalık öyküsü almak da, eşcinsel hastaların teşhis, tedavisini olduğu kadar psikolojilerini olumsuz etkileyen önemli etkenlerden birisidir. Tüm bunlar eşcinsel bireylerin sağlık hizmeti alımında eşitsizlik yaşamalarına, heteroseksüellere göre daha az miktarda sağlık hizmeti arayışına girmelerine neden olmaktadır (Çabuk, 2010). Belirtilen tutumların değiştirilmesinin aşağıda belirtilen sağlık sorunlarının teşhis ve tedavisinde önemli rol oynayacağı düşünülmektedir.

Ruble ve Forstein (2008), eşcinsel bireylerin en sık eşitsizlik yaşadıkları ortak sağlık sorunlarının HIV tedavisine erişim, üreme sağlığı ve ruh sağlığı (depresyon, anksiyete ve intihar) sorunları olduğunu tespit etmiştir. Özellikle HIV/AIDS hastalığının eşcinsellere özgü olduğuna ilişkin önyargı, LGBT'lerin cinsel sağlık hizmetlerine erişimde zorluklar yaşamalarına neden olmaktadır (Güner, 2015). Hekimler için LGBTİ Sağlığı (2016) broşüründe, HIV enfeksiyonu ve AIDS'in; cinsel kimlik de dahil olmak üzere sosyo-demografik değişkenler fark etmeksizin her insanda görülebileceği belirtilerek, HIV/AIDS ile mücadelede "risk gruplarının değil riskli davranışların vurgulanması" gerektiği ifade edilmiştir.

Eşcinsel popülasyon içinde lezbiyen ve geylerin sağlık gereksinimleri kendi içinde farklılaşabilmektedir. Örneğin lezbiyenlerin taciz/suistimal, servikal kanser, gebelik, doğum, cinsel yolla bulaşan hastalıklar gibi çok daha özel sağlık gereksinimleri bulunmaktadır. Bununla birlikte lezbiyen kadınlarla heteroseksüel

kadınlar karşılaştırıldığında da, lezbiyen kadınların sağlık gereksinimlerini geciktirdikleri veya sadece şiddetli semptomlarda yardım arama davranışında bulundukları saptanmıştır (Bilgiç ve Hotun Şahin, 2017).

Ruh sağlığı ile ilgili toplum tabanlı tarama ve tanı amaçlı yapılan çalışmalarda ise, lezbiyen, gey ve biseksüellerde heteroseksüel bireylere göre ruhsal hastalık sıklığının yüksek olduğu saptanmıştır (Yalçınoglu, 2013). Bu durumun lezbiyen, gey ve biseksüellerin heteroseksüel bireylere göre daha yüksek düzeyde sosyal ayrımcılık algılaması ile psikolojik rahatsızlıklar arasında olan güçlü bağdan kaynaklandığı düşünülmektedir (Yalçınoglu, 2013). Bu toplumsal alanda eşitsizlik ve dışlanma, bireylerde kendine ve diğerlerine yönelik öfke ve saldırganlık, pişmalık, çaresizlik ve suçluluk duygularının yaşanmasına neden olmaktadır (Beycan Ekitli ve Çam, 2017). Özellikle ergenlik dönemindeki eşcinsel bireyler, genel ve cinsiyet kimliği gelişimleriyle ilgili sorunlarla baş etmeye çalışırken, heteroseksist bir dünyada yaşamının meydana getirdiği zorluklarla da mücadele etmek zorunda kalmaktadır (Zastrow/Kirst-Ashman, 2015). Bu zorlukların neden olduğu içselleştirilmiş homofobi, başta alkol-madde kötüye kullanımı, intihar eğilimi, anksiyete bozuklukları ve depresyon olmak üzere pek çok psikolojik ve psikiyatrik rahatsızlığın temelini oluşturmaktadır (Alpert, 2015; Beycan Ekitli ve Çam, 2017; KAOS GL, 2016; King ve ark., 2008). Örneğin, araştırmalar LGBTİ bireylerin heteroseksüel bireylere göre yaklaşık 2.5 kat daha fazla oranla intihar riski, 1.5 kat fazla oranla anksiyete ve depresyon ve yine 1.5 kat fazla alkol-madde bağımlılığı yaşadıklarını göstermektedir (Beycan Ekitli ve Çam, 2017).

Cochran ve ark. (2004), gey ve lezbiyenlerde alkol ve madde bağımlılığı ile ilgili vurguladıkları diğer nokta ise, gey ve lezbiyen topluluklarının toplanma yeri olan gey barlarda sosyalleşmenin aşırı alkol, sigara ve madde kullanmaya fırsat yarattığı ve modelleşmeye, alt kültür gelişmesine neden olduğudur. Gerilimi azaltma beklentisinin alkol ve ilaç kullanma üzerinde önemli bir etkisi olup, bir sosyal kaynak olarak barların kullanılması, gey ve lezbiyenlerin yüksek oranda madde bağımlılığını içselleştirilmiş homofobi dışında bir başka yönüyle de açıklayabileceği düşünülmektedir.

Fiziksel boyutun kapsamı içinde olan beslenme ve egzersiz konusunda, eşcinsel ya da lezbiyen, geyler hakkında herhangi bir araştırmaya rastlanmamakla birlikte, bazı sağlık sorunları ile beslenmenin bağlantısı bilinmektedir. Örneğin *Enstitute of Medicine* (IOM, 2017), osteoporozun lezbiyen kadınlarda daha sık görünmesini, sosyo-ekonomik eşitsizliklerden kaynaklı sağlıklı beslenme sorunları ile açıklarken, eşcinsel popülasyonda beslenme ve egzersiz yetersizliğinin neden olduğu kalp hastalığı gibi sorunların da daha yaygın görüldüğüne işaret etmektedir.

Sonuç olarak, lezbiyen ve geyleri de kapsayan eşcinsellerin fiziksel gelişim boyutundaki sorunlarının sağlık hizmetlerine erişim konusunda yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak sağlık hizmetlerine erişimdeki eşitsizliklerin daha çok önyargı, ayrımcılık ve sosyal dışlanmadan kaynaklı sosyo-ekonomik sorunların çıktısı olduğu anlaşılmaktadır.

1.7.2. Duyuşsal Boyut

Duyuşsal boyut, daha çok eğitim alanında kullanılan bir kavramken, ileri genelci yaklaşım ile birlikte sosyal hizmet literatüründe de kullanılmaya başlanmıştır. Sosyal hizmet yazarı Derezost (2000), duyuşsal boyutu birbiri ile ilişkili 3 unsurun oluşturduğunu belirtmektedir. Bu unsurlar, öz farkındalık, öz kabul ve duygu kapasitesi ya da duygusal derinlik, duyguların farkındalığı ve ifade edebilme becerisidir.

Duyuşsal kuramlar, benlik ve ahlaki gelişime atıfta bulunmaktadır (Özden, 2003). Duyuşsal alan içinde duyguları, tutumları, karakteri, ilgileri, değerleri barındırmaktadır ve toplumsal değerlerden etkilenmektedir. Duyuşsal öğrenmelerde, üst basamaklara çıkıldıkça bireyde, değerler hakkındaki tutarsızlığın, şüphelerin, çelişkilerin ortadan kalktığı (Gömleksiz ve Kan, 2012) ve kendi değerlerini oluşturduğu bilinmektedir.

Bu bağlamda, lezbiyen ve geyler hakkındaki akademik literatürde de, duyuşsal boyut hakkındaki az sayıda çalışmanın çoğunun, kimlik oluşumu, cinsel kimlik karmaşası sorunları ile ilişkili olup bu sorunların öz kabul ve öz saygı ile birlikte ele alınması şaşırtıcı değildir.

1970'lerin sonlarından bu yana, birçok araştırmacı olumlu bir eşcinsel veya lezbiyen kimliğinin oluşumunda yer alan gelişim sürecini belirlemeye çalışmıştır (Cass, 1979; 1984; Sophie, 1987; Cox ve Gallois, 1996; Peterson ve Gerrity, 2006). Bu araştırmacılardan literatürde çalışmalarına en fazla atıfta bulunulan yazar V. C. Cass'dir. Cass'ın "gelişim süreci" açıklamasının diğer modellerden en önemli bir farkı, hem eşcinsel erkekler hem de lezbiyenler için bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bileşenleri içermesidir (Kenneady ve Oswalt, 2014).

Cass (1979), klinik deneyimlerinden ve diğer azınlık grupları için oluşturulan kimlik gelişimi modellerinden yararlanarak oluşturduğu ve hem geyler hem de lezbiyenler için kabul gören ilk eşcinsel kimlik oluşum modelini içeren makaleyi yayınladı. Bu model literatürde "Cass'ın Evre Modeli" (Peterson ve Gerrety, 2006) ya da "Eşcinsel kimlik Oluşum Modeli" (Kenneady ve Oswalt, 2014) olarak geçmektedir. Bu teorik model, Batı kültürünün bakış açısı ile bireylerin kendi davranışlarına ve eylemlerine ilişkin algılarına dayanan altı aşamalı bir kimlik gelişim modelidir. Model, kimliğin, bireysel gelişim sürecinde birey ile çevre arasında gerçekleşen etkileşimler yoluyla elde edildiği varsayımlarına dayandırılmıştır (Kenneady ve Oswalt, 2014). Altı aşamalı bu modele göre, eşcinsel bir adam ya da lezbiyen bir kadın gelişimin her aşamasında çeşitli sorunlar ve içsel çatışmalarla karşılaşmaktadır. Bireyin öz farkındalığa ve öz kabule ulaşması, sağlıklı bir kimliğe erişmesi her bir aşamadaki çatışmaları çözmesi ile mümkündür. Modelin herhangi bir noktasında, bir birey gelişim sürecine devam etmemeyi seçerek "kimlik kapanması" yaşayabilir. (Cass, 1979). 1996 yılında Cass, bireylerin her aşamada izleyebilecekleri potansiyel yolları içeren önceki modelinin bir revizyonunu sundu. Bu revizyonda aşamaların birbiri içinde geçerek dörde inebileceğini belirtti. Cass modelin son aşamasına "kimlik sentezi" adını vermiştir. Bu son aşamada eşcinsel

veya lezbiyen birey, cinsel kimliğini kişiliğinin diğer bölümlerine entegre ederek bir bütün oluşturmaktadır. Birey artık eşcinsel kimliğe, yaşamındaki anlam veya önemin ana unsuru olarak odaklanmaya ihtiyaç duymamaktadır (Cass'den akt. 1990'dan akt. Peterson ve Gerrity, 2006).

Cass'ın “evre modeli”ndeki ilk aşama, “kimlik karışıklığı” aşamasıdır ve bir eşcinsel veya lezbiyen öz imajının benimsenmesine doğru atılan ilk adım olarak tanımlanmıştır.

Kişi “kimlik karşılaştırma” adı verilen ikinci aşamaya ilerlerken, bir gey veya lezbiyen kimliğinin benimsenmesinin toplumsal ve ailesel etkilerini değerlendirmeye başlar. Üçüncü aşamada da, algıladığı toplumsal değerler, çevreden gelen tepkileri değerlendirme biçimine göre, eşcinselliğini reddedip “kapatma” yapabilir ya da davranışlarını durduramadığında, olumsuz bir şekilde suçlanmış olsa da “muhtemelen lezbiyen / eşcinselim” taahhüdünde artış görülür.

Dördüncü aşama “kimlik kabulü” aşamasıdır. Bu aşamada bireyin eşcinsel alt kültürü ve eşcinsel arkadaş ağının gelişimi ile diğerleri tarafından da eşcinsel ya da lezbiyen olarak tanımlanmaya başlar. Bu durum kendisinin de cinsel kimliğini daha fazla kabulünü kolaylaştırır. Eşcinsellik ile ilgili olumlu etkileşimler yaşadığında, birey sakın bir duygu yaşarken, olumsuz yöndeki etkileşimler heteroseksüel kimliğe geçme, eşcinsel veya lezbiyen kimliğini tercih olarak açıklama ya da destekleyici olmayan bireylerle teması sınırlama gibi stratejilerden birisini kullanmaya başlar.

Beşinci aşama, “kimlik gururu” aşamasıdır. Bu aşamada, topluma ve eşcinsel olmayanlara karşı yoğun bir öfke üretilirken, eşcinsel topluluğuna ait olmanın gururu duygusu oluşur. Bireyin öfkesi ve gururu, destekleyici olmayan başkalarıyla yüzleşmekle sonuçlanır. Birey ya olumsuz sonlanan çatışmalar yaşayarak, hem öfkeyi hem de gururu arttıran “onlar ve biz” zihniyetini olumsuz olarak güçlendirir ya da aldığı olumlu tepkilerle, diğerleri ile aralarındaki çizgilerin net olmadığı, ayrışma yaşamadığı bir duyguya girer.

Cass'ın modelindeki son aşama “kimlik sentezi” aşamasıdır. Bu aşamada lezbiyen veya gey birey, cinsel kimliğini kişiliğinin diğer bölümlerine entegre ederek bir bütün yaratır. Birey artık eşcinsel kimliğe, yaşamındaki anlam veya önemin ana unsuru olarak odaklanmaya ihtiyaç duymaz (Cass, 1979; Cass, 1984).

Çoğu kimlik gelişim araştırması “evre modeli” üzerine temellense de, araştırma sonuçlarının daha akışkan ve bireyselleştirilmiş bir süreci desteklemesi nedeni ile bu model aynı zamanda eleştirilmiştir. Gansiorek (1988'den akt. Peterson ve Gerrity, 2006), Cox ve Gallois (1996), eşcinseller ve lezbiyenler için kimlik oluşumundaki potansiyel farklılıkları raporlamıştır. Lezbiyen cinsel kimlik gelişimi ile ilgili pek çok makale ya da kitap yayınlansa da ampirik araştırma sayısı çok azdır.

Lezbiyenlerde kimlik gelişimi üzerine yapılan az sayıdaki araştırmalardan birisi 1987'de Chapman ve Brannock tarafından yapılmıştır. Bu araştırmacılar, 197 lezbiyen katılımcıya bir araştırma formu dağıtarak, lezbiyen kimlik gelişimini ampirik olarak incelemeye çalışmıştır. Anketlerden gelen yanıtlar “Kendi Kendine Liderlik Modeli” olarak adlandırılan başka bir aşamalı kimlik geliştirme modelini geliştirmek için kullanılmıştır. Bu yeni modeldeki aşamalar aynı cinsiyet yönelimi, uyumsuzluk, kendini sorgulama / araştırma, *kendini tanıma* ve yaşam tarzı seçimidir. Her ne kadar bu araştırma kimlik teorisine katkıda bulunsa da, değerlendirme öğelerinin ihmal edilmesi ve güvenilirlik ve geçerlilik verilerinin bulunmaması nedeni ile lezbiyen kimlik gelişimi ile ilgili ampirik çalışmalara çok az katkı verdiği düşünülmüştür.

Peterson ve Gerrity (2006), Cass'ın modelini temel alarak gerçekleştirdiği ve lezbiyenlerde kimlik gelişimi evresi ile benlik arasındaki ilişki olup olmadığı sorusuna yanıt aradıkları ampirik çalışmasında, kimlik gelişimi ile benlik saygısı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu raporlamıştır. Peterson ve Gerrity bu sonuçların, hem Cass'ın hem de Levine (1997) ve Jordan ve Deluty'un (1998) araştırma sonuçları ile tutarlı olduğunu belirtmektedir.

Eşcinsel bireylerde kimlik gelişimi ile benlik saygısı arasındaki bu pozitif ilişki, Cass'ın “evre modeli”nin özellikle ikinci ve üçüncü aşaması göz önünde bulundurulduğunda daha iyi anlaşılabilir. Daha önce de belirtildiği gibi, eşcinsel birey ikinci aşamada gey veya lezbiyen kimliğinin benimsenmesinin toplumsal ve ailesel etkilerini değerlendirmeye başlar. Üçüncü aşamada da, algıladığı toplumsal değerler, çevreden gelen tepkileri değerlendirme biçimine göre cinsel yönelimini kabul ya da reddedebilir. Nitekim Meyer (1995), 741 eşcinsel erkek örneklem üzerinde yaptığı araştırma, gey erkeklere yönelik toplumsal olumsuz tutumların içselleştirilmiş homofobiye ve azınlık stresine neden olabildiğini göstermiştir.

Cass'ın modeli, bugüne kadar pek çok eleştiri almış olsa da hala yeni modellerin geliştirilmesinde ve araştırmalarda temel alınmaktadır. Bununla birlikte Cass'ın modeli ya da diğer modellerin hepsi, cinsel kimlik oluşumunun birey ve toplumun kesişmesiyle ilgili olduğunu vurgulamaktadır (Kenneady ve Oswalt, 2014). Toplumun kabulü, tepkileri ve gey ya da lezbiyen bireylerin bu tepkiler hakkındaki algıları cinsel kimliğin gelişiminde önemli bulunmaktadır.

Bu bağlamda Goldberg ve Allen (2013), diğerlerinin tepkilerinin her zamankinden daha önemli olduğu ergenlik döneminde, eşcinsel bireylerin kimlik geliştirme sürecinde aynı zamanda açılma sürecini de yaşamaları nedeni ile benlik algısı, sosyal kimlik gibi duyuşsal özellikleri diğerlerine göre daha yoğun yaşadıklarını belirtmektedir.

Ülkemizde gey ve lezbiyenlerin öz kabul ve öz farkındalığını doğrudan içeren araştırma ya da çalışmaya rastlanmamakla birlikte, konuya genel olarak gey ve lezbiyen bireylerin açılma süreçleri ve içselleştirilmiş homofobi ve bağlanma stilleri bağlamında değinildiği görülmektedir.

Eroğlu (2015) tarafından yapılan araştırmada, ebeveynlerine açılma durumlarına göre, lezbiyen ve geylerin psikolojik uyum ve bağlanma düzeyleri ile psikolojik uyum ile bağlanmanın ilişkisi incelenmiştir. Araştırma katılımcıları 18-35

yaş arası, 80 lezbiyen ve 50 gey birey olmak üzere toplam 135 eşcinsel bireydir. Araştırma sonucunda lezbiyen ve gey bireyler arasında ebeveynlere açılma durumuna göre bazı farklılıklar bulunmuştur. Lezbiyenlerde ebeveynlere açılıp açılmama durumunun psikolojik uyumu etkilemese de duygusal tutarsızlığı etkilediği görülmüştür. Geylerde ise, ebeveynlerine açılan bireylerin psikolojik uyumları, açılmayan bireylere göre daha düşük bulunmuştur. Bu sonuçlar, ebeveynlere açılmanın çoğu zaman eşcinseller açısından durumu daha da zorlaştırabildiğini düşündürmektedir.

Set'in (2016), eşcinsel ve biseksüel örnekleminde, bağlanma stilleri ile depresyon arasındaki ilişkide içselleştirilmiş homofobi ve öz anlayışın aracı rolünü incelediği araştırma sonuçları, erkek örnekleminde kaygılı bağlanma ile depresyon arasındaki ilişkide öz anlayışın aracılık etkisinin olmadığını, kadın örnekleminde ise dolaylı etkisinin olduğunu göstermiştir.

Çelik ve ark. (2017) eşcinsellerin yaşam doyumu hakkında yaptıkları araştırmada, yaşam doyumunun kendilik algısını dolaylı etkilediğini tespit etmiştir.

Sonuç olarak, lezbiyen ve geyler hakkındaki duyuşsal boyutu içeren çalışmaların daha çok benlik kavramı üzerinde yoğunlaştığı belirtilebilir.

1.7.3. Tinsel Boyut

İnsani hizmetlerde ve sosyal hizmet mesleğinde değerlendirme ve müdahalede kabul edilen en kapsamlı yaklaşım bütüncül yaklaşımdır. Gerçek anlamda “bütüncül yaklaşımı sağlayabilmek için, insan sorunları, davranışları ve hastalıklarının biyolojik, psikolojik, sosyal ve tinsel boyutlar içerdiğini ve bu boyutların birbiriyle etkileşim halinde olup, birbirlerinden ayıramayacaklarını kabul etmek gerekmektedir” (Canda, 1999’dan akt. Yeşilkayalı, 2016).

Amerika Sosyal Hizmet Uzmanları Ulusal Birliği (National Association for Social Worker –NASW, 2005), sağlık kuruluşlarında çalışan meslek elemanları için belirlediği uygulama standartlarında bütüncül yaklaşımı tanımlamıştır. Bu tanıma göre, insanların biyo-psiko-sosyal boyutlarının yanında tinsel boyutları da vardır ve bütüncül yaklaşım tinsel boyut olmadan olmaz. Myers ve Sweeney (2004), tinselliği bütüncül sağlığın temel bir bileşeni olarak tanımlamıştır.

Bu nedenle önce tinsellik kavramına açıklık kazandırmak gerekmektedir. Tinsellik kavramını tanımlamaya çalışan çoğu yazar, konuya tinsellik ve dini inana sahip olmanın aynı şeyler olmadığını açıklayarak başlamaktadır (Canda, 1990; Cowley ve Derezost, 1994; Wiedmeyer, 2013; Oxhandler ve Pargament, 2014). Bu yazarlar, tinsellik kavramının dini inancı/yönelimi ve aynı zamanda dini olmayan yönelimi ve anlam arama çabasını kapsayan geniş bir kavram olduğu; her insanın kendine özgü bir tinselliğe sahip olduğu görüşünde fikir birliği göstermektedir.

Yazarlar tinselliği, bireyin kendisi ve evren arasındaki bağlantıları, mutlak gerçekliği anlamlandırma, derinlik arama, yaşamın amacını ve bireysel amacını keşfetme ve amaca yönelme çabası olarak tanımlamaktadırlar. Aynı zamanda bu çabanın her insanda var olması nedeni ile tinselliğin evrensel olduğu konusunda da görüş birliği içindedirler (Canda, 1990; Derezotes, 2000; Hodge, 2015). Tinsellik yaşam deneyimlerine bağlı olarak oluştuğu için kişisel ve öznel iken, dindarlık sosyal ve kurumsaldır. Tinsellik dini bir çerçevenin içinde veya dışında olabilir (Stern ve Wright, 2018).

Tinsellik, bireyin gizli, gölgede kalmış yanlarını da keşfetmeyi içerdiğini; bu keşfin, bireyin kendi derinliklerinin ve rahatsızlık duyduğu yönlerinin tamamlanmasını da içermektedir (Derezotes, 2000). Bu nedenle tinsellik özellikle mikro müdahalelerde mutlaka dikkate alınması gereken bir boyuttur.

2017 yılında revize edilen sosyal hizmet mesleki etik kodlarına göre, sosyal hizmet uzmanları kültürel farkındalığa sahip olmalı ve sosyal çeşitliliği dikkate almalıdır (NASW, 2017. Etik kod: 1.05). Kültürel farkındalık ve sosyal çeşitlilik, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğini kapsamakla kalmamakta aynı zamanda inancı ve tinselliği de kapsamaktadır (Scott ve ark., 2016).

Bu bağlamda, birbirinden ayrı kavramlar olan din ve tinselliğin lezbiyen ve geyler üzerindeki etkilerinin de heteroseksüel bireylerden daha farklı olduğunu araştırma sonuçları göstermiştir.

Dahl ve Galliher (2010) ve Stern ve Wright (2018), araştırmaların tinselliğin cinsel azınlık için koruyucu olabilirken, dindarlığın ise olmayacağını göstermesi nedeni ile cinsel azınlıklar için din ve tinsellik ayrımının daha da önemli olduğunu vurgulamaktadır. Din heteroseksüeller için stresi tamponlayarak olumlu etkilere yol açarken; homonegatif doktrinden kaynaklanan çatışmalar, özellikle Yahudi-Hristiyan ve İslami geleneklerde yaşayan LGBTİ bireyler için psikolojik ve fiziksel sağlığı olumsuz etkileyebilmektedir (Ream ve Savin-Williams, 2005; Rodriguez, 2010). Aynı cinsiyete cinsel çekiciliği kınayan, bu yönelime sahip bireyleri günahkar ya da ahlaksız olarak niteleyen dini/manevi yönelimlerde yaşayan LGBTİ bireyler, dini/manevi kimlikleri ile cinsel kimlikleri arasında çatışma yaşamakta ve kimlik gelişim süreçleri olumsuz etkilenmektedir (Rosik ve Poper, 2014).

LGBTİ bireyler, dini ve cinsel kimlikleri arasındaki çatışmayla başa çıkamadığında dört stratejiden birisini benimsemektedir. Bu stratejiler, (a) dini kimliği reddetmek, (b) cinsel kimliği reddetmek, (c) dini ve cinsel kimliği ayırtmak ve (d) kimlikleri bütünleştirmek. Örneğin, bazı LGBTİ bireyler tüm dinlerden kaçınarak ya da onaylayan başka bir din bularak çatışmayla başa çıkabilir. Diğerleri cinsel kimliklerini bastırabilir ve eşcinsel davranışlardan kaçınabilir. Başka bir grup, cinsel kimliklerini dini topluluklarında saklayacakları iki ayrı hayat yaşayarak bu çatışmayla başa çıkmak isteyebilir. Son olarak, bazı kişiler

cinsel ve dini kimliklerini, LGBT bireyleri onaylayan bir dini inancı benimseyerek (Katoliklerin bir kuruluşu olan Dignity gibi) yeni kimliklerle birleştirebilirler (Rodriguez ve Ouellette, 2000).

Stern ve Wright (2018), din ve tinselliğin eşcinsel kimlik ve benlik saygısı üzerindeki etkilerini belirlemek amacı ile bir araştırma yürütmüştür. Stern ve Wright araştırmalarını, lezbiyen, eşcinsel ve biseksüeller için dinin, psikolojik sıkıntı, olumsuz fiziksel sağlık sonuçları ve cinsel kimlik geliştirmede engel olabileceği; tinselliğin ise (özellikle dinden bağımsız olduğunda), daha fazla özgüven ve öz değer hissini, pozitif bir lezbiyen, gey ve biseksüel kimliğini, yaşam memnuniyetini destekleyebileceğine ilişkin az sayıdaki araştırma sonuçlarına (Levy ve Reeves, 2011'den akt. Stern ve Wright, 2018) dayandırmıştır.

Stern ve Wright'ın (2018) araştırma sonuçları, dindarlık ve içselleştirilmiş homofobi arasında pozitif ilişki olduğunu; dini ibadetini yerine getiren lezbiyen, gey, biseksüellerin cinsel kimliklerini daha fazla reddettiğini ve cinsiyet ve cinsiyet rolleri hakkında daha fazla geleneksel olduklarını göstermiştir. Benzer şekilde, dindarlıktan bağımsız tinselliğe ve tinsellikten bağımsız daha az dindarlık özelliğine sahip olanların daha fazla özsaygı ve lezbiyen, gey ve biseksüel kimlik kabulüne sahip oldukları bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca tinselliğin dindarlıkla örtüşmesi halinde de, düşük cinsel azınlık kimlik gelişimini desteklediği bulunmuştur. Sonuç olarak dindarlık lezbiyen, gey ve biseksüel kimliğine ve benlik saygısına olumsuz katkı verirken, tinsellik destekleyici bulunmuştur.

Kıraç (2013) tarafından ülkemizde yapılan bir araştırma da yukarıdaki araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Kıraç araştırmasını, gey ve biseksüel örneklem üzerinde yürütmüş, cinsel kimliğini kabul etmekte zorlanan bireylerin dindarlık eğilimlerinin yüksek, dindarlıktan bağımsız tinsellik eğilimlerinin düşük olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Kıraç, eşcinsel bireylerde yüksek düzeyde olan dindarlığın yaşamlarında negatif etkiye sahip olduğu sonucuna varmıştır.

Anık'ın (2014) , LGBTİ bireylerin dini ve “manevi” eğilimleri hakkında yaptığı nitel araştırmada ise yukarıdaki araştırmadan farklı bulgulara ulaşılmıştır. Anık, araştırma sonucunda dini ve manevi eğilimlere sahip olan LGBTİ bireylerin, “çok merhametli bir Tanrı tassavuru”na sahip oldukları ve inançlarından güç aldıkları sonucuna varmıştır.

Öte yandan muhafazakar bir dini ortamda yetişen lezbiyen, gey ve biseksüellerle ilgili araştırma sonuçları da benzer sonuçlar göstermiştir. Bu araştırma sonuçlarına göre, muhafazakar bir dini ortamda yetişen lezbiyen, gey ve biseksüeller sıklıkla yüksek seviyelerde psikolojik sıkıntı, içselleştirilmiş homofobi ve ailesel reddedilme ve reddetme yaşamaktadırlar (Maher, 2007; Newman ve Muzzonigro, 1993). Haldeman (2002), bu durumun dini faaliyetlere katılan lezbiyen, gey ve biseksüellerin cemaatlerinin eşcinsel karşıtı üyelerinden ve lezbiyen, gey ve biseksüel topluluğunun din karşıtı üyelerinden gerçek veya algılanan eleştirinin hedefi olmalarından kaynaklanabileceğini belirtmektedir.

Myers ve Sweneey (2004) fenemolojik yaklaşımla ve 25 lezbiyen ve gey katılımcı ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında, katılımcıların %72'sinin dini bir bağlılığa sahip olduklarını ve Tinsellik Değerlendirme Ölçeği'nden de oldukça yüksek puan aldıklarını tespit etmişlerdir. Hepsi de Hristiyan olan katılımcıların çoğu, köken dinlerin eşcinselliğe ilişkin mesajlarından hoşlanmadıklarını ve bu mesajların eşcinselliği reddi içerdiğini vurgulamışlardır. Bu nedenle dışlanma ve ayrımcılığa maruz kalma deneyimi yaşadıklarını ifade edenler olmuştur. Diğer bazı katılımcılar da, dini topluluklarından karışık ya da hoşgörü içermekle birlikte açıkça kabulü içermeyen mesajlar aldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar bilişsel uyumsuzluk ve duygusal karışıklığa neden olan bu mesajların cinsel kimlikleri ve dini/tinsel gelişimleri üzerindeki acı verici ve zorlayıcı etkilerini anlatmıştır. Katılımcıların bilişsel ve duyuşsal deneyimleri sonucundaki davranışsal tepkileri, a) dini / manevi cemaatte kalmak, b) dini / manevi cemaatten ayrılmak, c) cinsel kimliğini reddetmek, ve d) dini aidiyeti değiştirme olarak kategorilendirilmiştir.

Tüm bu araştırma sonuçları, tinsel boyutun aynı zamanda bilişsel ve duyuşsal boyutla ilişkili olduğunu göstermesi açısından da önemlidir.

1.7.4. Sosyal Boyut

Sosyal gelişim boyutu, bireylerin yakın akrabalarıyla, ailesiyle, arkadaşlarıyla ve toplumdaki diğer insanlarla olan kişilerarası örüntülerinde olgunlaşmayı kapsamaktadır. Sosyal gelişim boyutu diğer gelişim boyutlarıyla da ilişkilidir ve aidiyet, bireyselleşme ve güven alanlarında kademeli bir olgunlaşmayı içermektedir. Bireyin sosyal hedefleri arasında etkili iletişim, karşılıklı saygı, güç dengesi, bireyin ve toplumun menfaatleri arasında denge kurma, çevreyi etkileme ve kaynaklara ulaşip onları kullanma kabiliyeti yer almaktadır. Sosyal hizmet uzmanı da bireylerin bu hedeflere ulaşabilmeleri için onların sosyal beceriler kazanmasına yardımcı olmaktadır (Derezotes, 2000).

Eşcinsel bireyler toplum tarafından kabul edilen erkek ve kadın stereotipine tehdit olarak algılanmaktadır. Toplumun kadın ve erkek biyolojik cinsiyetine ilişkin atıf ve beklentilerine karşılık bulamadığı eşcinsel bireyler, toplumsal cinsiyet algısını sarsmakta ve bu durum, eşcinsel bireyleri toplum dışına iterek, toplumun da bu bireylere karşı önyargılarla hareket etmesine neden olmakta, sosyalleşmelerine büyük bir engel teşkil etmekte ve dolayısıyla da sosyal gelişim boyutunun gelişmesinde aksamalara neden olmaktadır (Danyeli Güzel, 2017; Hotun ve ark., 2016).

Eşcinsel kadın ve erkeklere yönelik cinsiyete yönelik önyargıyı ifade eden ve en sık kullanılan kavramlardan biri homofobi terimidir. Homofobi, genel olarak, kendi biyolojik cinsiyetine yönelik cinsel yönelimleri veya kimlikleri bulunan bireylere ilişkin değişime açık olmayan olumsuz duygular, tutumlar ve/veya

davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Budak, 2003). Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, homofobi, özel ya da kamusal fark etmeksizin toplumun her alanında ortaya çıkmaktadır (Göregenli, 2004; Herdt ve Van der Meer, 2003; Polimeni ve ark., 2000; Sakallı-Uğurlu ve Uğurlu, 2004).

Eşcinsellerin homofobik tutumlara, dolayısıyla da sosyal dışlanmaya maruz kalmaya başlaması çoğu zaman, toplumun yansıması ve en küçük yapı birimi olan aile kavramının içinde başlamaktadır. Toplumsal cinsiyet normları içinde aileler, eşcinsel çocuklarını “hasta” olarak görmekte, çocuklarının durumu ile ilgili kendilerini suçlayarak genellikle tedavi ile düzelebilecek bir durum olarak görmekte ve tedavi ettirmeye yönelik girişimlerde bulunmaktadır. Ayrıca çocuklarının durumunu toplumdan gizlemeye çalışmaktadır (Danyeli Güzel, 2017). Amerika’da yapılan Aile Kabul Projesi Araştırması’nın (2009) sonuçları da bu durumu destekler niteliktedir. Araştırma bulgularına göre, eşcinsel çocuk aileleri, sık olarak çocukları ile çatışmalar yaşamakta, çocuklarının kötüye kullanılabilecekleri endişesi ile kısıtlamalar getirdikleri ve bu kısıtlamaların çatışmalara yol açtığı belirlenmiştir. Yılmaz (2016) ise, ülkemizde ailesi ile birlikte yaşayıp ailesine açılmış olan genç bireylerin genellikle, ailesinin sahip olduğu olanaklardan mahrum bırakılıp, dışlandığını belirtmektedir. Bu durum da barınma sorunlarını da beraberinde getirebilmektedir.

Eşcinseller, toplumun geneline yayılmış cinsiyetçi önyargılar nedeni ile her yerde kolayca ikamet edememekte, ev kiralayamamaktadır. Bu durum, eşcinsel bireyleri yüksek kiralar ödeyerek belirli semtlerde yaşamaya yöneltmektedir. Kiralayacak konut bulabilen eşcinsel bireylerin mülk sahipleri ise, kiracının özel yaşamına ya da kullanımında olan gayrimenkule müdahalelerde bulunarak hak ihlallerinde bulunabilmektedir (Danyeli Güzel, 2017; Kaos, 2018). Eşcinsel bireylerin mahrumiyetleri yalnızca belirtilen bu durumlar ile sınırlı kalmamaktadır.

Eşcinseller, devlet tarafından zor durumdaki vatandaşlara sağlanan konuk evi ya da kurum bakımı hizmetinden yararlanmakta da güçlük çekmektedir (Danyeli Güzel, 2017). Bu bağlamda Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı kuruluşların yapıları eşcinsel bireylerin özel ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir yapıya dönüştürülmelidir.

Homofobik tutumlara maruz kalınan bir diğer sosyal boyut ise eğitim sürecidir. Eşcinseller eğitim yaşamlarında da maruz kaldıkları ötekileştirici tutumlar nedeniyle güçlükler yaşamaktadır. “Homofobi ve Transfobi Temelli Nefret Suçları Raporu 2017”ye göre; heteroseksüel olmayan bireylere karşı 117 nefret suçu gerçekleşmiş ve bu suçlardan 23’ü 18 yaş altı çocuk yaştaki LGBTİ bireylere karşı işlenmiştir. Çocuk yaştaki LGBTİ bireylere karşı işlenen bu nefret suçlarının 10’u okul ortamında meydana gelmiştir. Eğitim ve öğretim dönemlerinin aynı zamanda cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine ilişkin farkındalığın oluştuğu dönem olması bu durumu daha da hassaslaştırmaktadır (Güner, 2015).

Eşcinsel bireylerin karşılaştığı bir diğer sorun ise iş yeri ayrımcılığıdır. İş yeri ayrımcılığı, “kurumlar ve/veya oradaki bireyler tarafından, bir grubun üyelerinin çalışma becerilerini olumsuz etkileyen haksız hüküm ve koşulların sistematik olarak sergilenmesidir”. Ayrımcılık, iş görüşmesine davet etmeme, işe almama, işten çıkarma, düşük performans notu verme, terfi erteleme veya engelleme, hak kullanımlarını engelleme, görev yeri değişikliği ve benzeri biçimlerde gerçekleşmektedir (Öner, 2015).

Bunun yanı sıra Devlet Memurları Kanunu’nda disiplin cezalarını düzenleyen 125. maddede bulunan “Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak” gibi ifadeler üzerinden eşcinsel bireylerin cinsel yönelim ve toplumsal cinsiyet kimliği genellikle “ahlaka veya haysiyete aykırı” kabul edilmektedir. Bu durum, heteroseksüel olmayan bireyler

üzerinde disiplin cezası alma ve işten atılma baskısı yaratmaktadır (Kılıçaslan ve Akkuş, 2016).

Kişinin cinsel yöneliminin açık olması/olmaması, iş yerinde yaşanabilecek olan ayrımcılığın derecesini ve olumlu/olumsuz sonuçlarını belirlemektedir (Öner, 2015).

Eşcinsellerin sosyal yönden iyilik halinde etkili olan bir diğer konu ise yaşlılık dönemidir. Türkiye'de 65 ve daha yukarı yaştaki nüfus, toplumun %8,8'ini oluşturmaktadır (TÜİK, 2018). Türkiye'de her geçen gün artan yaşlı nüfus oranının 2023 yılında %10,2'ye, 2050 yılında ise %20,8'e artması beklenmektedir (TÜİK, 2014). Ancak yaşlı nüfus grubu içerisinde yer alan LGBTİ bireylerin istatistiksel durumu ile ilgili resmi bir bilgi bulunmamaktadır. Yaşlı LGBTİ bireylerin sayısının istatistiklere yansımaması heteroseksüel olmayan bireylerin göz ardı edildiğinin de bir göstergesidir (Kocabıyık, 2018).

Yılmaz (2014), LGBTİ bireylerin yaşlılığa ait sorunlarının henüz ülkemizde yeterli düzeyde ilgi görmemesine rağmen, halen hak mücadelesi veren genç kuşak LGBTİ bireylerin yakın zamanda yaşlılık sorunlarıyla karşılaşmasının kaçınılmaz olduğunu vurgulamaktadır. Yaşlılığın genel sorunlarından olan ekonomik zorluklar, izolasyon ve yalnızlık ve sağlık problemleri, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine bağlı ötekileştirme ile birlikte eşcinsel bireyler için daha da artmaktadır (Heartland Alliance, 2005). Bu bağlamda, LGBTİ'lerin yaşlı hizmetlerine eşit erişim sağlaması ve bu hizmetlerin onların ihtiyaçlarını da içerecek şekilde yapılandırılması oldukça önem taşımaktadır (Kılıçaslan ve Akkuş, 2016).

Bu doğrultuda yaşlılara yönelik hizmetlerde öncelikle cinsiyetçi söylemlerden vazgeçilmsi, kapsayıcı bir dil kullanılması, LGBTİ yaşlıların isteğine uygun hitapların benimsenmesi, mahremiyet sınırlarını zorlayacak konuşmalar yapılmaması ve rehabilitasyon/psikolojik destek veren personelin gerektiği durumlarda bu

hizmetlerden yararlanan tüm yaşlıları kapsayacak şekilde rehberlik, danışmanlık ve desteği verebilecek yetkinlikte olması sağlanmalıdır. Özellikle partnerini kaybeden LGBTİ'ler yas sürecinde desteklenmeli, sosyal hizmet uzmanları ölümden kaynaklanan hukuki sorunlarda (vasiyet, miras, v.b.) yaşlı LGBTİ'leri destek alabilecekleri avukatlara yönlendirebilmelidir (Fullmer, 2006'dan akt. Kılıçaslan ve Akkuş, 2016).

1.7.5. Bilişsel Boyut

Bilişsel gelişim bireyin kendisi, diğerleri ve evren hakkındaki inançlarının; etkili problem çözme, karar verme ve çatışma çözme becerilerinin kademeli olarak oluşturulmasını içermektedir (Derezotes, 2000). Bilişsel gelişim boyutu, toplumun bilişsel gelişim modelleri ve normlarıyla ilişkilidir. Ayrıca bireylerin çevresini etkileme güçleriyle de bağlantılıdır (Derezotes, 2000).

Bilişsel boyutu anlayabilmek için “biliş”in ne olduğunu anlamak gereklidir. Biliş, Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde “canlının, bir nesne veya olayın varlığına ilişkin bilgili ve bilinçli duruma gelmesi” olarak tanımlanırken; Oxford Sözlüğü’nde, “düşünme, akıl yürütme yetisi” olarak ele alınmakta ve algılama, hafıza, deneyim, problem çözme ve yaratıcılığı da içine aldığı vurgulanmaktadır.

Eğitim alanında sık kullanılan biliş kavramı, algı, duyu, imgelem, düşünme, hafıza ve problem çözme ile ilişkilendirilerek tanımlanmaktadır (Akpınar, 2011). Psikoloji literatüründe ise bilişlerin, bir dizi inanç, tutum, hatıra ve beklentinin bir araya gelerek düzenlenmesi sonucu oluştuğu ve bu oluşumun ortaya koyduğu bilgi dağarcığını uyumlayıcı bir şekilde kullanan bir dizi stratejiyi kapsadığı kabul edilir (Reinecke ve ark., 2017). Bu anlamda bilişin karmaşık bir sistem olduğu söylenebilir.

Bilişler, bireyin aktif düşünceleri ya da özlük ifadeleri ile birlikte, hatıraları, kavrayışları, değerlendirmeleri, örtülü inanç veya şemaları, tutumları, hedefleri, kıstasları, beklentileri, değerleri ve imgeleridir. “Biliş” terimi sadece bilişsel içeriği değil, aynı zamanda bilginin hafızada nasıl yer ettiği ve bilginin kullanıldığı ya da işlendiği dolayım (mediation) ve kontrol süreçlerini de kapsar. Bu doğrultuda bilişler, sorun çözme ya da başa çıkma stratejilerini, iletişim, konuşma temelli bilgi birikimini, kişiler arası becerileri ve duygulanım düzenleme kapasitesini kapsayan karmaşık beceriler grubu olarak tanımlanabilir (Reinecke ve ark., 2017).

Beck ve Weishaar, bilişsel sistemin, bireylerin olayları algılama, yorumlama ve anlam yükleme şekilleri ile ilgilendiğini ve bilgileri işleme almak ve buna göre tepki vermek için diğer duygulanımsal, güdüsel ve psikolojik sistemlerle etkileşim kurduğunu belirtir. Bu nedenle bilişlerin duyguyu, motivasyonu ve davranışı tetiklediğini vurgular (Corsini ve Wedding, 2012). Öyleyse bilişin, insani gelişim ve bireysel öğrenme geçmişinden edinildiği belirtilebilir. Aynı zamanda bilgi, inanç, şemalar ve tutumların çocukluktan itibaren ebeveynlerle ve diğer insan ilişkileri ve deneyimlerle biçimlendiği göz önünde bulundurulduğunda, bilişsel içerik ve süreçlerin sosyal bağlam içinde gerçekleştiği de belirtilebilir. Bu nedenle, Piaget, Vygotsky ve Kohlberg tarafından geliştirilmiş bilişsel gelişim kuramları olsa da sosyal bağlama yapılan vurgu nedeni ile Bandura’nın sosyal bilişsel kuramından söz edilmesi gerekli bulunmaktadır.

Sosyal bilişsel kuram bazı varsayımlar üzerine temellenmiştir. Bu varsayımlardan ilki, insanın farklı durumlara ilişkin davranışları öğrenme esnekliği olduğudur. Varsayımlardan diğeri, davranışların, çevrenin ve kişisel faktörlerin arasında karşılıklı bir etkileşimin ve belirleyiciliğin olduğuna ilişkindir. Ekolojik sistem kuramının bakış açısı ile örtüşen bu karşılıklı belirleyicilik, bireylerin kendi yaşamlarını düzenleme kapasitesine sahip oldukları anlamına da gelmektedir. Böylece insanlar olaylara ilişkin beklentiler oluşturabilmekte, yeni düşünceler üretebilmekte ve o anki deneyimlerini değerlendirmeye yönelik içsel standartlar geliştirebilmektedirler. Kuramın dayandığı başka varsayım da, insanların kendi

davranışlarını içsel ve aynı zamanda dışsal faktörler aracılığıyla düzenleyebiliyor olmasıdır (İnanç ve Yerlikaya, 2017). Buna göre bireyin motivasyonu, düşüncesi ve davranışı, bireyin davranışının, çevresel ve içsel faktörlerin hepsinin birbirinin etkileşimli belirleyicileri olarak işlev gördüğü bir nedensellik modeli ile açıklanır. Davranış, tüm gözlemlenebilir davranışları içerir; çevresel faktörler, içinde bireylerin yaşadığı fiziksel ve sosyal bağlam(lar)ı içerir, ve içsel faktörler arasında genetik yapı, kişilik özellikleri, mizaç, zeka, yetenekler, duygular ve bilişler (ör. algılar, beklentiler, inançlar, atıflar, değerler, şemalar, öğrenme tarihi) yer alır (Crosbie-Burnett ve ark., 1996). Bu nedenle Crosbie-Burnett ve Lewis (1993) Bandura'nın sosyal bilişsel kuramından yararlanarak, gey ve lezbiyenlerin köken ailelerinin aile dinamiklerini açıklamak için bir model geliştirmiştir. SCB aile modeli, bireylerin diğer aile üyeleriyle ilgili bilişlerine ve davranışlarına odaklanmanın, ailelerdeki dinamikleri ve kişilerarası ilişkileri açıklamaya katkıda bulunduğu için seçilmiştir. Model, bireysel aile üyelerinin inançlarının, tutumlarının, anlamlarının, değerlerinin, atıflarının, korkularının ve davranışlarının aile içindeki alt sistemlerin sınırlarını, hiyerarşisini, iletişim kalıplarını ve yapısını nasıl etkileyebileceğini gösterebilir ve böylelikle gerekirse değişimi kolaylaştırmak için müdahale noktaları önerebilir. Örneğin, bir babanın oğlunun daha fazla çalışması gerektiğine olan inancı (içsel biliş) babanın oğlu için bir masa (davranış) yapmasına ve anneye danıştıktan sonra oturma odasına yerleştirmesine neden olabilir (fiziksel ortamda değişiklik) ve oğlunu her akşam iki saat boyunca okul kitaplarıyla birlikte masa başında oturmaya (sosyal çevrede değişiklik) ve diğer aile üyeleriyle konuşmamaya yönlendirebilir (davranış). Oğul, babasının davranışları hakkında (içsel) bir atıfta bulunacaktır. Eğer atıf, "Babam gerçekten benim başarıma önemsiyor" ise, oğul muhtemelen buna uyacaktır (davranış). Oğlunun itaati, aile hiyerarşisinin özerkliğini, ebeveynlerin liderlik alt sistemini oluşturduğunu yeniden teyit eder. Sosyal bilişsel davranış modelinin geylerin ve lezbiyenlerin köken ailelerine uygulanması, aile üyelerinin paylaşılan sosyal ve fiziksel çevrelerinde ve ailenin sosyal ortamlarında birbirleriyle bilişsel ve davranışsal olarak nasıl ilişki kurduklarını gösterecektir (Crosbie-Burnett ve ark., 1996). Dolayısıyla model aynı zamanda lezbiyen ve gey bireylerin diğer aile bireyleri ile nasıl ilişki kurduğunu da açıklamayı sağlayabilir.

Bu bağlamda hem bilişsel hem de tinsel boyutla ilişkilendirilen ve sosyal bilişsel davranış modeli ile açıklanabilecek bir araştırma dikkat çekmektedir. Gibbs ve Goldbach (2020), cinsel azınlık ergenleri arasındaki anti-homoseksüel dini mesajları yönetmek ve dini kimlik uyumsuzluğunu çözmek için kullanılan bilişsel stratejileri araştırdı. 2014 yılında gerçekleştirilen bu araştırmada, Los Angeles'da 46 ergenle görüşmeler yapıldı. Gençlerden din deneyimleri, anti-homoseksüel mesajlar ve bu mesajları yönetme stratejilerini tartışmaları istendi. Örneklemenin yüzde doksan biri çevresinden antihomoseksüel dini mesajlar duyduğunu bildirdi. Mesajlar birden çok kaynaktan (ör. Ebeveynler, papazlar) geliyordu ve üç tür içerik içeriyordu (ör. Yaratma, günah ve öbür dünya). Örneklemenin dörtte biri dini kimlik uyumsuzluğunu ifade etti. Bulgular, ateist gençler de dahil olmak üzere tüm gençlerin olumsuz mesajları yönetmek için bilişsel stratejiler kullandığını ve bu stratejilerin mevcut dini kimlik ile ilgili olduğunu göstermektedir. Ör. anti-homoseksüel dini bağlamda yetişen bir LGBT genç, büyüme sürecinde aynı cinsiyetten kişiye ilgi duyduğunu fark ettiğinde, gencin gerçekliğini oluşturan bilişsel elementler bir veya daha fazla anti-homoseksüel dini bilişsel öğeyle çatışma içinde olacaktır (gey olmak günahtır). Bu çatışma bilişsel öğelerden birini manipüle ederek (örn: gey olmanın günah olmadığına karar verme), çatışmanın büyüklüğünü azaltmak için daha fazla uyumlu öğe ekleyerek (örn: kimse mükemmel değil), çatışmayla olan ilişkiyi kesecek öğeler ekleyerek (örn: İncil gey olmakla ilgili hiçbir şey söylemiyor), iki kimlik yapısını birleştiren üçüncü bir kimlik yapısı kullanarak (örn: Beni Allah gey olarak yarattı Festinger, 1957) çözülebilmektedir (Gibbs ve Goldbach, 2020).

Yukarıdaki araştırmada da olduğu gibi, literatürde doğrudan lezbiyen ve gey bireylerin kullandığı bilişsel stratejilere yönelik çalışmalara rastlanmamış olmakla birlikte, bilişsel stratejileri de kapsayan bazı çalışmalara rastlanmaktadır. Bu çalışmalardan birisi Toomey ve ark. (2017), gerçekleştirilen cinsiyet yönelimi ile ilişkili azınlık stresiyle başa çıkma hakkındadır. Bu çalışmada, bir azınlık stresi ölçeğinin güvenilirliği ve geçerliliği, 245 lezbiyen, gey ve biseksüel genç yetişkinin (21-25 yaş) ergenlik döneminde (13-19 yaş) azınlık stresiyle başa çıkma yolları geriye dönük öz bildirim raporları incelenerek test edilmiştir. Araştırmada ayrıca,

lezbiyen, gey ve biseksüellerin azınlık stresiyle başa çıkma ile genç yetişkinlikteki psikososyal uyumu ve lise başarısı arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma sonucunda, lezbiyen, gey ve biseksüel ergenlerin azınlık stresi ile baş etmede kullanabilecekleri üç strateji bulunmuştur: LGB'ye özgü stratejiler (ör., LGBTİ örgütleriyle ilişki), alternatif arama stratejileri (ör. Yeni arkadaşlar bulma) ve bilişsel stratejiler (ör. Daha iyi bir gelecek hayal etme). Lezbiyen, gey ve biseksüellere özgü stratejilerde, daha iyi psikososyal uyum, genç yetişkinlikte daha yüksek lise başarısına erişim olasılığı ile ilişkilendirilirken, alternatif arama ve bilişsel temelli stratejiler daha zayıf uyum ve daha az lise başarısı ile ilişkilendirilmiştir. Bilişsel temelli stratejilerde ise problem çözme stratejisi bulunmaktadır. Problem çözme stratejileri doğası gereği bilişsel olarak kavramsallaştırılır. Bu stratejinin kapsamına karar verme, planlama veya stratejioluşturma, yansıtma veya perspektif alma bulunur (Toomey ve ark., 2017).

Gey bireyleri kapsayan ve bilişsel stratejilerle ilgili bir araştırma da karar verme hakkındadır. Moeller ve ark. (2013), tarafından gerçekleştirilen bu çalışmada, 18-29 yaşları arasındaki 10 genç gey ve biseksüel erkeğin görüşmeleri, genç gey ve biseksüel erkeklerin AIDS çağında cinsel davranışlar konusunda nasıl kararlar aldıklarını araştırmak için incelenmiştir. Araştırma sonucunda üç ana tema ortaya çıkmıştır: (a) bir bireyin HIV hakkında bildikleri, HIV negatif kalma motivasyonları ve cinsel davranışları arasındaki kopukluklar; (b) başka bir erkekle duygusal ve yakın bir şekilde bağlantı kurma mücadelesi; ve (c) bireyin karar verme sürecinde özerk bir karar verici olarak hareket ettiği bir güç dinamiği. Katılımcılar yüksek düzeyde HIV bilgisine sahip olduklarını belirttiler ve karmaşık bir cinsiyet dinamiğinde cinsel partnerlerle duygusal deneyimleri dengelemek için bir mücadele içindeydiler. Bu analizden elde edilen bulgular, gey erkeklerin HIV önleme çabalarına rehberlik eden sosyal-bilişsel teorik çerçevelerin yeniden incelenmesi gerektiğine işaret etmektedir, çünkü bu çerçeveler, cinsel karar almanın parçası olan karmaşık duygusal deneyimleri ve cinsiyet dinamiklerini açıklamada başarısız olmuştur.

1.8. Sosyal Hizmetin İşlevleri

1.8.1. Danışmanlık İşlevi

Danışman olarak sosyal hizmet uzmanı, müracaatçının sosyal işlevselliğinde yaşadığı sorunlara çözüm bulmak, sorun çözme becerilerinin geliştirilmesini sağlamak amacıyla müracaatçı ile çalışmakta, müracaatçıların kişisel, ailesel, örgütsel, toplumsal sorunlarının çözümünde kolaylaştırıcı ve planlayıcı olarak rol almaktadır (Duyan, 2010). Yukarıda beş gelişim boyutu içerisinde değinildiği üzere, lezbiyen ve gey bireylerin yaşadıkları zorluklar göz önünde bulundurulduğunda, kişisel, ailesel, örgütsel, toplumsal sistemlerin her birinin bir diğerini etkiliyor olduğu görülmektedir.

Danışmanlık veren sosyal hizmet uzmanı, bir işbirliği süreci olarak bilgi, değer ve becerileriyle müracaatçının sorunlarını açığa kavuşturmalı, güçlü yönlerini vurgulayarak çözümleri birlikte keşfetmek üzere müracaatçıyı güçlendirmelidir (Duyan, 2010).

Lezbiyen ve gey bireylerin yaşamına dair stres faktörleri ve danışmanlığa ihtiyaç duyduğu konular cinsel yönelimini sorgulama ve/veya reddetme, açılma süreci, aile ve arkadaşlarından kabul veya destek eksikliği, okulda veya işyerinde homofobik zorbalık veya taciz, damgalanma, etiketlenme temel başlıkları altında toplanmaktadır (Kara, 2019). Bunların bir sonucu olarak ise, depresyon, anksiyete, alkol-madde bağımlılığı ve izolasyon yaşanabilmektedir.

Sosyal hizmet uzmanlarının birçoğunun gey ve lezbiyenlere dair olumsuz görüşleri vardır. Bu nedenle eşcinsel bireylerle çalışacak sosyal hizmet uzmanlarının kendi homofobileri ile yüzleşmeleri gerekmektedir (Zastrow, 2013). Özellikle de lezbiyen ve gey bireylerin pek çoğunun önyargılar ve ayrımcılık nedeniyle incitildiği göz önünde bulundurulduğunda bu durum daha da önem kazanmaktadır. Bunun bir

sonucu olarak da lezbiyen ve gey bireyler profesyonel hizmet ararken ve yardımcı olucu bir ilişkiye girerken ihtiyatlı olabilmektedirler. Bazıları cinsel yönelimleri konusunda açıkça konuşabilirken, diğerleri bunu yapamayabilmektedir (Sheafor ve Horejsi, 2015). Bu nedenle danışmanlık sürecinde sosyal hizmet uzmanları, açık fikirli ve kabul edici bir tutumda olmalı ve müracaatçıların heteroseksüel oldukları varsayımdan hareket etmemelidir. Lezbiyen ve gey olma ile ilgili sorunları, yaşam deneyimlerini tartışmaktan memnuniyet duyduklarını göstermeli, açık ve kapsayıcı sorular sormalıdır. Böylece lezbiyen ve gey müracaatçıların cinsel yönelimlerini açıklamaları daha kolay olabilmekte ve güven verici bir ilişki kurulabilmektedirler (Kara, 2019).

Müracaatçı kimliğini ortaya çıkarmayı düşünüyorsa, bu seçimin avantajlarını ya da dezavantajlarını göğüslemesi için ona yardım edilmelidir (Sheafor ve Horejsi, 2015). Avantajlar, olmadığı biriymiş gibi yapmaya çalışmanın sonucu oluşan korku ve kaygının son bulması, diğer lezbiyen ve gey bireylerle birlikte toplumsal etkinlikler ve destek sistemleri için yeni olanakların ortaya çıkması olabilmektedir. Dezavantajlar ise, istihdam alanında ayrımcılık, lezbiyen ve gey bireylerin zaman zaman acısını çektiği toplumsal durumlar ve bazı arkadaşların ve aile üyelerinin olası kaybı olabilmektedir (Zastrow ve Ashman, 2015). Görünürde, kimliğini açıklamak kişisel olarak özgürleştirici ve siyasi olarak cesurca görünse bile; örneklendirildiği üzere bu eylemi seçen biri toplumdaki önyargılar nedeniyle ağır bir bedel de ödeyebilmektedir (Sheafor ve Horejsi, 2015).

Aynı cinsten bir çiftle çalışırken, onların sorunlarının heteroseksüel çiftlerin sorunlarına benzer olduğu beklentisi taşınmalıdır. Örneğin tartışmaları parasal durumun idaresi, sadakatsizlik, aile içi şiddet, madde bağımlılığı ve tatmin etmeyen cinsel ilişki gibi meseleler etrafında dönmeye meyillidir (Sheafor ve Horejsi, 2015).

1.8.2. Kaynak Yönetimi İşlevi

Kaynak yönetimi işlevinde sosyal hizmet uzmanı, müracaatçı sisteminin var olan ancak kullanmadığı kaynaklara ulaşmalarını aynı zamanda var olmayan kaynakların geliştirilmesini sağlamaktadır. Müracaatçının kaynaklara ulaşması, güçlenmesi, değişime hazır hissetmesi ve özgürleşmesi için gereklidir. Dolayısı ile kaynaklara erişim güce erişimdir. Kaynaklara erişim ve kullanım konusunda sosyal hizmet uzmanı kadar müracaatçı da çaba harcamalıdır. Sosyal hizmet uzmanı kaynak yöneticiliğinde, müracaatçıyı güçlendirmelidir. Müracaatçıyı güçlendirmeyi ise, kaynaklarını koordine edip, sistematik hale getirerek ve bütünleştirerek yapmalıdır (Duyan, 2010).

Sosyal hizmet uzmanı bağlantı kuruculuk ve savunuculuk rolünü yerine getirerek vaka yönetimi yoluyla müracaatçıları kaynaklarla bağlantılandırmalıdır. Kaynak geliştirmek için örgütler ve gruplar arasında ilişki ağı oluşturmalıdır. Harekete geçirici rolü ile sosyal aksiyon yoluyla değişimi başlatmalıdır. Disiplinlerarası aktiviteler yoluyla toplum hizmetlerini uyarmalıdır (Duyan, 2010).

Bu doğrultuda sosyal hizmet uzmanı gey ve lezbiyenlerin yaşam tarzlarına, ve çalıştığı bölgede gey ve lezbiyen kaynaklarına dair tanışıklık kazanmalıdır. Bu bilgi, gey ve lezbiyen müracaatçıların erişime açık olan kaynaklar vasıtasıyla ilişki kurmaları için gereklidir (Zastrow, 2013).

Lezbiyen ve geyler yaşamlarının farklı dönemlerinde farklı hizmetlere ihtiyaç duymaktadırlar. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanlarının lezbiyen ve geylere yönelik hizmetlerden haberdar olmaları önemlidir. Bu hizmetler arasında açılma sürecinde olan gey ve lezbiyenlere yönelik destek grupları, cinsel yönelimlerini sorgulayan kişilere yönelik destek grupları, hukuki danışmanlık ve çift terapisi hizmetleri sayılabilmektedir (Zastrow, 2013).

1.8.3. Eğitim İşlevi

Sosyal hizmetin eğitim işlevi, sosyal hizmet uzmanlarının öğretim, eğitim, toplumu bilgilendirme ve araştırma-mesleki bilgilendirme aktiviteleri ile ilgilidir. Müracaatçı sistemi ve sosyal hizmet uygulayıcısı arasındaki mesleki ilişki güçlendirici bilgi alışverişini gerektirir. İşbirlikli öğrenme, müracaatçı sistemlerinin kendi kendilerini yönetmek, var olan tecrübelerine ve kaynaklarına sahip çıkmak ve yeni şeyler öğrenmek isteğine sahip oldukları varsayımına dayanmaktadır (Duyan, 2010).

Sosyal hizmet uzmanı, öğretici rolünü kullanarak öğrenmeyi kolaylaştırıcı ve eğitsel program sağlayıcı kişi olmalıdır (Duyan, 2010). Lezbiyen ve gey bireylerin karşılaştığı özel durumlar ile ilgili diğer kişileri eğitime çalışmalarına dahil olmalı, aile, arkadaş, akran, sosyal destek sistemleri ve LGBTİ'lerin savunuculuğunu yapan sivil toplum örgütlerini desteklemeli, cinsiyetçilikten arınmış bir dil kullanmalı ve gey ve lezbiyen hakları savunucuları olarak çalışmalıdır.

Sosyal hizmet uzmanı eğitim yoluyla sosyal sorunlar ve sosyal hizmetler hakkında kamuoyunu ve toplumu bilgilendirmelidir (Duyan, 2010). Cinsel yönelimin insan çeşitliliğinin yalnızca bir boyutu olarak algılanması için çalışmalı, lezbiyen ve gey bireylere karşı ayrımcılık yapan kurumlara karşı durulmalı ve bu kurumlar bilgilendirilmelidir.

1.9. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada eşcinsellerin fiziksel, sosyal, bilişsel, duyuşsal ve tinsel alanları ile ilgili yaşadığı sorunların ve gereksinimlerinin anlatılarıyla ve algılamalarıyla belirlenmesini sağlayarak, eşcinsel bireyleri toplumda ve sosyal hizmet disiplinde görünür kılmak ve bu sorunlara sosyal hizmet perpektifinden çözüm önerileri getirmek amaçlanmıştır.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın modeline, çalışma grubuna, veri toplama kaynaklarına ve yöntemine, verilerin analizine, araştırmaya katılan bireylerin özelliklerine, süre ve olanaklara ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Konu ile ilgili incelenen literatür taraması sonucunda lezbiyen ve geylerle ilgili yapılan çeşitli çalışmalara rastlanmasına karşın, lezbiyen ve geylerin yaşantılarını bilişsel, duyuşsal, tinsel, sosyal, fiziksel boyutlarıyla bütüncül olarak inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu doğrultuda lezbiyen ve gey bireylerin bu beş boyutta yaşadığı süreçlere ilişkin yaşantılarının, algılamalarının belirlenmesi hedeflenmiştir.

Bu yaşantı, algılama, duygu ve düşünceleri ortaya koyabilmek için bu araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Erdoğan'ın da (2014) ifade ettiği üzere nitel araştırmada araştırmacı doküman analizi, görüşme ve gözlem gibi veri toplama yöntemleri aracılığı ile bireylerin dış dünyayı nasıl algıladıklarını, yorumladıklarını, bulundukları çevre içinde nasıl davrandıklarını, kendileri ve diğer bireylerin davranışlarını nasıl yorumladıklarını ve bunların nedenlerini anlayabilmek için mümkün olduğunca ayrıntılı ve derinlemesine veri toplamaya çalışır. Nitel araştırma, pek çok araştırma, yaklaşım ve uygulamalarını kapsadığı ve çatı kavram olduğu için net bir tanımını yapmak zordur.

Bu araştırma özü itibariyle fenomenolojik bir araştırmadır. Konu alanı insanların yaşam deneyimleridir. Bireylerin bir olay ile ilgili deneyimlerinin anlamlarını araştırır ya da bir kavramın / olayın anlaşılmasını hedeflemektedir.

Kişinin çevreyi kendi algılayış biçimine göre nasıl yorumladığını incelemektedir. Bu yaklaşımın amacı deneyimleri tanımlamak, gruplamak ve yorumlamaktan çok, betimlemek / göz önünde canlandırmaktır (Erdoğan, 2015).

Fenomenolojik araştırmalarda genellikle görüşme teknikleri kullanılarak veri toplanmaktadır. Görüşme teknikleri aracılığı ile toplanan veriler içerik analiziyle kavramsallaştırılmakta ve olguyu tanımlayabilecek temalar ortaya çıkarılmaktadır. Sonuçlar betimsel bir anlatımla sunulmakta ve sık sık doğrudan alıntılara yer verilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

2.2. Çalışma Grubu

Sosyal Politikalar, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği (SPoD) 373 gönüllü üyesi ile birlikte ülkemizin önde gelen LGBTİ'lere yönelik çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşlarından birisi olarak bilinmektedir. Bu nedenle bu çalışmayı SPoD ile birlikte yürütebilmek adına çalışmanın başlangıcında dernek ile gerekli görüşmeler yapılarak resmi izinler alınmıştır. Dolayısıyla, bu araştırmanın çalışma grubunu SPoD üyesi olan ve üye olanlar aracılığı ile ulaşılan lezbiyen ve geyler oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma deseninin bir örnekleme tekniği olan kartopu örnekleminin kullanılmasına karar verilmiştir.

Kartopu örneklemede nadir görülen bir durum ile ilgili olarak çalışma konusu ile ilgili zengin bilgi kaynağı olabilecek birey ile iletişim kurulmasının ardından, kaynak kişiden diğer görüşülecek kişilere ulaşılmaktadır. Daha sonra bu bireylerin önerileri ile örnekleme katılan birey sayısı kartopu gibi büyür (Erdoğan, 2014). Süreç çok basit bir soruyla başlar: “Bu konuda en çok bilgi sahibi kimler olabilir? Bu konuyla ilgili olarak kim veya kimlerle görüşmemi önerirsiniz?” (Patton, 1987). Bu çalışmada veri toplama sürecinin başlangıcı SPoD derneğine danışılarak başlatılmıştır. Araştırmanın pilot uygulaması dernek aracılığı ile ulaşılan 4 gey ve 2 lezbiyen ile gerçekleştirilmiştir.

Eşcinsel bireylerle yapılan derinlemesine görüşmeler, araştırmacı tarafından uygun görülen noktada sonlandırılmıştır. Tutty ve ark. (1996)'na göre sonlandırmadaki temel düşünce, temel konularla ilgili bilgiler tekrarlanmaya başladığında, uygun görülen noktada görüşmeyi tamamlamaktır. Bu doğrultuda bu araştırma 15 gey ve 15 lezbiyen birey ile tamamlanmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin aşağıdaki koşulları sağlamasına dikkat edilmiştir:

- 18 yaşından büyük olmak.
- Kendini gey veya lezbiyen olarak tanımlıyor olmak.

2.3. Veri Toplama Araçları ve Yöntemleri

Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından veri toplama aracı olarak oluşturulmuş olan kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerle toplanmıştır.

Uygulamaya başlamadan önce uygun görüşme ortamına geçilmiş, araştırmacı kendisini tanıtmış, bilgilendirilmiş onam kapsamında araştırmanın konusu, amacı, görüşmeden elde edilen bilgilerin araştırmanın amacı dışında kullanılmayacağı, araştırmada onayları halinde ses kayıt cihazı kullanılacağı ve çalışmanın gönüllülük esasına dayandığı ile ilgili katılımcılara bilgilendirme yapılarak imzalı onayları alınmıştır. Bunun yanı sıra katılımcılara gizlilik ilkesi anlatılarak bilgilerinin gizlilik kapsamında araştırmacıda gizli tutulacağı ve herhangi bir kurum, kuruluş ya da üçüncü kişi ile paylaşılmayacağı bilgisi verilmiştir.

Görüşmeye kişisel bilgi formu uygulanarak başlanmıştır. Kişisel bilgi formunda katılımcıların sosyo-demografik özellikleri alındıktan sonra eşcinsel olduğunu ilk farkettiği yaş, eşcinsel olduğunu kabullendiği yaş, cinsel yönelimini ilk defa söylediği kişi, cinsel yöneliminin kimler tarafından bilindiği, ailede bildiği heteroseksüel olmayan bir birey olup olmadığına ilişkin sorular sorulmuştur.

Daha sonra yarı yapılandırılmış görüşme formu ile derinlemesine görüşmelere geçilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile lezbiyen ve gey bireylerin sosyal yaşantılarını, çalışma / eğitim yaşantılarını, aile ilişkilerini, ayrımcılığa uğrama durumlarını, açılma süreçleri ve esnasında yaşadıkları deneyimleri, özbakımlarını, manevi değerlerini anlayabilmek amaçlanmıştır. Formda yer alan her bir gelişim boyutuna ilişkin sorular beş gelişim boyutunun (fiziksel, bilişsel, duyuşsal, sosyal, tinsel) özellikleri doğrultusunda, kapsamlı bir literatür taraması yapıldıktan sonra oluşturulmuştur. Oluşturulan form 3 sosyal hizmet akademisyeninin uzmanın görüşü alınarak son haline getirilmiştir.

Derinlemesine görüşme, araştırılan konunun detaylandırılmasına olanak tanıyan, daha çok açık uçlu soruların sorulduğu ve ayrıntılı yanıtların verilmesine olanak sağlayan, katılımcı ile doğrudan görüşülerek bilgi toplanmasına imkan veren bir veri toplama tekniğidir (Tekin ve Tekin, 2012). Bu çalışmada derinlemesine görüşme tekniğinin kullanılmasının amacı lezbiyen ve gey bireylerin yaşantılarının kendi anlatıları ve duygulanımları ile anlamaya çalışmaktır. Nitekim derinlemesine görüşme, araştırma katılımcılarına kendilerini doğrudan ifade edebilme olanağı sağlarken, araştırmacıya da araştırmaya katılan bireylerin öznel dünyalarını, bakış açılarını, deneyimlerini, duygu ve düşüncelerini aracısız biçimde katılımcının ifadeleri ile derinlemesine anlama imkanı sunar” (McCracken,1988; Tekin ve Tekin, 2012).

Derinlemesine görüşmelerde görüşmeci, katılımcının kendi dünyasını açabildiği bir ortam yaratabilmek için öncelikle güven duygusunu oluşturmak zorundadır. Görüşmecinin iyi bir dinleyici olması, dinlerken çeşitli geri besleme yöntemleri ile cevaplayıcıyı cesaretlendirmesi de gerekmektedir (Kümbetoğlu, 2005). Bu çerçevede araştırmacı, katılımcının paylaşmaktan kaçındığı kimi konularda farklı sorulara geçilerek katılımcının rahatlamasını sağlamıştır. “Ailenizden söz edebilir misiniz?” sorusunda bazı katılımcılar nereden başlayacaklarını bilemeyerek “ne anlatabilirim” şeklinde ifade kullanmışlar, buna karşılık “Anne babanız birlikte mi? Kaç kardeşsiniz? Ailede kendinizi en yakın kime

hissedersiniz?” gibi cesaretlendirici sorular sorulmuştur. Araştırmacı görüşme sırasında yarı yapılandırılmış görüşme formundaki soruları katılımcıya gerekli gördüğü takdirde sırası ile sormamıştır; dolayısıyla görüşmeler “sohbet ortamında” ve cesaretlendirici bir şekilde sürdürülmeye çalışılmıştır.

Görüşmeye SPoD derneğinin yönlendirdiği gönüllü bir katılımcı ile başlanmış, daha sonrasında görüşülen kişilerin referans gösterdiği gönüllü katılımcılar ile görüşmelere devam edilmiştir.

Katılımcılar ile öncelikle öngörüşme yapılmış, araştırmanın konusu ve konunun hassasiyeti nedeniyle katılımcıların özellikle önem gösterdikleri gizlilik hususu üzerinde durularak gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Görüşmeler katılımcının kendilerini rahat hissedecekleri, doğal ortamları olan evlerinde veya içinde toplantı odası olan bir kafede gerçekleştirilmiştir. İki katılımcı ise işletme sahibi olduğu barda görüşmeyi talep etmiştir. Yapılan görüşme canlı müziğin başlamamış olduğu günün erken saatlerinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacının derinlemesine görüşme sürecini yürütebilmek için öngörüşme gerçekleştirdiği lezbiyenlerin çoğunluğu, araştırmacıyı bilgilendirerek ya da bilgilendirmeyerek son anda görüşmekten vazgeçmiştir. Öngörüşme esnasında gizlilik hususu belirtilmesine karşın görüşmeyi reddeden katılımcılar, görüşme yapmak istememe nedenlerini ailelerinin cinsel yönelimlerini bilmiyor olması, işyerinde cinsel yönelimlerinin bilinmiyor olması, konuyla ilgili konuşmanın kendilerini olumsuz etkileyeceği olarak belirtmişlerdir. Lezbiyenlerin geylere göre toplumsal cinsiyet ve ötekileştirilme nedenleriyle daha az görünür olmayı tercih ettikleri gözlenmiştir.

Bunun yanı sıra görüşmelerin geneli değerlendirildiğinde, katılımcıların çoğunluğunun yaşamlarını görünür kılmak adına çalışmaya destek vermek istedikleri ve görüşme sürecine açık oldukları gözlenmiştir. Derinlemesine görüşmelerden en kısa olanı 45 dakika, en uzun olanı 70 dakika sürmüştür.

2.4. Verilerin Analizi

Veri toplama süreci, araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve derinlemesine görüşmelerin gerçekleştirilmesi için kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile gerçekleştirilmiştir. Toplam 30 katılımcıyla görüşme gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşmeden elde edilen ses kayıtlarının yazıya dökümü gerçekleştirilmiştir. Yapılan literatür taramasından ve araştırmanın amacından yola çıkılarak verilerin analizi için ana temalara ait bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu doğrultuda veriler, araştırmacı tarafından Maxqda2018 nitel veri analizi programında kodlanmıştır.

Veriler tematik analiz yöntemine göre analiz edilmiştir. Kapsamlı bir literatür taraması sonucunda, araştırmanın amaçları ve kuramsal doğrultusunda ana temalar ve alt temalar belirlenmiştir. Tüm görüşmeler gerçekleştirildikten sonra, görüşmelerden elde edilen metinler tekrar tekrar okunarak ana temalarda ve alt temalarda gerekli görülen düzenlemeler yapılmıştır. Ana temalar, araştırmanın kurgusuyla ilişkili olarak ebeveynlerin fiziksel, sosyal, bilişsel, duyuşsal ve tinsel alanlarındaki değişimler bağlamında belirlenmiştir. Verilerin analizinde gözlem notlarından da yararlanılmıştır.

2.5. Süre ve Olanaklar

Araştırmanın verileri Aralık 2019 - Mayıs 2020 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın tüm maliyeti, araştırmacı tarafından karşılanmıştır.

3. BULGULAR

Araştırma problemine açıklık getirmesi adına yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular bu başlık altında sunulmuştur. Lezbiyen ve gey bireylerin toplumda yaşadığı sorunların ve sosyal hizmet ihtiyaçlarının değerlendirildiği bu çalışmada bulgular başlığı altında, öncelikle araştırmaya katılan lezbiyen ve gey bireylerin sosyo- demografik özellikleri, tanıtıcı bilgileri verilmektedir. Elde edilen verilerin analizi doğrultusunda “sosyal boyutta yaşantılar”, “duyuşsal boyutta yaşantılar”, “fiziksel boyutta yaşantılar”, “tinsel boyutta yaşantılar” ve “bilişsel boyutta yaşantılar” olmak üzere beş tema ortaya çıkmıştır.

“Sosyal Boyutta Yaşantılar” teması altında açılma süreci, sosyal yaşam, arkadaş ilişkileri, LGBTİ topluluklar kategorileri yer almaktadır. “Duyuşsal Boyutta Yaşantılar” teması altında inkar, üzüntü, karşı cins partner, doğrudan kabullenme, öfke, değersizlik, intihara dair bulgular yer almaktadır. “Fiziksel Boyutta Yaşantılar” teması altında özbakım, fiziksel/psikolojik rahatsızlıklar, sağlık alanında yaşanan zorluklar, ilk cinsel deneyim yer almaktadır. “Tinsel Boyutta Yaşantılar” teması altında dünya görüşü, değerler, doğanın anlamına ilişkin bulgular yer almaktadır. “Bilişsel Boyutta Yaşantılar” teması altında ise zorluklar, zorluklarla baş etme, önemli yaşam olayları, yeniden dünyaya gelme kategorileri yer almaktadır.

3.1. Lezbiyen ve Geyleri Tanıtıcı Bilgiler

Araştırmaya katılan bireylerin gerçek isimleri etik hassasiyetler nedeniyle saklı tutulmuş bunun yerine öznelere tümüne araştırmacı tarafından gökyüzündeki gezegen ve yıldızlardan rumuzlar verilmiştir. Gey bireyler G harfi, lezbiyen bireyler L harfi ile gösterilmiştir.

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ile ilgili bilgiler aşağıda yer alan Çizelge 3.1’de tanıtıcı bilgileri ise Çizelge 3.2’de detaylı olarak sunulmaktadır.

Çizelge 3.1. Katılımcı profili.

Belge adı	Yaş	Cinsel Yönelim	Eğitim Durumu	Meslek	Gelir Durumu	Birlikte Yaşanılan Kişi	Lezbiyen/ Gey Olduğunu Fark Etme Yaşı	Lezbiyen /Gey Olduğunu Kabul Etme Yaşı
MerkürG	26-35	Gey	Lisans	Yazar	Orta	Aile	5	23
VentüsG	18-25	Gey	Öğrenci	Öğrenci	Orta	Öğrenci Yurdu	7	13
DünyaL	18-25	Lezbiyen	Lisans	Özel Sektör	Orta	Yalnız	5	16
MarsL	26-35	Lezbiyen	Lisans	Özel Sektör	Orta	Yalnız	7	15
JüpiterL	18-25	Lezbiyen	Öğrenci	Öğrenci	Orta	Aile	9	14
SatürnL	18-25	Lezbiyen	Ortaöğretim	Özel Sektör	Orta	Aile	14	16
UranüsG	26-35	Gey	Lisans	Öğretmen	Orta	Aile	16	16
NeptünG	26-35	Gey	Lisansüstü	Biyolog	Üst	Yalnız	12	19
SiriusL	18-25	Lezbiyen	Öğrenci	Öğrenci	Orta	Anne	13	15
CanopusG	18-25	Gey	Öğrenci	Öğrenci	Orta	Ev Arkadaşı	6	16
CapellaL	18-25	Lezbiyen	Lisans	Özel Sektör	Orta	Ev Arkadaşı	5	17
RigelG	18-25	Gey	Lise	Özel Sektör	Alt	Ev Arkadaşı	13	13
VegaL	18-25	Gey	Öğrenci	Öğrenci	Orta	Öğrenci Yurdu	6	12
ArcturusL	18-25	Lezbiyen	Lise	İşsiz	Orta	Anne	12	15
AlphaC. L	18-25	Lezbiyen	Öğrenci	Öğrenci	Orta	Aile	7	12
ProcyonL	26-35	Lezbiyen	Lisans	Özel Sektör	Orta	Yalnız	8	16
ArchernarL	18-25	Lezbiyen	Lise	İşsiz	Orta	Anne	14	17
BetelgeuseG	26-35	Gey	Lisans	Özel Sektör	Üst	Yalnız	7	16
AldebaronL	26-35	Lezbiyen	Lisans	Özel Sektör	Üst	Yalnız	12	22
AlgalL	26-35	Lezbiyen	Ortaöğretim	Özel Sektör	Orta	Yalnız	13	25
MenkarG	18-25	Gey	Öğrenci	Öğrenci	Orta	Aile	5	16
HadarL	36 ve Üzeri	Lezbiyen	Lisans	İşletme Sahibi	Orta	Anne	7	13
AltairG	18-25	Gey	Lise	STK Çalışanı	Üst	Yalnız	12	19
DenebL	18-25	Lezbiyen	Lisans	Fizik Tedavi Teknikeri	Orta	Aile	7	15
AlnilamG	36 ve Üzeri	Gey	Lisans	İşletme Sahibi	Üst	Yalnız	11	16
RegorG	26-35	Gey	Önlisans	İşletme Sahibi	Orta	Yalnız	15	19
FomalhautL	26-35	Lezbiyen	Ortaöğretim	Özel Sektör	Orta	Yalnız	20	22
AlkarG	26-35	Gey	Lisans	Avukat	Orta	Aile	6	16
MizarG	18-25	Gey	Öğrenci	Öğrenci	Orta	Aile	13	17
DenebolaG	18-25	Gey	Öğrenci	Öğrenci	Orta	Anane	8	17

Çizelge 3.2. Katılımcıların tanıtıcı özellikleri.

Belge adı	Cinsel Yönelimin İlk Defa Söylediği Kişi	Cinsel Yönelimi Bilen Kişi/Kişiler	Ailede Heteroseksüel Olmayan Birey Olma Durumu	Ailede Heretoseksüel Olmayan Kişi	Açılma Durumu-Aile	Açılma Durumu-Arkadaş/İş Çevresi	Aile Bağları
MerkürG	Partner	Herkes	Hayır		Açık	Açık	Yakın
VenüsG	İlk Partner/En Yakın Arkadaş	Sosyal Çevre	Hayır		Gizli	Açık	Yakın
DünyaL	En Yakın Arkadaş	İşyeri Hariç Herkes	Hayır		Açık	Açık	Yakın
MarsL	En Yakın Arkadaş	İşyeri Hariç Herkes	Evet	Kuzen	Açık	Açık	Kopuk
JüpiterL	Aile	Herkes	Hayır		Açık	Gizli	Yakın
SatürnL	Partner	Herkes	Hayır		Açık	Gizli	Yakın
UranüsG	En Yakın Arkadaş	Sosyal Çevre	Hayır		Gizli	Açık	Yakın
NeptünG	Anne	Herkes	Hayır		Açık	Açık	Yakın
SiriusL	En Yakın Arkadaş	Herkes	Hayır		Açık	Açık	Yakın
CanopusG	En Yakın Arkadaş	Herkes	Hayır		Açık	Açık	Kopuk
CapellaL	En Yakın Arkadaş	Sosyal Çevre	Evet	Kuzen	Gizli	Açık	Kopuk
RigelG	En Yakın Arkadaş	Herkes	Evet	Anne	Açık	Açık	Kopuk
VegaL	İlk Partner/Kuzen	Herkes	Evet	Akraba	Açık	Açık	Yakın
ArcturusL	En Yakın Arkadaş	Herkes	Evet	Kuzen	Açık	Açık	Yakın
AlphaC. L	Abla	Herkes	Hayır		Gizli	Gizli	Yakın
ProcyonL	En Yakın Arkadaş	Aile Hariç Herkes	Hayır		Açık	Açık	Kopuk
ArchernarL	En Yakın Arkadaş	Herkes	Evet	Kuzen	Açık	Açık	Yakın
BetelgeuseG	En Yakın Arkadaş	Herkes	Hayır		Açık	Açık	Kopuk
AldebaronL	Abla	Herkes	Hayır		Açık	Açık	Yakın
Algall	Partner	Herkes	Hayır		Açık	Gizli	Kopuk
MenkarG	En Yakın Arkadaş	Herkes	Hayır		Açık	Açık	Kopuk
HadarL	En Yakın Arkadaş	Herkes	Hayır		Açık	Gizli	Kopuk
AltairG	Psikolojik Danışman	Herkes	Hayır		Açık	Açık	Yakın
DenebL	Kuzen	Baba Hariç Herkes	Evet	Abi	Açık	Açık	Yakın
AlnilamG	En Yakın Arkadaş	Herkes	Hayır		Gizli	Açık	Kopuk
RegorG	En Yakın Arkadaş	Herkes	Evet	Akraba	Açık	Açık	Yakın
FomalhautL	En Yakın Arkadaş	Herkes	Hayır		Gizli	Açık	Yakın
AlkarG	En Yakın Arkadaş	Herkes	Hayır		Açık	Açık	Yakın
MizarG	En Yakın Arkadaş	Herkes	Hayır		Açık	Açık	Yakın
DenebolaG	En Yakın Arkadaş	Arkadaşlar/Kuzenler	Evet	Kuzen	Gizli	Açık	Yakın

Araştırmaya katılan katılımcıların yaşa göre dağılımlarına bakıldığında, 17'sinin 18-25 yaş, 11'inin 26-35 yaş ve 2'sinin 36 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan katılımcılardan 15'i cinsel yönelimini gey, diğer 15'i ise cinsel yönelimini lezbiyen olarak belirtmiştir. Araştırmaya katılan katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımları incelendiğinde, 3'ünün ortaöğretim, 4'ünün lise, 1'inin önlisans, 12'sinin lisans, 1'inin lisansüstü ve 9'unun öğrenci olduğu görülmektedir. Tüm katılımcılar şehirde yaşamaktadır. Katılımcıların mesleğe göre dağılımına bakıldığında, 10'unun özel sektör, 9'unun öğrenci, 3'ünün işletme sahibi, 2'sinin işsiz olduğu ve diğer katılımcıların avukat, biyolog, fizik tedavi teknikeri, yazar, öğretmen ve STK çalışanı gibi mesleklere sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların gelir durumuna göre dağılımları incelendiğinde, 1'inin alt gelirli, 24'ünün orta gelirli ve 5'inin üst gelir durumuna sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların 11'i yalnız yaşamaktadır. Diğer katılımcılardan 9'u aile, 4'ü anne ile, 3'ü ev arkadaşı ile 2'si öğrenci yurdunda ve 1' anane ile yaşamaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların gey/lezbiyen olduğunu fark etme yaşlarına göre dağılıma bakıldığında, 4'ünün 5 yaşında, 3'ünün 6 yaşında, 6'sının 7 yaşında, 2'sinin 8 yaşında, 1'inin 9 yaşında, 1'inin 11 yaşında, 4'ünün 12 yaşında, 4'ünün 13 yaşında, 2'sinin 14 yaşında, 1'inin 15 yaşında, 1'inin 16 yaşında ve 1'ini 20 yaşında yönelimlerini fark ettikleri görülmektedir. Katılımcıların lezbiyen/gey olduklarını kabul ettikleri yaşa göre dağılımlarına bakıldığında ise 2'sinin 12 yaşında, 3'ünün 13 yaşında, 1'inin 14 yaşında, 4'ünün 15 yaşında, 9'unun 16 yaşında, 4'ünün 17 yaşında, 3'ünün 19 yaşında, 2'sinin 22 yaşında, 1'inin 23 yaşında ve 1'inin 25 yaşında yönelimlerini kabul ettikleri görülmektedir.

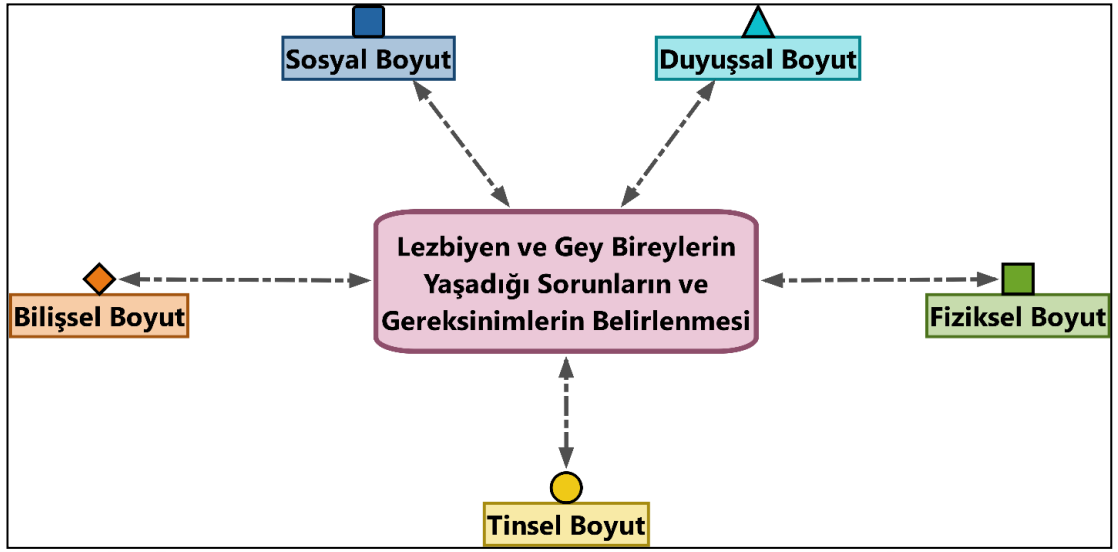
Araştırmaya katılan katılımcıların cinsel yönelimlerinin ilk defa söylediği kişilere göre dağılımlarına bakıldığında, 19'unun en yakın arkadaş, 3'ünün partner, 2'sinin abla, 1'inin aile, 1'inin anne, 1'inin kuzen, 1'inin psikolojik danışman ve rehberlik uzmanı, 1'inin ilk partner/kuzen ve 1'inin ilk partner/en yakın arkadaş olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların cinsel yönelimlerini bilen

kişi/kişiler ile ilgili dağılımlarına bakıldığında, 22'sinin herkes tarafından, 3'ünün sosyal çevre tarafından, 2'sinin işyeri hariç herkes tarafından, 1'inin aile hariç herkes tarafından 1'inin arkadaşlar/kuzenler tarafından ve 1'inin baba hariç herkes tarafından bilindiği görölmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların 9'unun ailesinde heteroseksüel olmayan birey bulunmaktadır. Diğer 21 kişinin ise ailesinde heteroseksüel olmayan birey bulunmamaktadır. Ailesinde heteroseksüel bulunan 9 bireyden 5'inin kuzeni, 2'sinin akrabası, 1'inin abisi ve 1'inin annesi heteroseksüel olmayan birey olduğu görölmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların ailesine karşı açılma durumuna göre dağılımına bakıldığında, 23'ünün ailesine karşı açık olduğu ve 7'sinin ailesine karşı gizli olduğu görölmektedir. Aynı şekilde arkadaş/iş çevresine karşı açılma durumlarına göre dağılımlarına bakıldığında ise, 25'inin arkadaş/iş çevresine karşı açık ve 5'inin arkadaş/iş çevresine karşı gizli olduğu görölmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların aile bağlarını değerlendirdikleri dağılım incelendiğinde ise 10'u ailesi ile kopuk bir ilişki içinde olduğunu, 20'si ise ailesi ile yakın ilişkide olduğunu ifade etmiştir.

3.2. Ana Temalar Bağlamında Bulgular

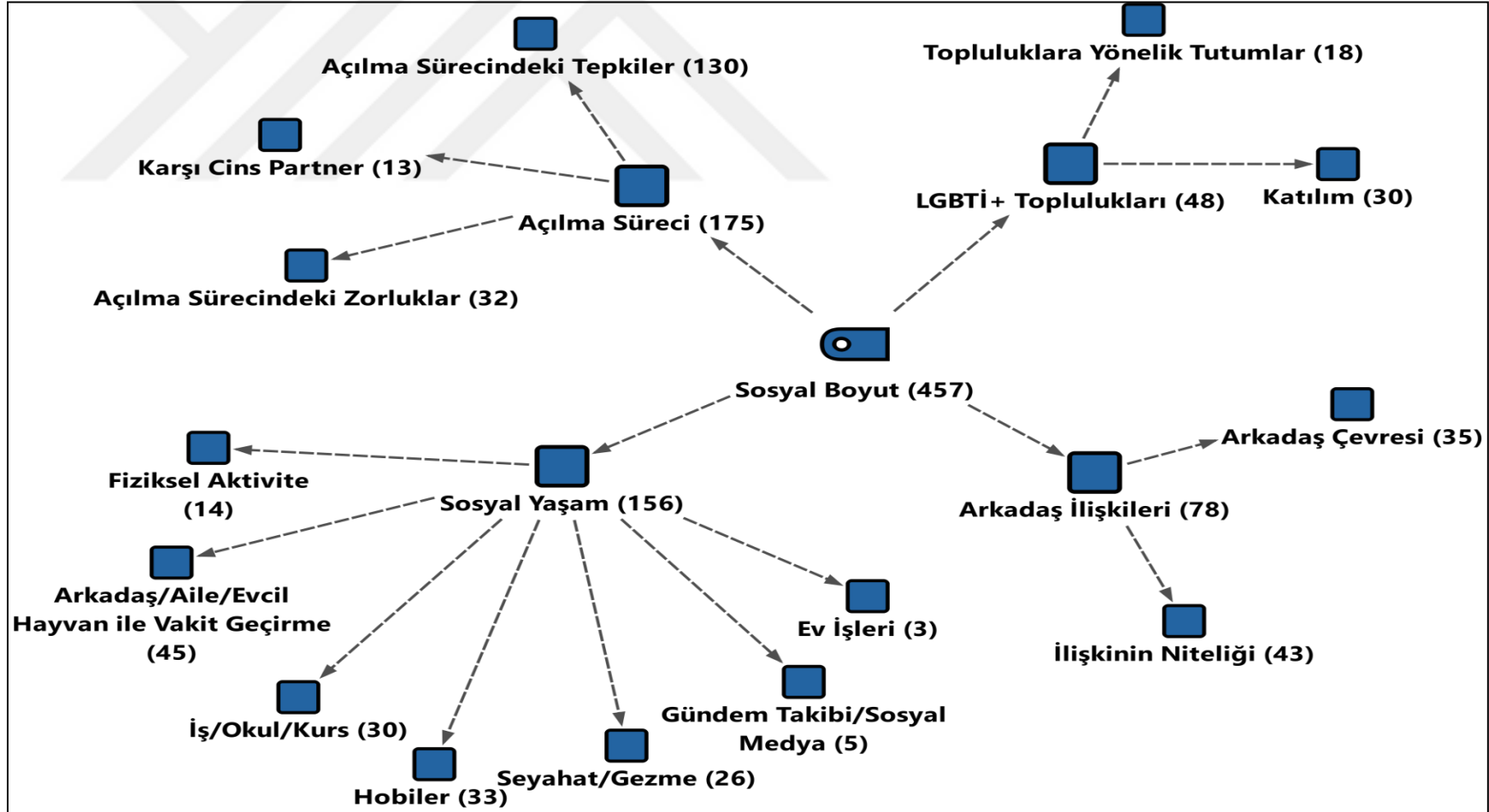
Çalışma Şekil 3.1'de görüldüğü üzere 5 ana tema altında toplanmıştır. Bunlar, “sosyal boyut”, “duyuşsal boyut”, “fiziksel boyut”, “tinsel boyut” ve “bilişsel boyut”tur.

Şekil 3.1. Lezbiyen ve geylerin gelişim boyutlarına göre yaşadıkları sorunların ve gereksinimlerin belirlenmesine yönelik tema gösterimi.

3.2.1. Sosyal Boyut

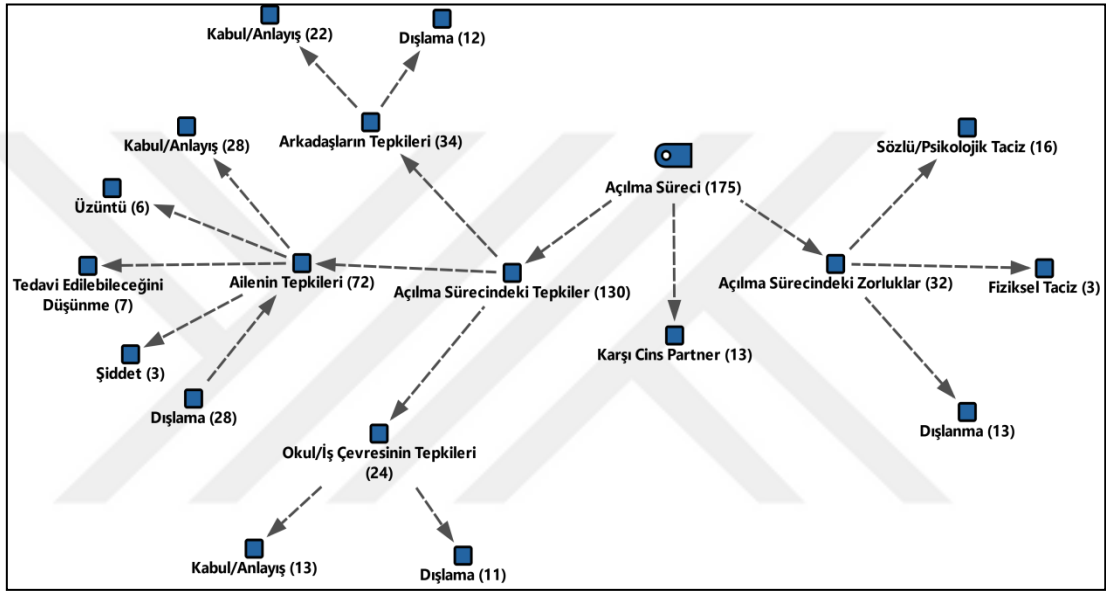
Araştırmanın ilk teması olan sosyal boyut hiyerarşik kod alt kod bölümler modeli Şekil 3.2’de görülmektedir. Sosyal boyut teması katılımcıların ifadeleri doğrultusunda, açılma süreci, sosyal yaşam, arkadaş ilişkileri ve LGBTİ+ toplulukları olarak 4 kategori altında incelenmiştir.

Şekil 3.2. Sosyal boyut temasına ait hiyerarşik kod alt kod bölümler modeli.

3.2.1.1. Açılma Süreci

Açılma süreci kategorisinde katılımcıların açılma sürecinde yaşadıkları zorluklar, açılma sürecinde karşılaştıkları tepkiler ve karşı cins partner kategorileri başlıkları ile incelenmiştir. Açılma süreci kategorisine ait kod gösterim modeli Şekil 3.3'te görülmektedir.

Şekil 3.3. Açılma süreci kategorisine ait kod alt kod bölümler modeli.

Açılma Sürecindeki Tepkiler

Açılma sürecindeki tepkilerin alt kategorisi olan ailenin tepkileri alt kategorisinin, dışlama, kabul/anlayış, tedavi edileceğini düşünme, üzüntü ve şiddet kodları çerçevesinde anlam bulduğu görülmektedir.

Katılımcılar tarafından en yoğun dile getirilen kodlardan biri dışlama kodudur. Katılımcılar günah ve suç kavramları üzerinden dışlandıklarını bununla birlikte çeşitli tepkiler ve nefret söylemleri ile karşı karşıya kaldıklarını dile getirmişlerdir. Konu ile ilgili JüpiterL ve ProcyonL kodlu katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

“Annem, “nasıl olur böyle bir şey, ben babasına nasıl söyleyeceğim, millete nasıl söyleyeceğiz” gibi şeyler söyledi. Hastalandı zaten sonrasında, tansiyon hastası kendisi. Babana söylerim diye korkutmaya çalıştı beni ama onu da yapmadı. Onun için bir sapıklık, sapkınlık gibi bir şeydi bu. Hiçbir zaman da kabullenmedi.” (JüpiterL)

“Anneme açıldım, baya tepki gösterdi. “Başımıza taş yağacak” falan dedi. Uzun bir süre konuşmadık. Sonra akrabalarım için içine girdi. Biz bu kızı öldürelimmi diye konuşuluyordu akrabalarım arasında. Sonrasında o durum toparlandı ama halen bana benim senin gibi çocuğum yok, ölsen daha iyi gibi kelimeler kullanıyor. Kabullenebilmiş değil. Babamın genel olarak hiçbir şey umurunda değildir ama annem babamı dolduruşa getiriyor.” (ProcyonL)

Dışlama kodunun tam tersi ifadeye bulunan katılımcı ifadelerinin sayısı da oldukça fazladır. Dışlama koduyla birlikte en yoğun olarak dile getirilen kod kabul/anlayış kodudur. Bazı katılımcılar ailelerinin durumu kabullendiğini dile getirmişlerdir. MerkürG ve AldebaranL’nin kabul/anlayış kodu ile ilgili ifadeleri şu şekildedir;

“Sarıldı annem bana. Çok üzüldün mü çok etkilendin mi dedi. Çok rahatlamıştım ve bu dünyada aslında her şey bu kadar kolay, insanlar büyütüyor demiştim içimden. Birkaç ay sonra annem babama da söylemiş. Bunları atlatma süreçleri zor oldu belki ama şu an geldiğimiz noktada rahatım. Her şeyi söyleyebiliyorum.” (MerkürG)

“Abim öğrendiğinde, böyle bir şey olabilir tabii ki de dedi. Ama o da gerçekten öyle miyim diye bir süre beni izlemeyi tercih etti. Şu an biliyor ki öyleyim.” (AldebaranL)

Ailenin tepkileri alt kategorisindeki kodları incelemeye devam ettiğimizde, tedavi edilebileceğini düşünme, üzüntü ve şiddet kodları ailenin tepkileri alt kategorinde yer alan diğer kodlardır. Ailelerden bazıları bu durumu bir hastalık olarak görmekte ve düzeleceğine inanmaktadır. Bazı aileler duruma çok üzüldüklerini dile getirmişler ve bazı aileler de katılımcıları fiziksel ve psikolojik şiddete maruz bırakmışlardır. Tedavi edilebileceğini düşünme, üzüntü ve şiddet kodları ile ilgili VegaL, AldebaranL ve AlgalL'nin görüşleri şu şekildedir;

“Babamla konuştuğumuzda bunu daha önce söyleseydin, tedavi ettirirdik, niye bu zamana kadar söylemedin dedi. Tatilden döndüğümde bana direkt psikolog ve psikiyatrist buldular. İlk gittiğim andan itibaren doktorlar bana bunun bir hastalık olmadığını söylediler. Daha sonra ailem beni başka doktorlara da götürdü. Hepsi aynı şeyi söylediler. Bu yol istedikleri gibi sonuçlanmayınca beni hacılara hocalara da götürdüler.” (VegaL)

“Annem çok ağladı. Şimdi senin çocuğun olmayacak mı, bir aile kuramayacak mısın diye üzüldü.” (AldebaranL)

“Artık olay şuna döndü. Onu giymeyeceksin, bunu yapmayacaksın, o kızla görüşmeyeceksin, dışarı çıkmayacaksın, telefonunu ver. Hatta artık şu bardak neden burada diye bile kavga eder hale gelmiştik. Sonrasında bu psikolojik şiddet fiziksel şiddete döndü. Her seferinde şiddet dozu biraz daha büyüdü. Ben bazen okula giderken kolumu kapatıyordum izler görülmesin diye”. (AlgalL)

Açılma sürecindeki tepkilerin diğer alt kategorileri olan arkadaşların ve okul/iş çevresinin tepkileri alt kategorisinin, kabul/anlayış ve dışlama kodları çerçevesinde anlam bulduğu görülmektedir. Katılımcılar tarafından en yoğun dile getirilen kodlardan biri kabul/anlayış kodudur. Katılımcılardan bazıları, okul/iş ve arkadaş çevrelerinin güven ilişkisi içinde, ayrımcılığa maruz kalmadan ve yargılayıcı olmayan tavırlarla durumu kabullendiklerini dile getirmişlerdir. Konu ile ilgili SatürnL, UranüsG ve AlkorG kodlu katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

“Ortaokulda da bir hocam fark etti. Matematik öğretmenimdi. Ben o zaman 14 ya da 15 yaşındaydım. O zamanlar derslerim iyi sayılmazdı ve okulda sürekli kavga ederdim. Bir kavgaya karıştığımda beni gelip ayırabilen tek hoca o olurdu. Bir şekilde beni anladığını hissediyordum ve ona saygı duyuyordum. Babam da bu hocamın benimle ilgilendiğini bildiğinden buduruma sevindikleri için sürekli o hocayı bize çağırıyordu. Sonra bize geldi bir gün. Çay, kahve, o, bu, şu derken ben kızınızla bir şey konuşmak istiyorum dedi. Yine mi bir haytalık yaptı bizim kız dedi babam. Yok, bu başka bir konuyla ilgili dedi. Odama geçtik. Ben sende bir şeyleri fark ettim haklı mıyım dedi. Bence sen kendi içinde kim olduğunu çözmeye çalışıyorsun, çok başarılı olduğunu düşünmüyorum dedi. Nasıl anlamış olabilir diye şok oldum. Çok yakın arkadaşlarım vardı benim, onlar bile anlamamıştı. Kadınlara mı ilgi duyuyorsun dedi. Ben inkâr ettim. Bu utanılacak bir şey değil, kendini bir an önce kabul etmeye çalış dedi.” (SatürnL)

“Önce halen arkadaşım olan üst kat komşumuzun kızına açıldım. Daha sonra diğer arkadaşlarıma. Zaten birlikte büyüdüğüm ve benim seçtiğim arkadaşlarım. Onlar da olumlu karşıladılar.” (UranüsG)

“Şirkette açıkçası samimi olduğum tek bir arkadaşım var. O biliyor bunu. Ben söyledim. Şefim de böyle konulara çok açık bir kadın. Onun da anladığını düşünüyorum.” (AlkorG)

Arkadaşların ve okul/iş çevresinin tepkileri alt kategorilerinde, kabul/anlayış kodunun tam tersi ifadede bulunan katılımcı ifadeleri de fazladır. Bazı katılımcılar arkadaş ve okul/iş çevresinin kendilerini dışladıklarını dile getirmişlerdir. CapellaL ve ProcyonL’nin dışlama kodu ile ilgili ifadeleri şu şekildedir;

“İki kız arkadaşıma söylemem gerektiğini düşündüm aynı arkadaş grubunda olduğumuz için. Onlardan biri hiçbir şey söylemeden buz gibi bir suratla

mekânı terk etti. Diğeri dönüp, peki şimdi ne yapmamız gerekiyor sana dedi. Ben de dedim ki, ben hasta değilim, ölmüyorum. Bir şey yapmanız gerekmiyor bana. Benim hayatımla ilgili ekstra bir şey öğrendiniz sadece. O da uzun bir süre konuşmadı, oturdu masada sadece. Bana mı âşıksın o yüzden mi böyle yapıyorsun dedi. Ben başkasından hoşlandığımı söyledim. Tamam, ama benim bunu sindirmem biraz uzun zaman alacak dedi. Ben sonrasında üniversitedeki yurt arkadaşlarıma açıldığında da biz artık senin yanındayın soyunamayız dediler.” (CapellaL)

“Ancak 8. Sınıf öğrencisiyken bir olay yaşadım onu anlatayım. Okulda rehberlik öğretmenim benim sosyal medya hesabımı takip ediyormuş. Ben de transseksüel görünürlük günü diye bir şey paylaşmışım. Bu paylaşımım nedeniyle benim adımlı hocam okulda eşcinsel olarak çıkardı. Bunu müdüre söyledi. Gittiğim okul özel okuldu ve biraz muhafazakârdı. Müdür babamı çağırdı ve ona olmayan şeyler anlattı. Kızınız milleti taciz ediyor gibi şeylerdi bunlar. Ki ben o zamanlar kimseyle konuşmuyordum. Bir de bizim kız erkek katları ayırdı o zaman. Sonrasında bu durumdan diğer veliler rahatsız olur denilerek okuldan attılar beni.” (ProcyonL)

Açılma Sürecindeki Zorluklar

Açılma süreci kategorisinin diğer alt kategorisi olan açılma sürecindeki zorluklar alt kategorisinin sözlü/psikolojik taciz, dışlanma ve fiziksel şiddet kodları çerçevesinde anlam bulduğu görülmektedir. Katılımcılardan bazıları insanlar tarafından dışlanmaya, sözlü/psikolojik tacize ve hatta fiziksel şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Açılma sürecinde yaşanan zorluklar ile ilgili olarak MerkürG, JüpiterL, CapellaL ve RigelG’nin ifadeleri şöyledir;

“Genel olarak dış görünümümle ilgili laf atanlar olabiliyor. Erkek gibi şuna bak gibi sözler söylüyorlar. Tuvalete gittiğimde arkamdan gelip “burası kadınlar tuvaleti yalnız” gibi şeyler söylüyorlar.” (JüpiterL)

“Ama mesela kız arkadaşımın olduğu dönemde kız arkadaşım İstiklal’de el ele yürürken gelip suratımıza tükürdüler ve dünyadaki bütün kıyametlerin bizim yüzümüzden geldiğini söylediler. Bir de klasik olarak kadın doğum uzmanlarının eşcinsel ilişkiyi kabul etmemesi sorunu var. Yani aktif ilişkin var mı dedi. Kız arkadaşım var deme gafletinde bulundum. Eşcinsellikten bütün pisliklerin geçtiği, kesin AIDS olacağım gibi şeyler söyleyip bana bakmayı reddetmişti.” (CapellaL)

“Kamusal alanda polislerle yaşadığım sıkıntılar olabiliyor. Görünümümünden dolayı beni kale almadıkları durumlar olabiliyor. Daha önceden annemin başına bir şey geldi ve ifade vermeye gittiğimde görünümüme bakıp hiçbir şekilde beni kale almadılar ve gönderdiler bir şekilde.” (RigelG)

“Bir de İstanbul’da 6 kişi tarafından son sevgilimle birlikteyken darp edildim. Gece kulübünden çıkarken görmüşler bizi. Siz cehennemde yanacaksınız gibi söylemlerle 6 kişi bizi yere yatırıp sopalarla dövdüler.” (MerkürG)

Karşı Cins Partner

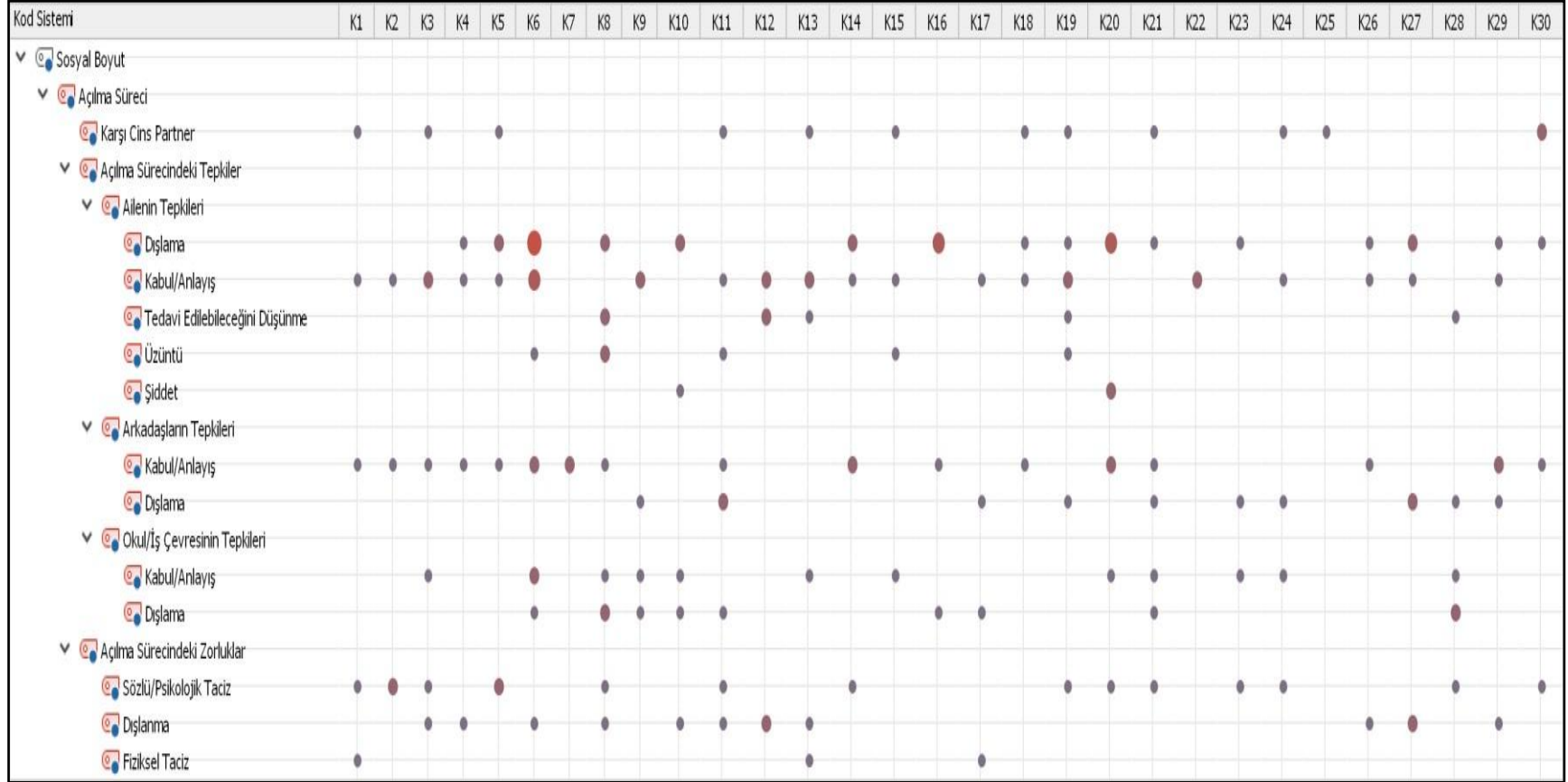
Açılma süreci kategorisinin diğer alt kategorisi olan karşı cins partner kategorisinde katılımcılar, açılma sürecinde durumlarını anlamlandırabilmek için karşı cinsten partnerler ile denemeler yaptıklarını, bunu hem kendileri için hem de dışarıya karşı durumu gizleyebilmek için yaptıklarını ifade etmişlerdir. MerkürG ve CapellaL kodlu katılımcıların karşı cins partner kodu ile ilgili ifadeler şu şekildedir:

“Kabul etmeme sürecinde durumunu etraftan gizleyebilmek için bir kız arkadaş ediniyorsun. Aslında sen kendini kabul ediyorsun da, toplumun seni kabul etmeme süreci oluyor. Buna inanıyorsun ya da. Toplumun seni kabul etmeyeceğine inandığın için, kendini kabul ettirmek için sahte arkadaşlıklar kuruyorsun. Tabi ki aslında zaman geçtikten sonra bunu anlıyorlar onlar da. Ben ki bu konuda çok ızdırap çekmiş ve çektirmiş biriyim tüm kız arkadaşlarımdan sonrasında özür dilemiş olsam da. Homoseksüelliğimi hep

biliyordum ama toplumun beni kabul etmemesinden dolayı, kabul etmeyeceğini düşündüğüm korkusuyla ya da yani, hep bunu kız arkadaşlarla örtmeye çalıştım.” (MerkürG)

“Ortaokulda ergenliğe girmeye yakın bir dönem tam, hiç hissetmemem gereken bir şey hissettiğimi fark ettim. Bu duyguyu yok etmek için ardı ardına bir sürü erkekle sevgili oldum, ortaokuldaki sevgililik nasılsa işte. Ama işte onlarlayken kafam aslında hep hoşlandığım kızdaydı.” (CapellaL).

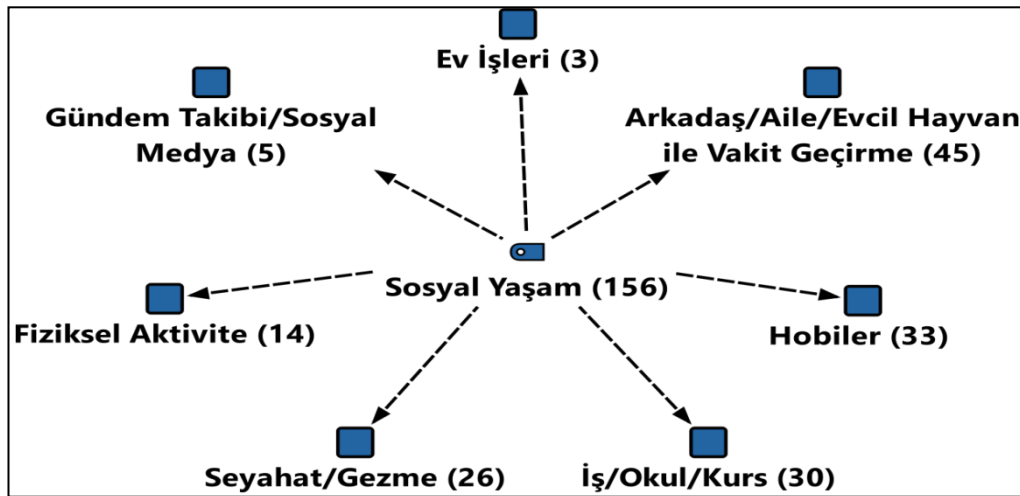
Şekil 3.4. Katılımcı profiline göre açılma süreci.

Açılma süreci ile ilgili katılımcı görüşlerini katılımcı bazlı incelediğimizde Şekil 3.4’te görüldüğü üzere katılımcılar çok geniş bir yapıda değerlendirme yapmışlardır. Konu genel olarak dışlama üzerine yoğunlaşsa da kabul/anlayış ve sözlü/psikolojik taciz kodlarının da katılımcılar üzerinde etkisi olduğu görülmektedir. Çizelge 3.2 incelendiğinde, SatürnL (K6) ve AlgalL (K20) kodlu katılımcıların diğer katılımcılara göre daha yoğun ifadelerde bulundukları görülmektedir. Özellikle SatürnL (K6) kodlu katılımcı hem dışlama hem kabul/anlayış kodu ile ilgili görüşlerini yoğun olarak dile getirmiştir. SatürnL (K6) kodlu katılımcının görüşü bu bağlamda açıklayıcı olmaktadır;

“Olumsuz olanı cinsel yönelimim nedeniyle abimin benimle tüm bağlarını kesmiş olması, düğününe bile çağırılmaması ve benim 1,5 sene kendimi çok kötü hissetmem. Olumlu olan da arkadaşlarımdan bana destekleyici yaklaşımları.”
(SatürnL).

3.2.1.2. Sosyal Yaşam

Sosyal yaşam kategorisinde katılımcıların sosyal yaşamlarında hangi faaliyetlerde bulundukları incelenmiştir. Sosyal yaşam kategorisine ait kod gösterim modeli Şekil 3.5’te görülmektedir.

Şekil 3.5. Sosyal yaşam kategorisine ait kod alt kod bölümler modeli.

Sosyal yaşam kategorisi katılımcılar tarafından farklı farklı yorumlanmıştır. Kodların frekans dağılımı incelendiğinde arkadaş/aile/evcil hayvan ile vakit geçirme, hobiler, iş/okul/kurs, seyahat/gezme, fiziksel aktivite, gündem takibi/sosyal medya ve ev işleri gibi tanımlamalar ile sosyal yaşamlarını anlatmaya çalışmışlardır. Burada özellikle arkadaş/aile/evcil hayvan ile vakit geçirme katılımcılar tarafından yoğun olarak dile getirilmiştir. Sosyal yaşamın en belirgin aktivitesi arkadaş/aile/evcil hayvan ile vakit geçirme kodu ile ilgili olarak ArcturusL ve ProcyonL kodlu katılımcılar durumu şu şekilde tanımlamaktadır;

“Kahvaltımı yaptıktan sonra iki kedim, bir köpeğim var onlarla ilgileniyorum. Köpeği dışarı çıkartıyorum.” (ArcturusL)

“Bazen okuldan sonra arkadaşlarımla görüşüyorum. Beraber yemek yiyoruz bazen. Hafta sonları dışarda oluyorum genelde. Arkadaşlarımla görüşüyorum.” (ProcyonL)

Katılımcıların arkadaş/aile/evcil hayvan ile vakit geçirme kodu ile birlikte dile getirdikleri diğer ifadeler ise gündem takibi/sosyal medya, ev işleri, seyahat/gezme ve fiziksel aktivite ifadeleridir. Katılımcılar genelde aktivitelerden birkaçını birlikte yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda MerkürG, ConopusG, RigelG ve AldebaronL kodlu katılımcıların sözleri bu durumu destekler niteliktedir:

“Uyanıyorum, kahvemi içiyorum, gündemi takip ediyorum önce. Sosyal medya gündemi, twitter gündemi ve haberlere bakıyorum. Kahvaltımı yapıyorum. Ailemle zaman geçiriyorum.” (MerkürG)

“O gün evdeysem ev işleriyle uğraşıyorum. İki tane kedim var onlarla uğraşıyorum. Ya da okula gidiyorum gün ortası, gün sonlarına doğru da arkadaşlarımla vakit geçiriyorum.” (CanopusG)

“Eve geçtiğimde genelde sosyal medya, yemek, ev arkadaşlarıyla sosyalleşme, duruma göre dışarıya çıkma veya birisiyle buluşma ve daha sonra uyuma faslı geliyor.” (RigelG)

“Sporla uğraşıyorum. Tabi ki sosyal biriyim. İnsanlarla iletişimim çok yüksek. Hafta sonları arkadaşlarımla buluşuyorum. Onun dışında il dışına ve yurtdışına çıkıyorum sürekli. İnsanlarla iletişim halindeyim.” (AldebaronL)

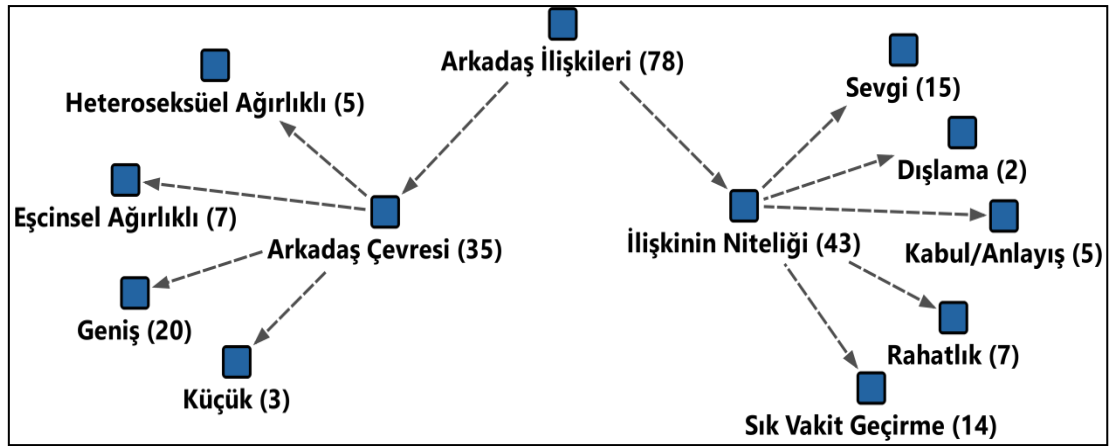
Bununla birlikte katılımcılar sosyal yaşam kategorisini tanımlarken yoğun olarak hobiler ve iş/okul/kurs ile ilgili de görüş bildirmişlerdir. Hobi olarak kitap okuma, kitap yazma, film-dizi izleme, müzik ile ilgilenme, tiyatro, sinema, dans ve konser gibi aktivitelerde bulunmayı sevdikleri ifade etmişlerdir. AchernarL ve VenüsG kodlu katılımcıları görüşleri şu şekildedir:

“Profesyonel olarak dans ediyorum. Latin dans. Dans gecelerimiz oluyor. Bir akademiye bağlıyım. Müzikle ilgileniyorum. Bir ara metroda bir arkadaşımın şarkı söylüyorduk.” (AchernarL)

“Çizgi roman yazmaya çalışıyorum. Oyun oynuyorum. Müzik dinlemeyi çok seviyorum. Youtube kanalı açmak da istiyorum ama yeterince boş zamanım yok.” (VenüsG)

3.2.1.3. Arkadaş İlişkileri

Arkadaş ilişkileri kategorisinde katılımcıların arkadaş çevresi ve ilişkinin niteliği incelenmiştir. Arkadaş ilişkileri kategorisine ait kod gösterim modeli Şekil 3.6’da görülmektedir.

Şekil 3.6. Arkadaş ilişkileri kategorisine ait kod alt kod bölümler modeli.

Arkadaş Çevresi

Arkadaş ilişkilerinin alt kategorisi olan arkadaş çevresi alt kategorisinin, geniş, eşcinsel ağırlıklı, heteroseksüel ağırlıklı, küçük kodları çerçevesinde anlam bulduğu görülmektedir.

Katılımcılar tarafından en yoğun dile getirilen kodlardan biri geniş kodudur. Katılımcılar arkadaş gruplarını seçerken daha çok iyi anlaştıkları kişileri seçtiklerini dile getirmişlerdir. Konu ile ilgili ProcyonL kodlu katılımcının görüşü şu şekildedir;

“Arkadaş olmak için de heteroseksüelmiş ya da eşcinselmiş kimseyi ayırt etmeden arkadaşlık kurabiliyorum. Kimin yanında kendimi rahat hissettiğime göre seçiyorum arkadaşlarımı.” (ProcyonL)

AltairG kodlu katılımcı ise geniş bir çevresi olduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

“Konuşmayı severim ve insanların dertlerini dinlemek, onlarla iletişim kurmak benim çok hoşuma gider. O yüzden çevrem geniştir ve hem heteroseksüel bireylerden oluşan hem de LGBTİ bireylerden oluşan bir çevrem vardır.” (AltairG)

Arkadaş çevresi alt kategorisindeki kodları incelemeye devam ettiğimizde, eşcinsel ağırlıklı, heteroseksüel ağırlıklı ve küçük kodları arkadaş çevresi alt kategorinde yer alan diğer kodlardır. Bu kodlar ile ilgili MarsL, UranüsG ve ArcturusL kodlu katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

“Şu andaki arkadaşlarımın çoğunluğu mesela heteroseksüel.” (MarsL)

“Arkadaşlarımla küçük ve biraz da dışa kapalı bir grubuz” (UranüsG)

“Buradaki arkadaşlarımın hepsi eşcinsel.” (ArcturusL)

İlişkinin Niteliği

Arkadaş ilişkileri kategorisinin diğer alt kategorisi olan ilişkinin niteliği alt kategorisinin sevgi, sık vakit geçirme, rahatlık, kabul/anlayış ve dışlama kodları çerçevesinde anlam bulduğu görülmektedir. Katılımcıların çoğu çevreleri tarafından sevildiklerini ve birlikte vakit geçirmeyi sevdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılar tarafından yoğun olarak dile getirilen sevgi kodu ile ilgili AlkorG kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir;

“Arkadaş çevremde çok sevilirim. Şen şakrak, hareketli bir insanımdır çünkü.” (AlkorG)

Bazı katılımcılar arkadaşları ile sık sık vakit geçirdiğini ve arkadaşlarını ihmal etmediklerini ifade etmişlerdir. JüpiterL kodlu katılımcının konu ile ilgili görüşü şu şekildedir;

“Ben zaten arkadaşlarımla vakit geçirmeyi çok seviyorum. Onların olduğu her yerde her şeyi yaparım. Daha çok kafeye oturup çay kahve sohbet muhabbet yapıyoruz. Sonrasında hadi bir ‘after’ yapalım deyip dans etmeye gidiyoruz.”
(JüpiterL)

Arkadaş ilişkileri kategorisindeki ilişkinin niteliği alt kodlarının incelemeye devam ettiğimizde, bazı katılımcılar arkadaşları ile vakit geçirirken çok rahat olduklarını ve kendilerini kabullenen arkadaşlara sahip olduklarını ifade ederken bazı katılımcılar arkadaşları tarafından dışlandıklarını ifade etmişlerdir. Rahatlık, kabul/anlayış ve dışlama kodları ile ilgili JüpiterL, DenebolaG ve CanopusG kodlu katılımcıların bu konular ile ilgili görüşleri şu şekildedir;

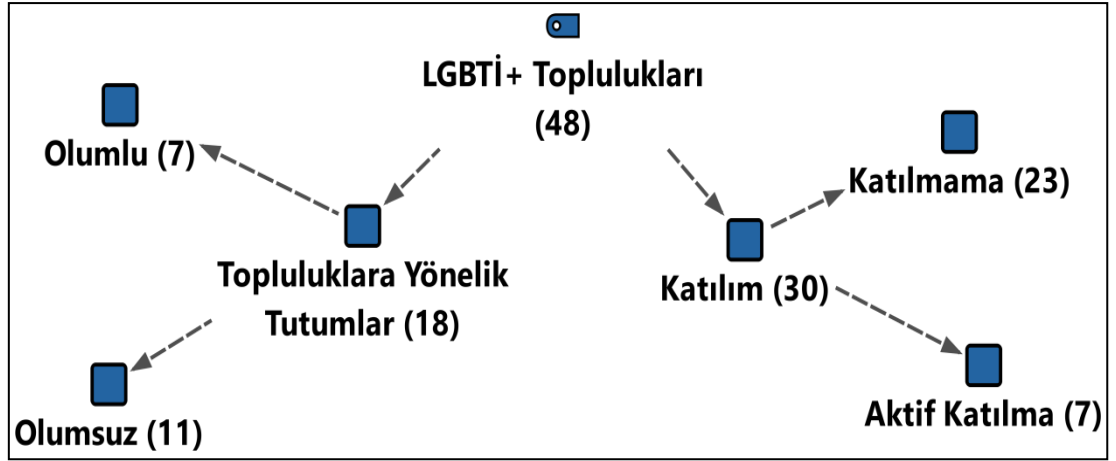
“Zaten hayatımda olan herkes cinsel yönelimimi bildiği için gayet rahatım.”
(JüpiterL).

“Hepsi benim bu durumuma arka ve destek çıkmaya çalıştılar. Hatamda veya doğrumda hep yanımda olurlar.” (DenebolaG)

“Çünkü çevremde dışlayanlar oldu. İlla ki oldu, lise ortamı. Birde yani korkunç bir ortam, zaten çoğu dışlayan insanla ben arkadaş olduğumu bile düşünmüyordum. Ama kendi arkadaş çevremden de oldu. Değiştirmek zorunda kaldım ben o arkadaş çevremi.” (CanopusG)

3.2.1.4. LGBTİ+ Toplulukları

LGBTİ+ toplulukları kategorisinde katılımcıların LGBTİ+ topluluklarına yönelik tutumları ve bu topluluklara katılımları incelenmiştir. LGBTİ+ kategorisine ait kod gösterim modeli Şekil 3.7’de görülmektedir.

Şekil 3.7. Arkadaş ilişkileri kategorisine ait kod alt kod bölümler modeli.

Topluluklara Yönelik Tutumlar

LGBTİ+ Toplulukları alt kategorisi olan topluluklara yönelik tutumlar alt kategorisinin, olumlu ve olumsuz kodları çerçevesinde anlam bulduğu görülmektedir. Katılımcılar tarafından en yoğun dile getirilen kod olumsuz kodudur. Bazı katılımcılar yapılan gösterilerin ya da onur yürüyüşlerinin kendilerini yansıtmadığını ve kendilerini ifade etmek için LGBTİ+ bireylerin yanlış yolları tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Topluluklara yönelik faaliyetlerinin içeriklerine olumsuz tutumla bakan Alpha CentuariL kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir;

“Soyunmaları ve küfürler etmeleri kendini anlatmak için seçilebilecek enyanlış yol. Polisin de orda orantısız bir gücü var, o ayrı. Ama Müslüman bir ülkede bizim kendimizi anlatma şeklimiz de çok hatalı. Onun dışında bazı arkadaşlarım STK etkinliklerine katılıyor. Onlar seviyorlar film gösterimlerini falan. Hatta bir kez ben de gitmişim ama etkinliklerin içeriğini yetersiz buldum. Daha doğrusu depresif buldum. Bize şunlar yapılıyor, böyle zorluklar çekiyoruz temalı hep. Nasıl güçlenebiliriz onlara yer verilmiyor gibigeldi bana. Başka etkinlikleri belki bu dediklerim üzerine kuruludur, bilemeyeceğim. Ben hoşnut olmadım.” (Alpha CentuariL)

Bazı katılımcılar ise STK ya da toplulukların kendi haklarını savunduğunu, bazı destek bulamayan LGBTİ+ bireylerin buna ihtiyaçları olduğunu ve LGBTİ+ birey olmanın aslında toplumsal bir mücadele olduğunu ifade etmişlerdir. Topluluklara yönelik faaliyetlerinin içeriklerine olumlu tutumla bakan VenüsG kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir;

“Gittiğim toplantıda kahvaltı sohbet tarzında bir şey yaptık. Çok güzel sohbetler vardı ve bizi de gerçekten çok güzel bir şekilde savunduklarını gördüm. Ben de onu gördükten sonra artık size yardımcı olmak istiyorum dedim. Güzel de oldu.” (VenüsG)

Katılım

LGBTİ+ toplulukları kategorisinin diğer alt kategorisi olan katılım alt kategorisi katılımcılar tarafından aktif katılma ve katılmama kodları ile ifade edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu LGBTİ+ topluluklarına katılmadıklarını ve bu topluluklar ile ilişkileri olmadığını ifade etmişlerdir. Daha az katılımcı ise bu topluluklara aktif katılımında bulunduklarını ve bazı STK’larda görev aldıklarını belirtmişlerdir. SiriusL ve VegaL kodlu katılımcıların konu ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

“Benim hiçbir sivil toplum kuruluşuyla bir bağlantım yok. Olmasına ihtiyaç da duymuyorum çünkü yaşadığım herhangi bir sorun yok. Olsa da ben karakterimle, duruşumla kendimi savunabilirim.” (SiriusL)

“4 sene önce İzmir Pride’a katıldım. Siyah Pembe Üçgen ve Genç LGBTİ ile hep iletişim halinde olmaya çalışıyordum. Esas sivil toplum deneyimim Antalya’daki dernek ile birlikte oldu. Burada ne mücadele verebilirim diye bunun uğraşına girdim. Şu anda Biz derneğin yönetim kuruluna girdim.” (VegaL).

Çizelge 3.3. Cinsel yönelime göre sosyal boyut.

Kod Sistemi	Gey	Lezbiyen
Sosyal Boyut		
Açılma Süreci		
Karşı Cins Partner	7	6
Açılma Sürecindeki Tepkiler		
Ailenin Tepkileri		
Dışlama	10	18
Kabul/Anlayış	9	19
Tedavi Edilebileceğini Düşünme	6	1
Üzüntü	2	4
Şiddet	1	2
Arkadaşların Tepkileri		
Kabul/Anlayış	11	11
Dışlama	4	8
Okul/İş Çevresinin Tepkileri		
Kabul/Anlayış	6	7
Dışlama	6	5
Açılma Sürecindeki Zorluklar		
Sözlü/Psikolojik Taciz	8	8
Dışlanma	7	6
Fiziksel Taciz	2	1
Sosyal Yaşam		
Arkadaş/Aile/Evcil Hayvan ile Vakit Geçirme	25	20
Hobiler	19	14
İş/Okul/Kurs	17	13
Seyahat/Gezme	12	14
Fiziksel Aktivite	4	10
Gündme Takibi/Sosyal Medya	4	1
Ev İşleri	2	1
Arkadaş İlişkileri		
Arkadaş Çevresi		
Geniş	8	12
Küçük	2	1
Eşcinsel Ağırlıklı	1	6
Heteroseksüel Ağırlıklı	2	3
İlişkinin Niteliği		
Sevgi	6	9
Sık Vakit Geçirme	8	6
Rahatlık	3	4
Kabul/Anlayış	3	2
Dışlama	2	
LGTİ + Toplulukları		
Topluluklara Yönelik Tutumlar		
Olumsuz	4	7
Olumlu	3	4
Katılım		
Katılmama	9	14
Aktif Katılma	6	1
# N = Belgeler	15 (50.0%)	15 (50.0%)

Sosyal boyut temasını cinsel yönelim durumuna göre incelediğimizde katılımcıların farklı konular üzerinde farklı yoğunluklarda görüş bildirdikleri görülmüştür. Çizelge 3.3’de lezbiyen olan katılımcıların 19 defa kabul/anlayış koduyla ilgili görüş bildirdiği görülmektedir. Yine aileleri tarafından dışlanma koduyla ilgili en fazla görüşü lezbiyen katılımcılar bildirmiştir. Bu durumu lezbiyen katılımcıların ilk açılma süreçlerinde öncelikle aileleri tarafından dışlama yaşadıklarını ancak zamanla aileleri tarafından durumun kabullenildiği şeklinde ifade edebiliriz. Bu konuda ActurusL kodlu katılımcının düşünceleri şu şekildedir:

“Ablam biliyor. 1,5 sene konuşmadık. Travma geçirdi. Kaldıramadı, böyle bir şey olamaz, bu kadar iğrenç bir şeyi nasıl yapabilirsin dedi. Sonrasında baktı ki, benden bir geri adım atma yok ve ben böyleyim, durumu algılamaya başladı. Hatta bu çevreden arkadaşları olmaya başladı. Şu an en yakın arkadaşı gey mesela. Kabul etmek, hazmetmek adına zamana ihtiyaç varmış diyorum ben. Halen takıldığı, anlayamadığı noktalar oluyor ama en azından ben senin yanıdayım diyebiliyorum artık.” (ArcturusL)

Çizelge 3.3.’e göre gey katılımcılar ise 25 defa arkadaş/aile/evcil hayvan ile vakit geçirme, 19 defa hobiler ve 17 defa iş/okul/kurs kodlarıyla ilgili görüşlerini dile getirmişlerdir. Bu durumda gey olan katılımcıların sosyal yaşamda daha aktif rol aldıklarının ifade edebiliriz. Bu konuda DünyaL kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir:

“Hafta içi 9’da mesaim başlıyor. Akşam 6’ya kadar çalışıyorum. 6’dan sonra eve gidip yemek yapıyorum. Kedim var, onunla ilgileniyorum. Hafta içi bazen kokteyller oluyor işle alakalı onlara katılıyorum. Hafta sonunu kendime ayırıyorum. Tiyatroya gidiyorum, kulübe gidiyorum, rakı balık yapmaya gidiyorum, at binmeye gidiyorum.” (DünyaL)

Sosyal gelişim boyutu, lezbiyen ve geylerin sorun / sıkıntı ve sonraki süreçleri üzerinde önemli etkisi olan bir boyuttur. Sosyal gelişim boyutu, bireylerin yakın çevresi ile başlayarak toplumsal çevresine kadar süren örüntüler zincirinden oluşmaktadır. Bu boyut, toplumsal ve ailesel anlamda, eşcinsel bireylerin kabul edilmesi noktasında önemli etkileri olan bir boyuttur.

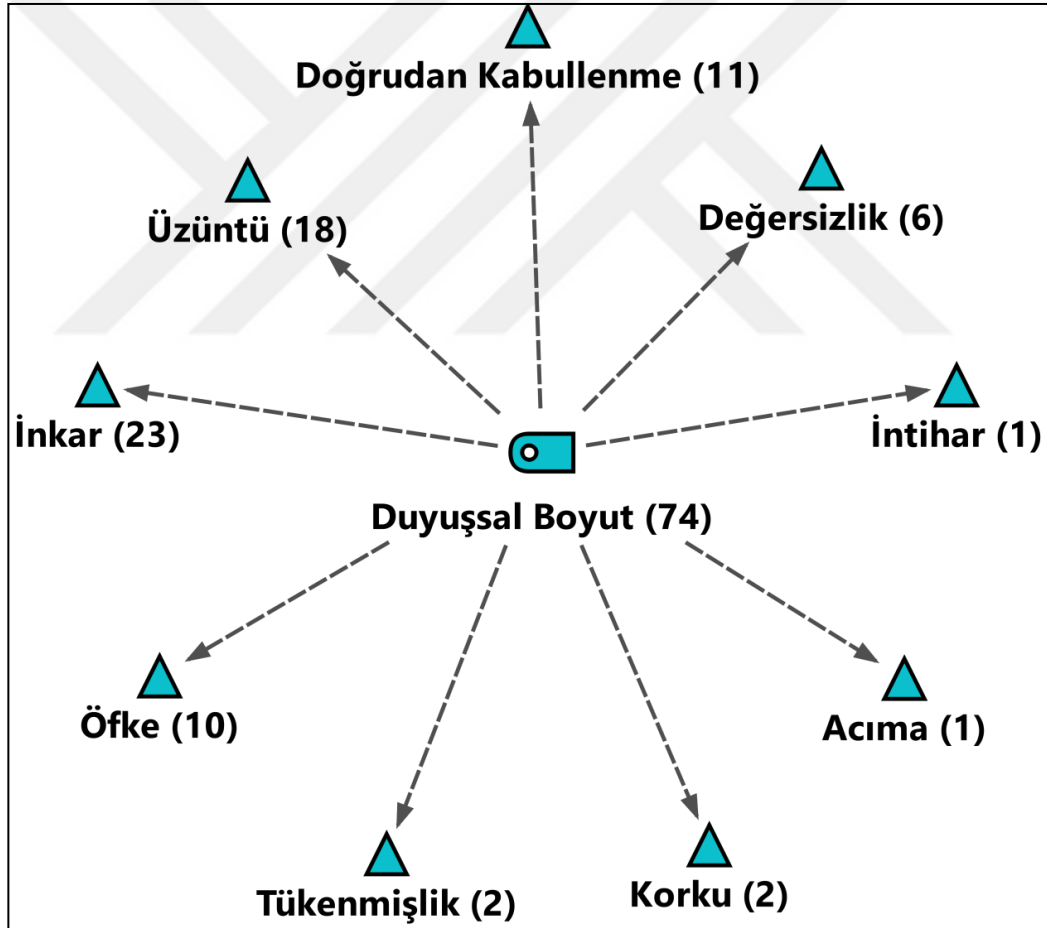
Lezbiyen ve geylerin, açılma süreçlerine yönelik verdikleri yanıtlar incelendiğinde, birbirinden farklı yanıtlar ve bu yanıtların içerisinde barınan farklı aile tepkileri, süreçleri ve değerlendirmelerin bireysel anlamda farklılaştığını göstermektedir. Literatür taramasından da anlaşılabacağı gibi, sosyal boyut içinde lezbiyen ve gey bireylerin en fazla sorun yaşadıkları alt boyut açılma sürecidir. Lezbiyen ve geylerin cinsel yönelimini ve kimliğini saklamak zorunda kalması, aile, yakın çevre ve toplumdan kendini uzaklaştırmasına, içine kapanmasına ve yalnızlaşmasına neden olabilmektedir. Bu noktada, açılma süreci aslında, lezbiyen ve geylerin toplumsal hayata adaptasyonu ve aile-yakın çevre, arkadaşlar ile sosyal hayatın devamlılığı açısından son derece önemli bir husustur. Katılımcı yanıtlarında da görüldüğü gibi açılma süreci her birey için farklı gelişmektedir. Bu süreç bazı lezbiyen ve geyler için daha az sorunlu hatta bazen sorunsuz geçebilmekte ve yakın çevresinin, aile ve arkadaşlarının desteğini arkalarında hissetmektedir. Ancak bazı bireyler ise bu süreçte oldukça ciddi zorluklar ile karşılaşmakta, yargılanma, dışlanma, aileden kovulma gibi zorlayıcı tepkiler ile baş etmek zorunda kalmaktadır. Açılma sürecinde yaşanan zorluklar sağlıklı kimlik gelişimini de zorlaştırmakta ve duyuşsal gelişimi de olumsuz etkilemektedir.

Dışlanma, sözlü ya da psikolojik taciz, fiziksel taciz açılma sürecinde karşılaşılan önemli zorluklardandır. Ancak, açılma süreci tamamlandıktan sonra, araştırma katılımcılarının büyük bir kısmının hobileri olan, arkadaşları ve aileleri ile vakit geçirebilen ve fiziksel aktivitelerde bulunabilen bireyler olarak açılma süreçlerini bir kabulleniş ile sonlandırdıklarını görmek mümkündür. Araştırmanın bulguları, katılımcıların çoğunun geniş bir arkadaş çevresi bulunduğunu; bu arkadaş çevresinin tamamının eşcinsellerden oluşmadığı, eş zamanlı olarak heteroseksüel bireylerin de bu arkadaş çevresinde yer aldığını göstermektedir. Bu durum, açılma

sürecinin olumlu sonuçlanması halinde sosyal çevrenin de genişleyerek, sosyal destek mekanizmalarının güçlenmesini sağlaması açısından önemli bulunmaktadır.

3.2.2. Duyuşsal Boyut

Araştırmanın ikinci teması olan duyuşsal boyut kod alt kod bölümler modeli Şekil 3.8’de görülmektedir. Duyuşsal boyut teması katılımcıların ifadeleri doğrultusunda, inkar, üzüntü, doğrudan kabullenme, öfke, değersizlik, tükenmişlik, korku, acıma ve intihar kodları ile incelenmiştir.

Şekil 3.8. Duyuşsal boyut temasına ait kod alt kod bölümler modeli.

Şekil 3.8.'de görüldüğü üzere katılımcılar duyuşsal boyut teması ile ilgili birçok farklı noktada görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar kendi kabullenme süreçleriyle ilgili ifadelerde bulunmuşlar ve bunun sonucunda duyuşsal boyut teması ortaya çıkarılmıştır. Katılımcılar kabullenme süreçlerinde genellikle olumsuz durumlar yaşamışlardır. Çoğu katılımcı başlarda durumu inkâr ettiklerini ifade etmişlerdir. RegorG ve FomalhautL kodlu katılımcıların inkâr koduyla ilgili ifadeleri şu şekildedir;

“Üniversite yıllarında küçük pub bar tarzı bir yerde barmenlik yapıyordum ben. Ben Tekirdağ'da okudum. Orada Değirmenaltı dediğimiz bir cadde var. Uzun bir cadde. Sürekli öğrencilerin gelip gittiği bir yer. Bir eşcinsel topluluğu vardı 4 ya da 5 kişilik. Onları görüyordum, sürekli ilgimi çekiyordu bunlar benim. Aynı zamanda da duygularımı bastırabilmek için onlar bana baktığı zaman ne bakıyorsun ulan gibi daha erkeksi tepkiler sergiliyordum. Kendi içimdekilerin ortaya çıkmasından korkuyordum.” (RegorG)

“Ama o kabullenme sürecini yaşamadan bu açılmayı yaptığım için benim için çok zor oldu. Beynimdeki sinir hücrelerinin yarısını ağlaya ağlaya yok etmişimdir diye düşünüyorum. Çünkü eşcinselliğin doğru düzgün ne olduğunu bilmiyorsunuz, kendinizin günahkâr, suçlu olduğunuzu düşünüyorsunuz, yanlış olduğunu düşünüyorsunuz. Dünyada tek olduğunuzu düşünüyorsunuz. O zamandoğru düzgün internet yok, sizin gibi olan ulaşabileceğiniz insanlar yok. Bundan dolayı da etrafınıza bakıyorsunuz ben herkesten farklıyım diyorsunuz. Ben normal değilim kelimesi bu sefer sizde oluşuyor.” (FomalhautL)

Katılımcıların diğer üzerinde yoğun ifadelerde bulunduğu kod üzüntü kodudur. Katılımcılar ayrımcılığa uğradıklarını hatta bazı kendi camialarından olan kişiler tarafından bile dışlandıklarını ve bu durum karşısında ötekileştirilmiş hissettiklerini ifade etmişlerdir. JüpiterL ve BetelgeuseG kodlu katılımcıların üzüntü koduyla ilgili görüşleri şu şekildedir:

“Yani ben belirttiğim gibi tanımadığım insanların dış görünüşümle ilgili laf atmalarına maruz kalıyorum. Sinirleniyorum bunlara tabi ki de. Sonrasında da üzüntü hissediyorum. Bir de şöyle bir şey var. Ayrımcılık yalnızca dışardan olmuyor. Camianın içinde de var ayrımcılık. Kendi aramızda birlik olamadığımıza da üzülüyorum.” (JüpiterG)

“Ötekileştirmeden dolayı böyle bir duruma maruz kaldığım için hem kendi adıma üzülüyorum hem de karşı taraf da aslında birileri tarafından ötekileştirildiği için bunun tepkisini veriyor. O nedenle ona da üzülüyorum.” (BetelgeuseG)

Bazı katılımcılar durumu doğrudan kabullendiklerini ve süreçte bir sıkıntı yaşamadıklarını dile getirmişlerdir. UranüsG ve RigelG kodlu katılımcıların konuyu ile ilgili ifadeleri şu şekildedir:

“Dediğim gibi reddetme süreci hiç yaşamadım. Lise 2’ye geldiğimde ben ne olduğumu biliyordum.” (UranüsG)

“Ben zaten doğduğumdan itibaren oyuncak tercihlerim olsun, arkadaş tercihlerim olsun, hissiyatım olsun bunların hepsi belli bir düzende ilerliyordu. Bundan dolayı ben zaten herhangi bir şekilde durumumdan şüphelenmemiştim. Yani buyum demiştim ve bu normal bir şey gibi gelmişti bana.” (RigelG)

Duyuşsal boyut temasını incelemeye devam ettiğimizde, öfke, değersizlik, tükenmişlik, korku, acıma gibi ifadeler ile katılımcılar kabullenme süreçlerinde yaşadıkları zorlukları dile getirmişlerdir. CapellaL öfke ve değersizlik kodları ile ilgili şu ifadelerde bulunmuştur;

“Eskiden cinsel yöneliminin fark edildiğini anladığımda çok utanırdım. Şu anda tavırlarından dolayı daha çok öfke hissediyorum. Çok sinirleniyorum ve çok aşağılanmış, küçültülmüş hissediyorum kendimi.” (CapellaL)

FomalhautL kodlu katılımcı tükenmişlik kodu ile ilgili şu ifadelerde bulunmuştur:

“Artık dayanamıyorum ve sabrım bazen tükeniyor. Hiç bir erkekle denedin mi diye sorulan soruya sen hiç bir kadınla denedin mi diye çat diye cevapveriyorum ve tartışma ortamı çıkıyor.” (FomalhautL)

RigelG kodlu katılımcı korku koduyla ilgili şu ifadede bulunmuştur:

“Şöyle şeyler olabiliyor, ne olduğu belli olmayan insanlar denk gelebiliyor. Artık balıcı mı desem, ne kullandığı belli olmayan, o zaman korktuğum olabiliyor. İçimden Allah’ım ne olur bir sıkıntı çıkmadan şuradan uzaklaşayım diyebiliyorum.” (RigelG)

ArchernarL kodlu katılımcı ise homofobinin bir hastalık olduğunu, bu tip yorumlar yapan insanlara acıdığını dile getirmiştir. ArchernarL kodlu katılımcının ifadesi şöyledir;

“Homofobi kesinlikle hastalık. Hatta ne eşcinsellerden ne kadar nefret eden insan gördüysem ben, onun içinde de bu bastırılmış duygulardan olduğunu gördüm ben. O nedenle ben onlara acıyorum ve gülüyorum.” (ArchernarL)

VegaL kodlu katılımcı kendine ve çevresine açılma sürecinde zor zamanlar geçirdiğini hatta durumun intihara kadar gittiğini ifade etmiştir. VegaL kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir;

“Ailem ben değışmeyince beni suçladı. Biz mücadele ediyoruz sen hiç uğraşmıyorsun diye bana kızdılar. Sırf ailem istiyor diye ben de değışmeyi denedim ama olmadı. Üzerimdeki baskıya dayanamayıp intihar ettim. Hâlbuki onlardan beklediğim yalnızca saygıydı beni kabullenmeseler de. Uyandığında hiçbir şey benim hayatımdan, kendimden ve eğitimimden önemli değil dedim. Benim bir yaratanaım varsa zaten beni bu şekilde yaratmıştır dedim ve kendimi kabul ettim.” (VegaL)

Çizelge 3.4. Cinsel yönelimini bilen kişi / kişilere göre duyuşsal boyut.

	Aile Hariç Herkes	Arkadaşlar/ Kuzenler	Baba Hariç Herkes	Herkes	İşyeri Hariç Herkes	Sosyal Çevre
Duyuşsal Boyut						
İnkâr	1	2	1	16	1	2
Üzüntü	1	1		14	1	1
Doğrudan Kabullenme				8	1	2
Öfke				8		2
Değersizlik	1			3		2
Tükenmişlik				2		
Korku				2		
Acıma				1		
İntihar				1		
# N = Belgeler	1(3.3%)	1(3.3%)	1(3.3%)	22(73.3%)	2(6.7%)	3(10.0%)

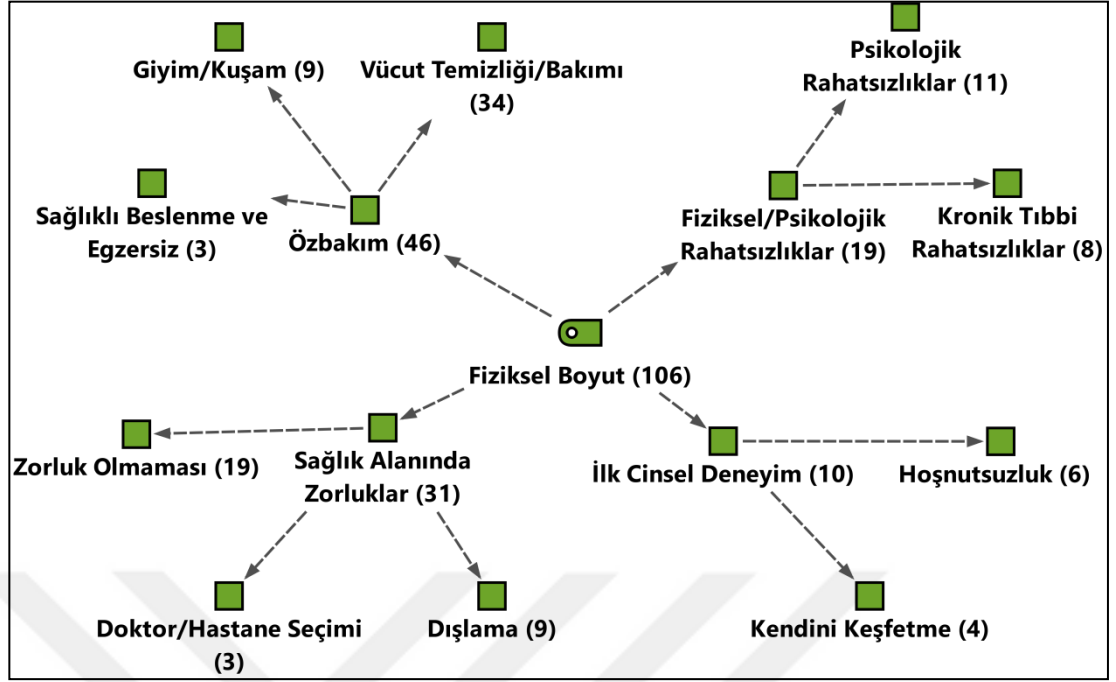
Cinsel yönelimini bilen kişi/kışilere göre duyuşsal boyut teması Çizelge 3.4’te detaylı olarak verilmiştir. Cinsel yönelimi herkes tarafından bilinen bireyler duyuşsal boyut ile ilgili çok daha fazla görüş bildirmişlerdir. Bu görüşler kabullenme sürecinde yaşadıkları inkâr ve üzüntü üzerine yoğunlaşmıştır. Cinsel yönelimin herkes tarafından bilinmesi sebebiyle katılımcıların farklı farklı duyguları daha yoğun yaşaması oldukça anlaşılabilir. Bu konu ile ilgili olarak AlkorG kodlu katılımcının ifadesi durumu açıklar niteliktedir;

“Öncelikle kendimi sanki korunmasızmış gibi hissediyorum. Kimse beni korumayacakmış gibi hissediyorum. Dünyada sanki hiç bir yerimin olmadığını, sanki bu dünyaya ait olmadığımı hissediyorum. Onun dışında tüm insani duygularımı yitiriyorum. Sanki karşı taraf ölse daha mutlu olacakmışım gibi saçma bir duyguya kapılıyorum. O kadar vicdan sahibi olan bir insanken ayrımcılık ve zorbalık karşısında böyle hissedebiliyorum. Dünyaya, yaşamaya küsüyorum.” (AlkorG)

Duyuşsal boyutun unsurları öz farkındalık, öz kabul ve duygu kapasitesidir. Bu boyut içerisinde, benlik algısı, ilgi, tutum, duygu, kişilik özelliklerini barındırmaktadır. LG bireylerin yanıtları bu bağlamda değerlendirilmiştir. Bu çalışma kapsamında inkar ve üzüntünün en fazla yaşanan duygu ve düşünceler olduğu ortaya çıkmaktadır. Duyuşsal boyutun içeriği göz önünde bulundurulduğunda, bu durumun katılımcıların benlik algısı, öz farkındalıkları üzerinde olumsuz etkisi olacağı açıktır.

3.2.3. Fiziksel Boyut

Araştırmanın üçüncü teması olan fiziksel boyut hiyerarşik kod alt kod bölümler modeli Şekil 3.9’da görülmektedir. Fiziksel boyut teması katılımcı ifadeleri doğrultusunda 4 kategori altında incelenmiştir. Bunlar; özbakım, fiziksel/psikolojik rahatsızlıklar, sağlık alanında zorluklar ve ilk cinsel deneyim kategorileridir.

Şekil 3.9. Fiziksel boyut temasına ait hiyerarşik kod alt kod bölümler modeli.

3.2.3.1. Öz Bakım

Fiziksel boyut ile ilgili ifadeleri incelediğimizde ilk kategorimiz olan özbakım kategorisinde katılımcıların sağlık beslenme ve egzersizleri, giyim/kuşamı ve vücut temizliği/bakımı incelenmiştir. Vücut temizliği/bakımı, sağlıklı beslenme ve egzersiz ve giyim/kuşam kodları ile ilgili DünyaL, ArchernarL ve AlkorG kodlu katılımcıların ifadeleri şu şekildedir;

“Mat oje dışında oje kullanmıyorum. Onun dışında kuaföre gitmeyi, saçımla uğraşmayı seviyorum. Ama öz bakımla ilgili şeyleri, mesela kızların arasında konuştukları saçların çok güzel olmuş, ojelerin çok güzel duruyor gibi şeyleri dinlemeyi sevmiyorum. İç çamaşırlarını çok seviyorum. Bugün kendimi daha kadınsı hissetmek istiyorum deyip saten bir gecelik giyebiliyorum.” (DünyaL)

“Ben bu meseleyi gereksiz abartırım. Klasik bir öz bakım vardır. Bunun iki üç katıdır benimkisi. Duşa girdiğimde saçlarım için ayrı ayrı şampuanlarım vardır. Saçlarımı üç kez şampuanlarım. Bebek yağı vardır, tüm vücuduma sürerim. Hep ojeliyimdir.” (ArchernarL)

“Dans etmek bana çok iyi hissettiriyor. Dans ederken terleme durumu bana ruhen çok iyi hissettiriyor. Onun dışında cildim yağlı olduğu için yüzümü jelle yıkarım. Hep nemlendirici sürerim. Temizliğe çok dikkat ederim. Çok el yıkayan bir insanımdır. Vegan beslenmeye dikkat ediyorum.” (AlkorG)

3.2.3.2. Fiziksel / Psikolojik Rahatsızlıklar

Fiziksel boyut temasının kategorisi olan fiziksel/psikolojik rahatsızlıklar kategorisi kronik tıbbi rahatsızlıklar ve psikolojik rahatsızlıklar olarak iki kod ile gösterilmiştir. Katılımcılar daha çok psikolojik rahatsızlıkları olduğunu ifade etmişlerdir.

Katılımcılar psikolojik rahatsızlar kodunu; bipolar bozukluk, anksiyete, depresyon, takıntı (okb), panik atak, intihara yatkınlık, kaygı bozukluğu, majör depresyon ve borderline sınırdaki kişilik bozukluğu ile ifade etmişlerdir. JüpiterL ve RigelG kodlu katılımcıların ifadeleri şu şekildedir;

“Anksiyeteye ve öfke kontrol bozukluğuna bağlı olarak psikoloğa gidiyordum. Öfkelenince kimseyi gözüüm görmüyordu. Eski sevgilime bıçak çekmiştim. Biraz daha devam etse öldürmeye kadar gidecektim.” (JüpiterL)

“Çocukluğumdan itibaren ben obsesif kompulsif bozukluk hastasıyım. 13-14 yaşlarımdayken annem benimle beraber doktora gidip tanısını koydurdu ve bununla beraber ilaç kullanmaya başladım. Bunun dışında bundan yaklaşık iki sene kadar önce sosyal fobi teşhisi kondu.” (RigelG)

Katılımcılar kronik tıbbi rahatsızlar kodunu ise; hiv pozitif, kronik astım, romatizma, göz hastalıkları, tansiyon, şeker, sinir sıkışması, böbrek taşı, kronik astım, skolyoz ve sedef hastalığı ile ifade etmişlerdir. ProcyonL ve FomahautL kodlukatılımcıların ifadeleri şu şekildedir;

“Fiziksel olarak da romatizmam var. Eklemlerimde sıkıntım var. Gözlük kullanıyorum, gözümde bir problem var.” (ProcyonL)

“Fiziksel olarak da dönem dönem sinir sıkışmalarım omurilik bölgemde oluyor. Bu da bana açılma sürecimden kalan bir şey. Muhtemelen çok fazla üzüntü ve strese bağlı olan sebeplerden ortaya çıkıyor. Bunun dışında böbrek taşı rahatsızlığım var.” (FomalhautL)

3.2.3.3. Sağlık Alanında Zorluklar

Katılımcılar sağlık hizmeti alırken yaşadıkları zorlukları ifade ederken dışlama, doktor/hastane seçimi ve zorluk olmaması olarak üç kod ile ifade etmişlerdir. Katılımcıların çoğu sağlık alanında zorluk çekmediğini ifade etmişlerdir. UranüsG kodlu katılımcının konu ile ilgili ifadeleri şu şekildedir;

“Yok, hayır yok. HIV testlerimi yaptırırken bile bir zorluk yaşamıyorum. Sonuçta bunlar herkesin düzenli olarak yaptırması gereken testler. Benim genel olarak cinsel yönelimimden dolayı yaşadığım bir sorun yok.” (UranüsG)

Bazı katılımcılar sağlık çalışanları tarafından dışlandıklarını ifade etmişlerdir.

ProcyonL ve DenebolaG kodlu katılımcıların konu ile ilgili görüşleri şu şekildedir;

“Komik gelecek ama cinci hocanın önerdiği psikoloğa gitmiştim. Ailem zorla götürmüştü. Beni aşırı derecede yadırgıyordu. Sürekli günahkâr olduğumdan söz ediyordu.” (ProcyonL)

“Ben HIV testi yaptırmak istediğimde doktorlar bana karşı çıktılar. Bu yaşta neden test yaptırıyorsun dediler. Nedenini doktorlara anlattığımda da bana iğrenç bir şekilde bakmaları beni rahatsız ediyor. Yapmasaydın diyorlar. Yapmak zorundalar ben bu ülkenin vatandaşıysam.” (DenabolaG)

3 katılımcı ise kontrol/muayeneye gidecekleri zaman doktor ya da hastane seçimi yapmak zorunda kaldıklarından bahsetmişlerdir. CanopusG kodlu katılımcının ifadesi durumu şu şekilde özetlemektedir;

“Doktorumu bile seçmek durumunda kalıyorum. Benim gibi özellikle HIV pozitifin varsa üç ayda bir altı ayda bir görüşmeye gidiyorsan seçmek zorunda kalıyorsun.” (CanopusG).

3.2.3.4. İlk Cinsel Deneyim

Katılımcılar ilk cinsel deneyimlerini hoşnutsuzluk ve kendini keşfetme kodları ile tanımlamışlardır. Cinsel deneyimlerinden bahseden katılımcıların çoğu ilk deneyimlerinden hoşnut olmadıklarını, bazı katılımcılar korku yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca kendilerini kabullenme sürecinde cinsel olarak bir deneyim yaşamının kafa karıştırıcı olduğunu belirtmişlerdir. RigelG ve AltairG kodlu katılımcıların hoşnutsuzluk kodu ile ilgili görüşleri şöyledir;

“14’ünde falandı ilk cinsel deneyimim. Aslında baya korkak bir şekildeydi.” (RigelG)

“Daha mastürbasyon yapmanın ne olduğunu bilmiyorken bir cinsel birliktelik yaşadım. Anlam veremiyordum ne olduğuma. Kadın mıyım, erkek miyim? Eğer erkeksem neden kadınlarla birlikte değilim gibi sorular oluşmuştu kafamda.” (AltairG)

Bazı katılımcılar ise ilk cinsel deneyimin kendini keşfetme süreci olduğunu ve ilk cinsel deneyimle birlikte duygularının daha da netleştiğini ifade etmişlerdir;

“Çelişkide oluyorsun. İlk cinsel deneyimi yaşayınca zaten netleşıyorsun. Benbuyum diyorsun.” (AlnilamG)

“Zaten kendini keşfedişler o cinsel deneyimlerle başlıyor.” (FomalhautL)

Çizelge 3.5. Aile bağlarına göre fiziksel boyut.

Fiziksel Boyut	Kopuk	Yakın
Özbakım		
Vücut Temizliği/Bakımı	12	22
Giyim/Kuşam		9
Sağlıklı Beslenme ve Egzersiz		3
Fiziksel/Psikolojik Rahatsızlıklar		
Psikolojik Rahatsızlıklar	5	6
Kronik Tıbbi Rahatsızlıklar	3	5
Sağlık Alanında Zorluklar		
Zorluk Olmaması	6	13
Dışlama	3	6
Doktor/Hastane Seçimi	2	1
İlk Cinsel Deneyim		
Hoşnutsuzluk	4	2
Kendini Keşfetme	2	2
# N = Belgeler	10 (33.3%)	20 (66.7%)

Aile bağlarına göre fiziksel boyut teması Çizelge 3.5’te detaylı olarak verilmiştir. Aile bağları yakın olan bireylerin vücut temizliği/bakımına daha fazla önem verdikleri görülmektedir. Aile bağları kopuk olan katılımcılar ise ilk cinsel deneyimlerinden hoşnut olmadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca yine aile bağları yakın olan kişilerin sağlık hizmeti alımında zorluk yaşamadıkları Çizelge 3.5’de görülmektedir. Bu konu ile ilgili olarak AlnilamG kodlu katılımcının ifadesi şöyledir;

“Hiç bir zaman herhangi bir sağlık hizmeti alma konusunda bir zorluk yaşamadım.” (AlnilamG).

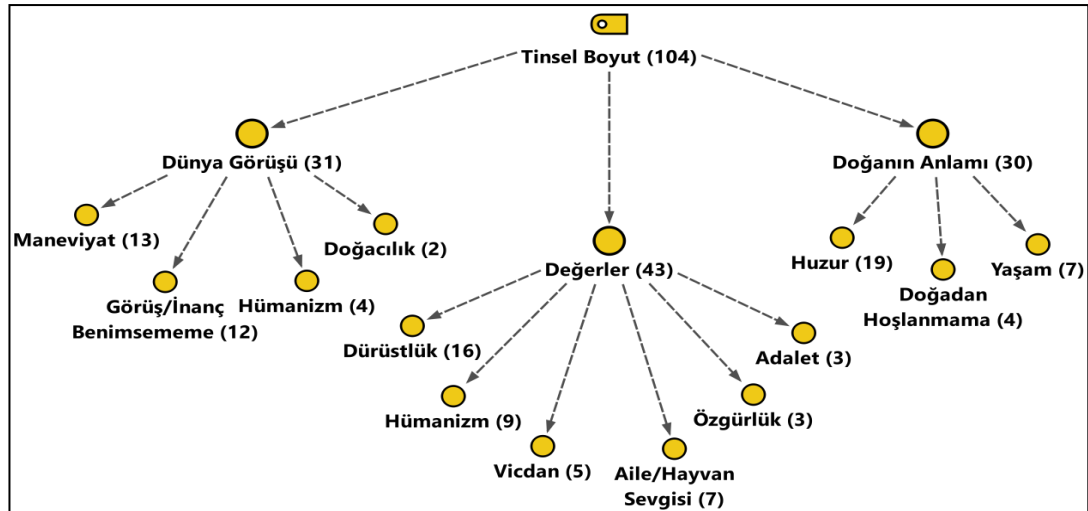
Fiziksel boyut kapsamında, lezbiyen ve gey bireylerin sağlık alanında önemli zorluklar yaşadığı alan yazın kapsamında yer alan araştırmalar çerçevesinde görülmektedir. Araştırma katılımcılarının çoğu sağlık alanında zorlukla

karşılaşmadığını belirtse de, sorun yaşadığını belirten katılımcıların ifadeleri, ayrımcılık, ön yargı ve damgalamayı ortaya koymaktadır. Bu ifadeler aynı zamanda, sağlık kurumlarında sağlık personelinin özellikle doktorların önyargısız ve içerici tutumunun önemini de ortaya koymaktadır.

Özellikle, cinsel yöneliminden kaynaklı sorunlar yaşamamakla birlikte, sağlık hizmeti alma sürecinde heteroseksüel olarak kabul edilen ve buna göre değerlendirilen - “*bu yaşta HIV testi neden yaptıracaksın*” gibi – söylemlere maruz kalan katılımcıların cinsel yönelimlerini açıklamak durumunda kalmakta ve ayrımcılık ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu durum da sağlık hizmetlerinin kalitesinde düşüşe neden olmaktadır (Allen ve ark., 1998; Bullough, 1975; Çabuk, 2010; Trippet, 1992, akt. s. 38).

3.2.4. Tinsel Boyut

Araştırmanın dördüncü teması olan tinsel boyut hiyerarşik kod alt kod bölümler modeli Şekil 3.10’da görülmektedir. Tinsel boyut teması katılımcı ifadeleri doğrultusunda 3 kategori altında incelenmiştir. Bunlar; dünya görüşü, değerler ve doğanın anlamı kategorileridir.

Şekil 3.10. Tinsel boyut temasına ait hiyerarşik kod alt kod bölümler modeli.

3.2.4.1. Dünya Görüşü

Tinsel boyut ile ilgili ifadeleri incelediğimizde ilk kategorimiz olan dünya görüşü kategorisi katılımcılar tarafından maneviyat, görüş/inanç benimsememe, hümanizm ve doğacılık kodları ile ifade edilmiştir. Katılımcılar en fazla maneviyat kodu üzerine yoğunlaşmışlardır. Maneviyat kodu ile ilgili MenkarG kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir;

“Karmaya çok inanıyorum. Tesadüfe inanmıyorum kesinlikle. İnsanların daha iyi insanlar olabilmesi için acı çekmesi gerektiğine inanıyorum. Her deneyim insanı biraz daha güçlendirir, olgunlaştırır. Yaşadığın olaylardan dersini almazsan daha çok acı çekmeye maruz kaldığına inanıyorum. Bir yaratıcıya da inanıyorum.” (MenkarG)

AltairL isimli katılımcı ise toplumda sıkça tartışılan eşcinsel bir birey olmak ile maneviyat arasındaki ilişkiye vurgu yaparak şu ifadelerde bulunmuştur;

“Ben Müslümanım. Yeri geldiğinde orucumu tutarım, namazımı kılarım vesaire. Bu benim Rabbime olan borcumdur. Rabbim kabul eder ya da etmez, ben kendi görevimi yaparım. Ama bundan dolayı bir çatışma yaşamıyorum. Asla, ben lezbiyenim bunları yapmamam gerekiyor, ya da yapamam Allah kabul etmez gibi bir kısıtlama içine koymadım kendimi. Benim içime bu duyguyu koyan da benim o yüce Rabbim.” (AltairL)

MenkarL isimli katılımcı bir yaratıcıya inanıyor olmanın kendisini güçlendirdiğini şu şekilde ifade etmiştir;

“Bir yaratıcı olduğuna inanıyorum ama peygamberlere ve kitaplara inanmıyorum. Dua ettiğimde kendimi iyi hissediyorum. Bu bana birşeylerin gerçekleşme umudu olduğu hissini veriyor. Beni Allah böyle yarattığı için bundan dolayı herhangi bir zorluk yaşamıyorum. Yalnızca çevreden bununla ilgili çok fazla günahkarsın gibi sözler duyuyorum. Bunları da umursamıyorum.” (MenkarL)

Maneviyat koduna yakın yoğunlukta ifade edilen diğer bir kod ise görüş/inanç benimsememe kodudur. Görüş/inanç benimsememe kodu ile ilgili olarak FomalhautL kodlu katılımcı şu ifadelerde bulunmuştur;

“Kendimi hiçbir görüşe hatta dünyaya bile ait hissetmiyorum.” (FomalhautL)

Dünya görüşü kategorisi ile ilgili bazı katılımcılar ise hümanizmi savunduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca iki katılımcı doğacılık ile ilgilendiğini dile getirmiştir. VenüsG ve DünyaL kodlu katılımcıların konu ile ilgili görüşleri şu şekildedir;

“Kendimi daha çok doğacı hissediyorum. Doğaya çok değer veriyorum.” (VenüsG)

“Savunduğum tek düşünce hümanizm. İnsanlara çok değer veriyorum ve daha ezilmiş olduğunu gördüğüm bir insan varsa koruma içgüdüsüyle hemen onun yanında yer alıyorum.” (DünyaL)

3.2.4.2. Değerler

Görüşme yapılan bireylerden elde edilen bilgiler doğrultusunda oluşan diğer bir kategori değerler kategorisidir. Araştırmaya katılan katılımcılar vazgeçemeyeceği değerleri ifade ederken; dürüstlük, aile/hayvan sevgisi, hümanizm, vicdan, adalet ve özgürlük kodları ile tanımlama yapmışlardır. Katılımcılar bu değişken değerlerini anlatırken en çok dürüstlük üzerine ifadelerde bulunmuşlardır. Dürüstlük ifadesi katılımcılar tarafından on altı kere söylenmiştir. RigelG kodlu katılımcının dürüstlük kodu ile ilgili görüşü şöyledir;

“Dürüstlüğe de çok önem veririm. Her şeyi yapabilirsin. İstersen hırsız ol, istersen başka bir şey ol. Sadece bana dürüst ol ki ben sen kimsin bunu bileyim. En azından kafamda gerçek bir kişi oluşturabileyim, ona göre ilerleyebileyim.”
(RigelG)

Dürüstlük koduyla birlikte en yoğun olarak ifade edilen duygu hümanistlik duygusudur. Katılımcılar insan sevgisine değer verdiklerini belirtmişlerdir. Alpha CentauriL kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir;

“Sevgi bir değer midir bilemedim ama her şeyin başı sevmekle başlar. Doğayı, insanı, bir şarkıyı. İçinde sevgi ve merhamet olmayan bir insanla anlaşabileceğimi sanmıyorum.” (Alpha CentauriL)

Katılımcıların vazgeçemeyeceği değerler ile ilgili diğer ifadelerini incelemeye devam ettiğimizde, katılımcıların, aile/hayvan sevgisi, vicdan, adalet ve özgürlük gibi değerlerden bahsettikleri görülmektedir. Bu değerler ile ilgili bazı katılımcı ifadeleri şu şekildedir;

“Hayvan zulmüne tamamen karşı durmaya çalışıyorum her koşulda.”
(CanopusG)

“Ailemden vazgeçemem.”(CapellaL)

“Vicdan ve merhamet çok önemli tüm insan ilişkilerinin doğru yürümesi için.”
(ActurusL)

“Adalet benim için çok önemli.” (VenüsG)

“Özgürlük benim için vazgeçemediğim bir değerdir. Özgürlüğümün kısıtlanmasını hiç bir şekilde sevmem.” (RigelG)

3.2.4.3. Doğanın Anlamı

Araştırmaya katılan katılımcılar doğayı, huzur, yaşam ve doğadan hoşlanmama olarak anlamlandırmışlardır. Katılımcıların doğa ile ilgili düşünceleri değerlendirildiğinde, çoğu katılımcı doğanın kendilerine huzur verdiği ifadeleri üzerinde durmuşlardır. Katılımcılar doğa ile iç içe olmanın rahatlatıcı ve sakinleştirici olduğunu, sıkıntılarından uzaklaşmak için doğaya yönelmeyi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. AltairG ve AldebaranL kodlu katılımcının huzur kodu ile ilgili ifadesi şöyledir;

“Huzur diyebilirim. Ben çok severim doğayı ve doğada olmayı. Rahatlama aracı.” (AltairG)

“Doğadan uzak kalamam. Kamp yapmaya, balık tutmaya, kano yapmaya çıkıyorum. Doğa bir bütün benim için. Ben çok zor ağlayan biriyimdir. Yazlığa gittim bigün. Deniz kenarında otururken dalga sesini duydum ve hüüngür hüüngür ağlamaya başladım. Doğa insanı yüklerinden arındırıyor, huzur veriyor.” (AldebaranL)

Katılımcıların doğa ile ilgili diğer üzerinde durduğu kod ise yaşam kodudur. ProcyonL kodlu katılımcının yaşam koduyla ilgili söyledikleri şu şekildedir;

“Yaşamı ifade eder.” (ProcyonL)

Katılımcılardan bazıları ise 4 defa doğadan hoşlanmadıklarını dile getirmişlerdir. MenkarG kodlu katılımcı doğa ile ilgili olmadığını şu ifadelerle belirtmiştir;

“Doğayla çok içli dışlı değilim. O nedenle benim için de pek bir şey ifade etmiyor.” (MenkarG)

Çizelge 3.6. Aileye açılma durumuna göre tinsel boyut.

	Açık	Gizli
Tinsel Boyut		
Dünya Görüşü		
Maneviyat	11	2
Görüş/İnanç Benimsememe	8	4
Hümanizm	3	1
Doğacılık	1	1
Değerler		
Dürüstlük	14	2
Hümanizm	6	3
Aile/Hayvan Sevgisi	6	1
Vicdan	4	1
Adalet	1	2
Özgürlük	3	
Doğanın Anlamı		
Huzur	15	4
Yaşam	5	2
Doğadan Hoşlanmama	3	1
# N = Belgeler	23 (76.7%)	7 (23.3%)

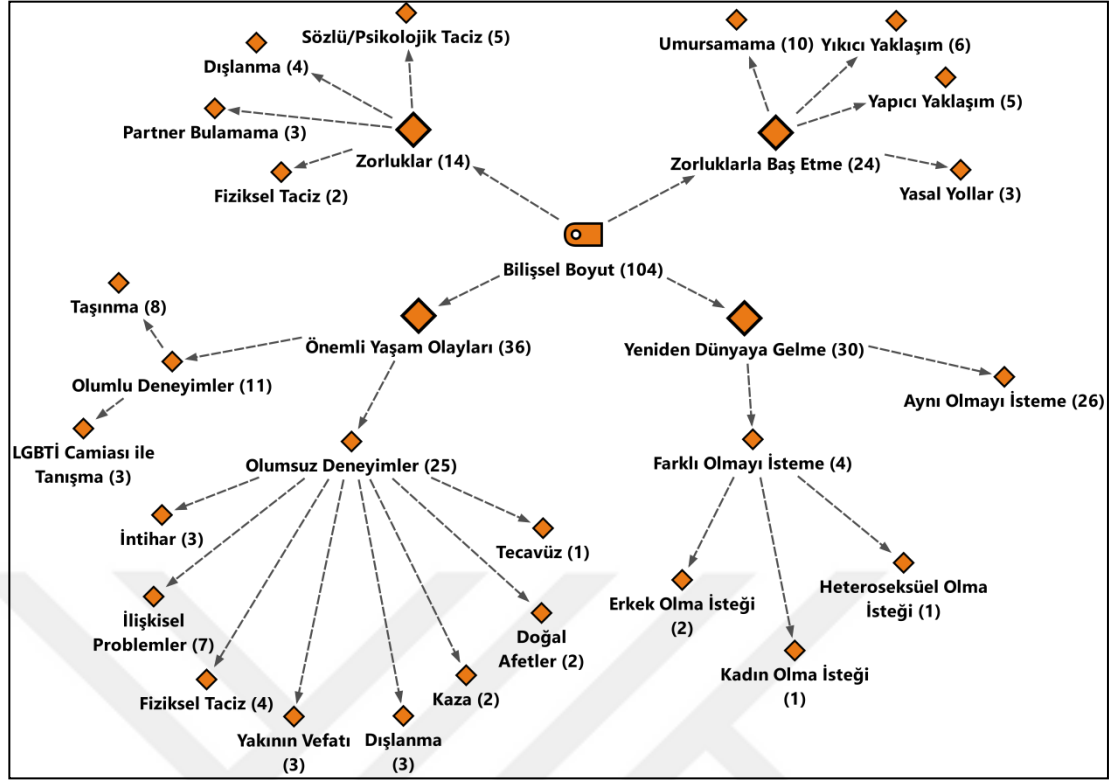
Aileye açılma durumuna göre tinsel boyut teması Tablo 6’da detaylı olarak verilmiştir. Ailesine açık olan bireylerin tinsel boyut teması ile ilgili genel olarak daha fazla bilgi verdiği görülmektedir. Ailesine karşı açık olan bireyler en fazla doğanın verdiği huzur, maneviyat görüşüne önem vermeleri ve dürüstlük kodları üzerinde yoğunlaşmışlardır. Ailelerine açık olmayan bireyler ise görüş/inanç benimsememe ve yine huzur kodları üzerine yoğunlaşmışlardır.

Araştırma katılımcılarının tinsel boyut ve alt kodları olan dünya görüşü, değerler ve doğanın anlamı kapsamında verdikleri yanıtlar, alan yazın kapsamındaki bilgiler ile ilişkilendirildiğinde, gizli kalmış tarafların keşif edilmesinde ve rahatsızlık duyulan ya da derinlerden kalan yerlerin tamamlanmasını içermesi noktasında dürüstlük ve maneviyat ögelerinde bir yoğunlaşma olduğu görülmektedir. Kültürel farkındalık ve sosyal çevre farklılığından yola çıkarak, tinsel boyutun, kendini keşif etme ya da öz yolculuk süreçlerinde lezbiyen ve gey bireyler açısından daha farklı olduğu görülmektedir. Bu farklılık aileye açıklık / aileye açık olmamak noktasında farklılaşmaktadır.

Ailelerine açık olmayan lezbiyen ve geylerin benimseme noktasındaki esas odakları huzur ögesi olmaktadır. Ancak aileye açık olabilme şansına sahip lezbiyen ve gey bireylerin huzurun yanı sıra, maneviyat ve dürüstlük ögelerine de odaklandıkları görülmektedir. Bu noktada altını çizmek gereken husus, tıpkı alan yazında da altı çizildiği gibi özellikle lezbiyen ve gey bireylerde tinsellik kavramının din kavramından ayrıştırılmasına ilişkin çizginin keskin ve önemli olduğudur. Katılımcıların özellikle dünya görüşü ve değerler ile ilgili yanıtları incelendiğinde din tandanslı etkilerden ziyade, birşeye inanmamak ya da karmaya inanmak gibi daha evrensel kabul görmüş değer ve inançları tinsellik boyutunda ortaya koydukları görülmektedir.

3.2.5. Bilişsel Boyut

Araştırmanın son teması olan bilişsel boyut hiyerarşik kod alt kod bölümler modeli Şekil 9'da görülmektedir. Bilişsel boyut teması katılımcı ifadeleri doğrultusunda 4 kategori altında incelenmiştir. Bunlar; zorluklar, zorluklarla baş etme, önemli yaşam olayları ve yeniden dünyaya gelme kategorileridir.

Şekil 3.11. Bilişsel boyut temasına ait hiyerarşik kod alt kod bölümler modeli.

3.2.5.1. Zorluklar

Katılımcılar bilişsel boyut temasının ilk kategorisi olan zorluklar kategorisinde yaşadıkları zorluklardan bahsetmişlerdir. Katılımcılar ifadeleri doğrultusunda sözlü/psikolojik taciz, dışlanma, partner bulamama ve fiziksel taciz kodları oluşturulmuştur.

Katılımcılardan bazıları yaşadıkları zorluklardan bahsederken yoğun olarak sözlü/psikolojik tacize uğradıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar en çok laf atılması ve gözle tacize maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca AlnilamG kodlu katılımcının ifadesi özel hayata taciz edildiğini açıkça göstermektedir;

“Uzun zamandır karşılaştığım problem kadınların bana yönelmesi ve gey olduğumu söylediğim halde beraber olmak istemesi. Bu bir heteroseksüellere göre taciz olarak gelmiyor ama bu bir tacizdir ve karşı tarafın hayatına saygı duymamaktır” (AlnilamG)

Katılımcıların yaşadığı zorluklar ile ilgili diğer ifadeleri sosyal yaşamda dışlanma ile ilgilidir. Katılımcılar kendilerini ifade etme ve savunma şekillerinin engellendiğinden, istedikleri gibi topluluklara üye olamadıklarından, kimliklerini gizlemek zorunda kaldıklarından ve hatta kendi içlerinde bile ayrımcılık ve dışlama ile karşılaştıklarından bahsetmişlerdir. AlgalL kodlu katılımcının konu ile ilgili ifadesi şu şekildedir;

“İstediğim gibi istediğim LGBTİ topluluğuna üye olamıyorum korkudan mesela. Ya da işyerinde kimliğimi açık edemiyorum. Kimliğimi açık etmesem bile cinsel yönelimimi anladıklarını biliyorum ve eğer yükselmek için bir pozisyon boşalsa ona beni uygun görüp görmeyeceklerini bilmiyorum.” (AlgalL)

Katılımcılardan bazıları ise partner bulmada yaşadıkları zorlukları dile getirmişlerdir. Katılımcılar toplum baskından dolayı karşılıklı güvensizlik oluşması ve ilişkilerin sürdürülebilir olmadığından bahsetmişlerdir. FomalhautL kodlu katılımcının konu ile ilgili ifadesi şu şekildedir:

“İlişkimi yaşamakta sıkıntı çekiyorum. Partner bulabilme konusunda ya da partner bulabilsem de bu ilişkinin sürdürülebilirliği konusunda sıkıntı çekiyorum.” (FomalhautL)

Katılımcılardan iki tanesi ise fiziksel olarak tacize ve şiddet uğradıklarını ifade etmişlerdir. Bu konu ile ilgili VegaL kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir;

“Küçükken en büyüğü olarak söyleyeyim, tecavüze uğradığım oldu. Tanımadığım daha çok mafya türünde insanlardı. Aileme söyleyemedim,

korktum. 1 sene boyunca bunu atlatmak için kendi içimde mücadele ettim. Geçen aylarda da cinsel yönelimimden dolayı şiddete uğradım. Hukuki sürece başvurdum.” (VegaL)

3.2.5.2. Zorluklarla Baş Etme

Katılımcılar bu kategoride yaşadıkları zorluklar ile nasıl baş ettiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların baş etme yöntemleri ile ifadelerinden umursamama, yıkıcı yaklaşım, yapıcı yaklaşım ve yasal yollar kodları oluşturulmuştur. Katılımcılar yoğun olarak umursamama kodu üzerine yoğunlaşmışlardır. DünyaL kodlu katılımcının konu ile ilgili görüşü şu şekildedir;

“Yaşadığım problemi bana yaşatan kişinin konuşularak anlamaya varılıp varılamayacak biri olduğuna bakarım ve anlamaya açıksa anlatmayı ya da umursamamayı tercih ederim.” (DünyaL)

Kodları incelemeye devam ettiğimizde katılımcılardan bazıları bir zorluk yaşadıklarında yıkıcı yaklaşımda bulunduklarını bazıları ise yapıcı yaklaşımda bulunduklarını ifade etmişlerdir. Yıkıcı yaklaşım kodu ile ilgili ArcturusL kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir;

“Ama oldu ki bir ayrımcılık durumuyla karşılaştım, o zaman dikenlerimi çıkarırım. Ben de karşı tarafı üzerim.” (ArcturusL)

Yapıcı yaklaşım kodu ile ilgili ise AlgalL kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir;

“Hep sükûnetle yaklaşırım. Hiç olayı kavgaya dönüşecek şekle sokmam. Karşımdaki konuşulabilir biriyse konuşarak anlatmaya çalışırım.” (AlgalL)

Bazı katılımcılar ise zorluklarla baş etme yöntemi olarak yasal yollara başvurduklarını ifade etmişlerdir. Bu konu ile ilgili VegaL kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir;

“Hukuki yollara başvurarak mücadele ediyorum.” (VegaL)

3.2.5.3. Önemli Yaşam Olayları

Katılımcılar bu kategoride şimdiye kadar karşılaştıkları önemli yaşam olaylarını tanımlamışlardır. Katılımcıların önemli yaşam olayları olumlu deneyimler ve olumsuz deneyimler olarak iki alt kategoride incelenmiştir. Katılımcılar olumsuz deneyimlerden daha yoğun bahsetmişlerdir. Olumsuz deneyimler, ilişkisel problemler, fiziksel taciz, intihar, yakının vefatı, dışlanma, kaza, doğal afetler ve tecavüz kodları ile tanımlanmıştır.

Olumsuz deneyimler alt kategorisinde en yoğun olarak ilişkisel problemler kodundan bahsetmişlerdir. İlişkisel problemler koduyla ilgili RegorG kodlu katılımcının ifadesi şöyledir;

“Dost kazığı. Ben bir çocuktan hoşlanıyordum çok uzun bir süre. Onu ona söylemeden platonik olarak uzun yıllar boyunca sevdim. Benim başka bir yakın kız arkadaşım onunla nişanlandı.” (RegorG)

Olumsuz deneyimler alt kategorisinde yer alan ve katılımcılar tarafından bahsedilen diğer bir kod fiziksel taciz kodudur. MerkürG kodlu katılımcının konu ile ilgili ifadesi şu şekildedir;

“Eşimle birlikteyken sebepsiz yere altı kişiden yediğim dayak. Şu an hak savunuculuğu yapıyorsam bu yüzden ve bunun sayesinde yapıyorum.” (MerkürG)

Katılımcılar tarafından çarpıcı olarak sayabileceğimiz diğer bir kod ise intihar kodudur. JüpiterL kodlu katılımcının intihar kodu ile ilgili ifadesi şu şekildedir;

“İntihar etmem aslında beni hayata bağlaması açısından önemli.” (JüpiterL)

Katılımcıların yaşadığı olumsuz deneyimler ile ilgili kodları incelemeye devam ettiğimizde, katılımcılar yakınlarının vefat etmesi, dışlanma, kaza, doğal afetler ve tecavüz kodlarından olumsuz etkilendiklerini belirtmişlerdir. Bu kodlar ile ilgili katılımcı ifadeleri şöyledir;

“Doğum günümden bir gün sonra babam vefat etti. Çok zorlu bir süreçti.” (SatünL)

“Cinsel yönelimimden dolayı ailem tarafından evden atılmam. O sırada çok düşünme fırsatım olmuştu. Okuldan atılmam. O sırada da çok düşünme fırsatım olmuştu.” (ProcyonL)

“Kaza geçirdim, parmağım kopma derecesine geldi. Onda hayatım biraz farklılaştı.” (HadarL)

“Beraberliğin bir tecavüze kadar gitmesiydi. Aradan 22-23 yıl gelmiştir. Hala unutamadım. Bir diğer olay da gölcük depremiydi. Evimiz yıkılmıştı.” (AlnilamG)

Katılımcılar önemli yaşam olaylarından bahsederken olumsuz deneyimler kadar olmasa da olumlu deneyimlerinden de bahsetmişlerdir. Olumlu deneyimler, LGBTİ camiası ile tanışma ve taşınma kodları ile oluşturulmuştur. Bu kodlar ile ilgili AltairG ve FomalhautL kodlu katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

“İstanbul’a gelmem benim için dönüm noktasıdır diyebilirim. Balıkesir’de yaşıyordum önceden. Oradan çıkmak gibi bir hayalim vardı hep ve bunu sonunda gerçekleştirdim.” (AltairG)

“Bunun dışında bir örgütlenme kurabilmek ve mücadeleyi birlikte veriyor olabilmek de benim için olumlu bir şey. Kendini bazen hakikaten yalnız hissediyorsun bu kadar kalabalık bir dünya içerisinde. Örgütlenmeyle birlikte böyle hissetmiyorsun. Buranın varlığı sana güç veriyor.” (FomalhautL)

3.2.5.4. Yeniden Dünyaya Gelme

Bilişsel boyut temasının son kategorisi yeniden dünyaya gelmedir. Katılımcılara yeniden dünyaya gelselerdi yine aynı cinse yönelime sahip olmayı isteyip istemedikleri sorulmuştur. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu dünyaya tekrar gelirlerse aynı olmayı istediklerini ifade etmişlerdir. FomalhautL, AlkorG ve DenebL kodlu katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir;

“Tekrardan eşcinsel bir kadın olarak var olmayı isterim. Hayatta yaşadığım hiçbir şey için pişman değilim. Kendimi seviyorum.” (FomalhautL)

“Kesinlikle gey olmak isterdim. Neşeli bir şey, birazcık kadınlık da var bizde. Erkeklik de var. Seviyorum bu kafayı ben.” (AlkorG)

“İyiki eşcinselim. Bununla gurur duyuyorum. İnsanlar bize o şekilde yaklaşmasa da biz yaşadığımız sıkıntılardan dolayı empati kurabilip tüm insanları olduğu gibi kabullenebiliyoruz.” (DenebL)

3 katılımcı ise tekrar dünyaya gelirlerse farklı olmayı istediklerini ifade etmişlerdir. Farkı olmayı isteme katılımcı ifadeleri doğrultusunda, erkek olma isteği, kadın olma isteği ve heteroseksüel olma isteği olarak 3 kod ile tanımlanmıştır;

“Ben erkek olmak isterdim. En azından bu baskıları yaşamazdık. Özgürlüğüm olurdu. Ya da evlenebilirdim.” (JüpiterL)

“Heteroseksüel olurdum anasını satayım. Kadın olurdum herkese verirdim.”
(BetelgeuseL)

Çizelge 3.7. Cinsel yönelime göre bilişsel boyut.

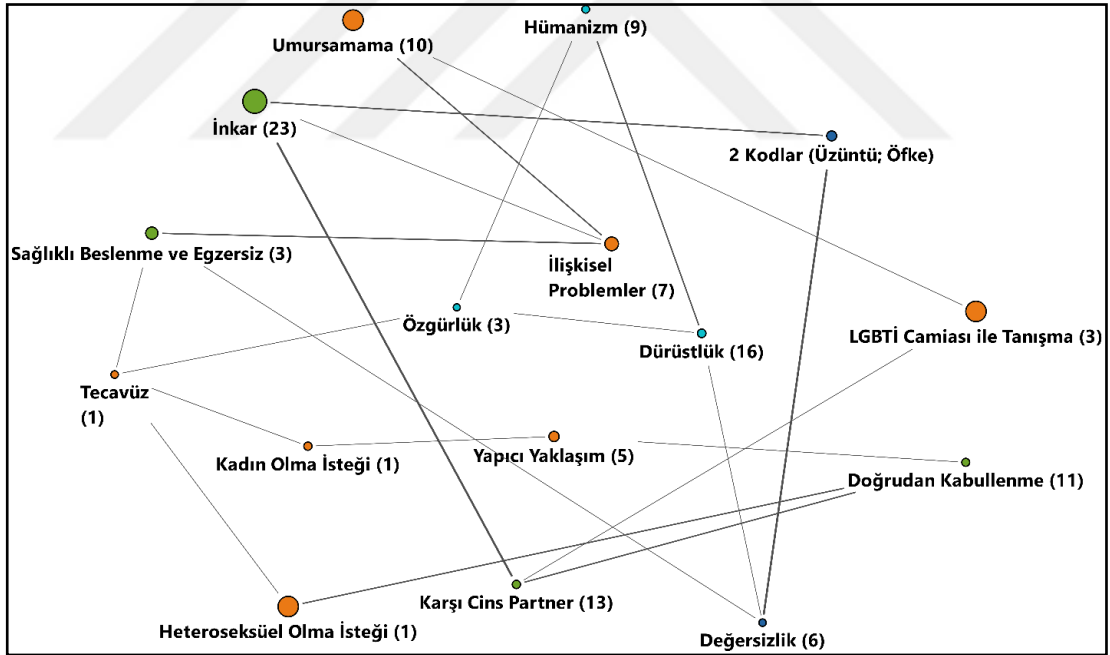
	Gey	Lezbiyen
Bilişsel Boyut		
Zorluklar		
Sözlü/Psikolojik Taciz	5	
Dışlanma	1	3
Partner Bulamama	2	1
Fiziksel Taciz	1	1
Zorluklarla Baş Etme		
Umursamama	5	5
Yıkıcı Yaklaşım	2	4
Yapıcı Yaklaşım	1	4
Yasal Yollar	3	
Önemli Yaşam Olayları		
Olumsuz Deneyimler		
İlişkisel Problemler	5	2
Fiziksel Taciz	3	1
İntihar	2	1
Yakının Vefatı		3
Dışlanma		3
Kaza		2
Doğal Afetler	2	
Tecavüz	1	
Olumlu Deneyimler		
LGTİ Camiası ile Tanışma	1	2
Taşınma	5	3
Yeniden Dünyaya Gelme		
Aynı Olmayı İsteme	14	12
Erkek Olma İsteği		
Kadın Olma İsteği	1	2
Heteroseksüela Olma İsteği	1	
# N = Belgeler	15 (50.0%)	15 (50.0%)

Cinsel yönelime göre bilişsel boyut teması Çizelge 3.7’de detaylı olarak verilmiştir. Çizelge 3.7’yi detaylı olarak incelediğimizde katılımcıların en fazla aynı olmayı isteme koduyla ilgili görüş bildirdiği görülmektedir. Ayrıca cinsel yönelimi

gey olan bireyler bu kod ile ilgili daha fazla görüş bildirmişlerdir. Tabloda görüldüğü üzere aynı olmayı isteyen lezbiyen birey sayısı da azımsanamayacak düzeydedir. Bununla birlikte tabloda dikkat çeken başka bir nokta ise farklı olmayı isteyen gey bireylerin ya kadın olmayı istemesi ya da heteroseksüel olmayı istemesi ile farklı olmayı isteyen lezbiyen bireylerin erkek olmayı istemesidir.

3.2.6. İlişkisel Analizler

İlişkisel analizler, katılımcıların verdiği görüşlerin birbirleri olan yakınsamasından ortaya çıkar. Çizelge 3.12’de belirtildiği üzere katılımcılar hümanizm ile ilgili görüş bildirdiklerinde aynı zamanda dürüstlük ile ilgili de görüş bildirmişlerdir.

Şekil 3.12. Boyutlara yönelik ilişkisel analiz.

Bireyler boyutları tanımlarken birbirleriyle ilişkisi olan kodlarla ilgili ifadelerde bulunmuşlardır. Katılımcılar hümanizm ile ilgili görüş bildirirken aynı zamanda dürüstlük ile ilgili de görüş bildirmişlerdir. Bu ilişkilerin Şekil 3.12’de

görüldüğü gibi çıkması katılımcılar tarafından oldukça anlaşılabilir. Bu durum ile ilgili olarak DünyaL kodlu katılımcı durumu kendi açısından şöyle özetlemektedir;

“Savunduğum tek düşünce hümanizm. İnsanlara çok değer veriyorum vedaha ezilmiş olduğunu gördüğüm bir insan varsa koruma içgüdüsüyle hemen onun yanında yer alıyorum. Hümanizm ve dürüstlük.” (DünyaL)

Bununla birlikte inkar ve doğrudan kabullenme kodlarının karşı cins partner kodu ile doğrudan ilişkili olduğu yine Şekil 3.12’de görülmektedir. Bazı katılımcılar kendilerini fark ettiklerinde durumu inkar etmek için karşı cins ile partner olurken, bazı katılımcılar ise durumu kabullendiklerini fakat çevreden gizlemek için karşı cins ile partner olduklarını dile getirmişlerdir. Gey ve lezbiyen bireylerin kabullenme ve inkar süreçlerinde karşı cins partner ile etkileşime girmeleri ile ilgili olarak CapellaL ve AlnilamG kodlu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

“Ortaokulda ergenliğe girmeye yakın bir dönem tam, hiç hissetmemem gereken bir şey hissettiğimi fark ettim. Bu duyguyu yok etmek için ardı ardına bir sürü erkekle sevgili oldum.” (CapellaL)

“Çevreye gösterebilmek için kız arkadaşım olurdu, el ele tutuşurdum ama cinsel anlamda hiç bir şey olmazdı. Ama kim olduğumu, ne olduğumu biliyordum her zaman. Ben ne zaman kabullendim; 18 yaşında evden ayrılıp kendi hayatımı kurduktan sonra.” (AlnilamG)

4. TARTIŞMA

Yürütülen tez çalışmasında, eşcinsellerin karşılaştığı sorunları ve gereksinimlerini fiziksel, sosyal, bilişsel, duyuşsal ve tinsel boyutlar bağlamında bütüncül bir şekilde belirlemek ve değerlendirmek ve bu doğrultuda, eşcinselleri toplum önünde ve sosyal hizmet disipliniinde görünür kılmak amaçlanmıştır.

Literatürde sosyal hizmet disiplini ve farklı disiplinler tarafından, eşcinsellerin yaşadıkları farklı sorun alanlarına yönelik çalışmalar yer almaktadır. Ancak şimdiye kadar yapılan çalışmalarda eşcinsel bireylerin fiziksel, bilişsel, sosyal, duyuşsal ve tinsel gelişim boyutlarında, yaşantılarının bütüncül olarak derinlemesine bir şekilde incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yaşantıları ortaya koyabilmek adına 15 gey ve 15 lezbiyen birey ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular bağlamında lezbiyen ve gey bireylerin yaşantıları hakkında beş gelişim boyutunda gerçekleştirilen tartışmalaraşağıda yer almaktadır.

Sosyal Boyut Bağlamında Lezbiyen ve Gey Bireylerin Yaşantıları

Eşcinsel bireyler için cinsel yönelimlerini keşfetme ile başlayıp açılma süreci ile sonlanan süreç, cinsel kimlik gelişimi açısından oldukça önemlidir. Bu sürecin sosyal ilişkiler bağlamında şekillendiği görülmektedir.

Bu araştırmanın bulguları, katılımcıların çoğunluğu için ergenlik döneminin keşfetme sürecinin başlangıcı olduğunu göstermektedir. Katılımcılar ergenlik döneminde kendi cinsiyetine yönelik romantik ve cinsel çekim duymaya başlamış, ancak ilk başlarda bu durumu reddetmiştir. Bazı katılımcılar hemcinslerine duydukları ilgiyi anlamlandırmaya çalıştıkları süreçte “hayranlık” olarak nitelendirdiklerini belirtmişlerdir. Bu durumun heteroseksüelliğin toplum tarafından norm olarak dayatılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Katılımcıların çoğunluğunun, hemcinslerine yönelik duydukları romantik ve cinsel çekimi anlamaya ve adlandırmaya çalıştıkları keşif sürecinin, gerek karşı cinsten bireylerle gerekse hemcinsleri ile duygusal ve/veya cinsel ilişki kurarak şekillendiği anlaşılmaktadır.

Karşı cins partner ile romantik ve/veya cinsel bir ilişki yaşadıklarını ifade eden katılımcılar, bunun nedenlerini cinsel yönelimlerini toplumdan gizleyebilmek, eşcinsel olup olmadıklarını anlayabilmek, eşcinsel olmayı sonlandırabileceklerini düşünmek olarak belirtmişlerdir. Katılımcıların bu çabaları, eşcinsel bireylerin cinsel yönelimlerini keşif sürecinin başlangıcında, cinsel yönelimlerini kurtulması ya da test edilmesi gereken bir durum olarak değerlendirdiklerini göstermektedir. Bu durumun, yalnızca karşı cinsten bireyle yaşanan ilişkilerin yüceltildiği, eşcinselliğin damgalandığı heteroseksist normlara dayalı toplum yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Eşcinsel bireyler açısından bir diğer önemli süreç ise açılma sürecidir. Cass (1977), açılma sürecinin başlangıcını, bireyin kendi duygu ve tavır-davranışlarını “eşcinsel” olarak etiketlemesi olarak görmektedir. Ancak kişinin kendisini bu şekilde etiketleyebilmesi için eşcinselliğin ne olduğu hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir (Kabacaoğlu, 2015). Katılımcılardan SiriusL’nin “Bu süreçte etrafımda benim gibi olan ulaşabileceğim insanlar yoktu. Kendimi dünyada yapayalnız, farklı ve anormal hissediyordum” ifadesi, eşcinsel bireyler için cinsel yönelim hakkında bilgi sahibi olmanın ve diğer eşcinsel bireylerin varlığından haberdar olmanın önemini göstermektedir. Birey cinsel yönelimi ile ilgili bilgi sahibi olduktan sonra kendini keşfetme sürecine devam ederken ya da tamamlandığında aile, arkadaş ve/ya sosyal çevresine açılma ihtiyacı içine girmektedir.

Bu çalışmada, ailelerine açıldıklarında kabul ve anlayış ile karşılandığını belirten katılımcılar ile dışlanma ile karşılaştıklarını belirten katılımcıların sayısı aynıdır. Cramer ve Roach (1988) ailelerine açılan eşcinsel bireylerin ilk aşamada olumsuz tepkiler aldığını, ancak bu olumsuz tepkilerin zamanla azaldığını belirtmektedir. Benzer durum bu çalışmada da görülmektedir. Ebeveynlerinden olumlu tepki aldığını belirten bazıları ebeveynlerinin kendilerini kabullendiklerini belirtmelerine rağmen halen bir gün evleneceklerini umduğunu, bazı katılımcılar ebeveynlerine açıldıktan sonra ebeveynlerinin onlara koyduklara yasaklara rağmen değişmediklerini görünce kendilerini kabullendiklerini, bazı katılımcılar ebeveynlerinin bir süre onları gözlemledikten sonra değişmeyeceklerine kanaat getirdikleri için kabullendiklerini, bazıları ise ebeveyninin cinsel yönelimini ve partnerlerlerini bildiğini ancak bu durumu yok sayarak ne kabul ne de ret eder bir tutumda davrandığını belirtmişlerdir. Bu noktada ebeveynlerin olumsuz tepkilerinin zamanla azaldığı ancak çok azının tam olarak kabullenici bir tutum gösterdiği ifade edilmelidir.

Cramer ve Roach (1988) tarafından yürütülen araştırma kapsamında, erkek eşcinsel bireylerin ailelerine açılma süreçlerinde çoğunlukla aileden olumsuz tepki aldıklarını ancak belirli bir zaman sonra aileler tarafından kabul edici bir tutum ortaya konulduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca, bu süreçte öncelikle anneler ile iletişime geçildiği ve annelerin tutum ve davranışlarının babaların tutum ve davranışlarına göre daha olumlu olduğu ortaya konulmuştur. Bu araştırmanın katılımcılarının da genel olarak önce annelerine açıldığı, annelerin ilk baştaki tepkilerinin genel olarak olumsuz olduğu (Merkür G gibi olumlu tepki alan katılımcılarda bulunmaktadır) ancak sonrasında süreçteki annelerin daha destekler tutumda olduğu alan yazın araştırmaları ile benzerlik göstermektedir. Benzer bir araştırma sonucu Carnelley ve ark. (2011), tarafından yapılan araştırmada da ortaya konulmuştur ve anneler tarafından bu süreçte verilen olumlu tepkinin romantik bağlanma kaygısının da düşük olmasını sağladığı görülmüştür.

Ailelerine açıldıklarında dışlanma ile karşılaştığını belirten katılımcıların bazıları evlatlıktan reddedildiklerini, bazıları evden kovuldukları, bazıları uzun süreli küslükler yaşadıklarını, bazıları da cinsel yönelimlerini hakaret niteliğinde kullanarak kendilerine hitap edildiğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra eşcinsel bir birey olmayı hastalık olarak kabul ederek tedavi ettirmek isteyen aileler de olmuştur. Bu süreçte aileler ruh sağlığı uzmanlarından ya da “cinci hocalardan” destek almışlardır. Ruh sağlığı uzmanlarının çoğunluğunun bu durumun bir hastalık olmadığı konusunda aileyi bilgilendirdiği ve sürece dahil ettiği görülmekle birlikte, bazı ruh sağlığı uzmanları eşcinselliğe tedavi edilebilir bir durum olarak yaklaşmışlardır. Katılımcılar bu süreçte ailelerinin “biz senin için elimizden geleni yapıyoruz, sen neden değişmek için elinden geleni yapmıyorsun” şeklinde bir tutum sergilemesi nedeniyle oldukça yıprandıklarını belirtmişlerdir. Öte yandan ailelerin bu tutumu, eşcinselliğin istendiğinde heteroseksüelliğe dönüştürülebilir bir durum olduğunu düşündüklerini de göstermektedir.

Araştırmaya katılan bireylerin çoğunluğu öncelikle yakın arkadaşlarına açıldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar arkadaşlarına açıldıktan sonra hem arkadaşları ile daha samimi olduklarını hem de yaratılan bu alanda hissettikleri ile tutumları arasındaki farkın ortadan kalkarak özgürleştiklerini belirtmişlerdir. Bu aşama, Cass’ın (1979) “eşcinsel kimlik oluşum modeli”ne göre dördüncü aşama olan “kimlik kabulü” aşamasıdır. Bu aşamada bireyin eşcinsel alt kültürü ve eşcinselliğini bilen arkadaş ağının gelişimi ile eşcinsel birey diğerleri tarafından da “eşcinsel” olarak tanımlanmaya başlar. Bu durum kendisinin de cinsel kimliğini daha fazla kabulünü kolaylaştırır. Eşcinsellik ile ilgili olumlu etkileşimler yaşadığında, birey sakin bir duygu yaşarken, olumsuz yöndeki etkileşimler heteroseksüel kimliğe geçme, eşcinsel veya lezbiyen kimliğini tercih olarak açıklama ya da destekleyici olmayan bireylerle teması sınırlama gibi stratejilerden birisini kullanmaya başlar. Yapılan çalışmada da katılımcılardan bazıları, açılma süreci ve sonrasında arkadaşlarını kendilerini kabullenebilecek bireylerden seçtiklerini, olumsuz tepki veren arkadaşları ile de görüşmeyi sonlandırdıklarını belirtmişlerdir.

Yapılan araştırmada, açılmanın kendisi kadar açılan kişi veya kişilerin destekleyici olup olmamasının da önemli olduğu saptanmıştır. Bu çalışmada da görüldüğü üzere, kişinin cinsel yönelimi hakkında açık olması, cinsel yönelimini destekleyici bir ortamda değılse stresli bir durum yaratırken, kişi özellikle özerkliğini destekleyici bir ortamdaysa daha olumlu sonuçlar yaratabilmektedir (Legate ve ark., 2012; Riggle ve ark., 2017).

Eğcinsel bireylerin cinsel yönelimlerini keşfetmeleri ve bunu kabul etmelerine müteakip açılma süreçlerinde aile, akran ve yakın çevreden destek almaları ve bu süreçte olumlu tepkiler ile karşılaşmaları onların bütüncül bir kimlik gelişimi sağlamalarını, duyuşsal ve psikolojik iyi oluşlarını önemli düzeyde etkilemektedir (Cass, 1979; Coleman, 1982; Troiden, 1989). Shilo ve ark. (2015), yaptığı çalışmada LGBTİ ergenler ve erişkinlerdeki bireysel ve toplumsal dayanıklılık değışkenleri incelendiğinde ergenlerde aile desteğinin birincil öneme sahip olduğu söylenirken erişkinlerde aile desteğine ek olarak arkadaş, LGBTİ toplulukları ile ilişki içerisinde olma, partner desteğinin de önemli olduğu vurgulanmıştır.

Açılma sürecinde birey yalnızca ailesine ya da yakın çevresine değıl, iş hayatı, okul hayatını da içeren sosyal çevresine de açılmaktadır. Bu araştırmanın bulgularına göre, iş hayatında cinsel yönelimi açık olan, ya da kendileri açılmadıkları halde yöneliminin bilindiğini belirten katılımcılardan, kabul ve anlayış ile karşılandığını belirtenler ile dışlandığını belirtenlerin sayısı birbirine yakındır. Levine ve Leonard (1984: 706), alışma yaşamındaki ayrımcılığı formel ve informal ayrımcılık olmak üzere iki kategoride sınıflandırmaktadırlar. Bu sınıflandırmaya göre, formel ayrımcılık; bireylerin cinsel yönelimlerinden dolayı işe alınmama, işten çıkarma, promosyonlar, terfi ettirilmeme, ücret artışlarının yapılmaması gibi kurumsal politika ve kararlarda ayrımcı tutumlara maruz kalmalarını ifade etmektedir. Bu araştırmanın, formel ayrımcılığa uğradığını belirten katılımcıları ise, işe alınmamak, terfi ettirilmemek, istifaya zorlamak, mobbinge maruz kalmak ya da işten çıkarılmanın sıklıkla karşılaştıkları sorunlar olduğunu belirtmektedir. Levin ve Leonard (1984:706) tarafından tanımlanan informal ayrımcılık kapsamına giren ve bu araştırmanın katılımcıları tarafından belirtilen informal ayrımcılık ise, cinsel yönelim

ve cinsiyet kimliklerinden kaynaklı olarak, çalışma arkadaşları tarafından ötekileştirilmemek için kendi kimliklerini gizli tutma ihtiyacı duymalarıdır (Demirdizen ve ark., 2012). Alan yazın incelendiğinde, Weichselbaumer (2003)'in çalışmasında, lezbiyen kadınların iş görüşmesine davet edildikten sonra, heteroseksüel kadınlara kıyasla %12-13 daha fazla red aldıkları tespit etmiştir. Mishel (2016) tarafından lezbiyen kadınların işe alım sürecini incelemek üzere yapılan bir araştırmada ise, kurgusal olarak oluşturulan bir özgeçmişe LGBTİ+ topluluklarında liderlik etme deneyimi ilave edilmiş ve heteroseksüel bir adaya ait yine kurgusal olarak oluşturulan bir özgeçmiş ile birlikte 800 açık iş ilanına gönderilmiştir. Araştırma sonucunda, lezbiyen kadın adaya ait kurgusal özgeçmişe, %30 oranında daha az geri dönüş olmuştur. Eşcinsel erkek ve heteroseksüel erkeklerin işe alım süreçlerinin incelendiği benzer bir çalışmada Tilcsik (2011) gey adayların heteroseksüel erkek adaylara göre %40 daha az geri dönüş aldığını ortaya koymuştur.

Okul hayatında cinsel yönelimi açık olan, ya da kendileri açılmadıkları halde yöneliminin bilindiğini belirten katılımcılardan kabul ve anlayış ile karşılandığını belirtenler ile dışlandığını belirtenlerin sayısı birbirine yakındır. Dışlandığını belirten katılımcılar okul çalışanlarının kendilerine yönelik homofobik tutumlarda bulunduğunu, bir katılımcı ise cinsel yönelimi nedeniyle diğer öğrencilere kötü örnek oluşturacağını savunan veliler nedeniyle okuldan atıldığını belirtmiştir. Akran grupları içerisinde ise cinsel yönelimi ile ilgili bilgiyi bireyin rızası dışında kontrolsüz bir şekilde yayarak, kendileri ile alay edilerek, ad takılarak ya da arkadaş gruplarına alınmayarak akran zorbalığına maruz kaldıklarını belirtmektedirler. Greytak ve ark. (2009), tarafından yürütülen araştırmanın sonuçları da bu araştırmanın sonuçları ile benzer şekilde, okulda, eşcinsel bireylere karşı akran zorbalığının yanı sıra, okul çalışanlarının da homofobik tutumlarda bulunduğu ve cinsiyetçi ifadeler ile hitap ettiklerini göstermiştir. Rivers (2001) ise LGBT öğrencilerin okullarda homofobik içerikli ad takılma (%82), diğerlerinin önünde küçük düşürülme (%71) ve fiziksel saldırı (%60) gibi zorbalıklara maruz kaldıklarını belirtmektedir. Bu araştırmaya benzer sonuçları olan bir diğer araştırmada ise, LGBT bireylere yönelik homofobik tutumlara üniversite bünyesinde çalışanların ve

görevlilerin büyük bir kısmının tepkisiz kaldığı ortaya konulmuştur (Kosciw, 2004). Yani LGBT bireyler hem homofobik tutumlar ile karşı karşıya kalmaktadır hem de toplum tarafından maruz kaldıkları bu tutumlara yönelik tepki verilmemektedir. Bu noktada, toplumsal farkındalığın artırılması, toplum tarafından sergilenen homofobik tutumdan vazgeçilmesinin sağlanması için sosyal hizmet müdahalelerinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Bununla birlikte eşcinsellere yönelik tutumlar, eşcinsel kişilerle sosyal etkileşim ile güçlü bir şekilde ilişkilendirilmiştir. Bazı araştırmalar, eşcinsel kişilerle önceden herhangi bir sosyal ilişkisi olmayan kişilerin, eşcinselliğe karşı olumsuz tutumlara sahip olma ve eşcinsellikle sosyal teması olanlara göre eşcinselliğe daha az tolerans gösterme olasılığının daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu nedenle Sakallı ve Uğurlu da (2003), Türklerin de eşcinseller gibi damgalanmış grup üyeleriyle sosyal temasları olduğunda hoşgörü geliştirip geliştiremeyeceğine ilişkin bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın katılımcıları 19-26 yaş arasındaki lisans öğrencileri olup öğrencilerden sadece eşcinsellerle herhangi bir teması olmayan heteroseksüel öğrencilerin verileri kullanılmıştır. Araştırmada, eşcinsel bir bireyle teması olmayan 54 katılımcı rastgele olarak deney ve kontrol gruplarına atanmıştır. Deney grubundaki katılımcılara tanıtılan 22 yaşındaki lezbiyen öğrenci, önce on beş dakika kendisi hakkında bilgi verdikten sonra yaklaşık otuz dakika heteroseksüel öğrencilerin yaşam tarzı ve eşcinselliği ile ilgili sorularını yanıtlamış ve eşcinselliğe karşı bazı önyargılı tavırlar gözlemlediğinden de bahsetmiştir. Deney ve kontrol gruplarına deney öncesi ve sonrasında uygulanan “Eşcinsellere Yönelik Tutum Ölçeği”nin sonuçları deney grubundaki katılımcıların eşcinselliğe yönelik tutumlarının – son testin ortalaması “pozitif” tarafa geçemese de- olumlu yönde değiştiğini göstermiştir. Bu çalışma, eşcinsel öğrenciyle bir temasa giren katılımcıların önyargılı tutumlarını azaltabileceklerini, çünkü onunla etkileşim kurduktan sonra heteroseksüellerle eşcinseller arasında cinsel tercihleri dışında büyük bir fark olmadığını algılayabildiklerini gösterebilir. Eşcinsel bir kişiyle bir saatlik etkileşim uzun sürmese de, sosyal etkileşim yine de bireylerin heteroseksüeller ve eşcinseller arasındaki benzerlikleri fark etmelerine yardımcı olabilir.

Grossman ve D'Augelli (2006) tarafından yürütülen araştırmada, cinsel eğilimleri nedeni ile ayrımcılığa maruz kalan ve homofobik tepkiler ile baş etmek zorunda kalan bireylerin sosyal destekten yoksun oldukları görülmüş ve bu yoksunluk nedeni ile cinsel yönelimleri konusunda kafa karışıklığı yaşadıkları ortaya konmuştur.

Eşcinsel bireylerin cinsel yönelimlerini kabul ve açılma süreçleri, fiziksel boyut ana teması altında yer alan psikolojik rahatsızlıklar alt temasında yaşanan problemlere neden olabildiği gibi şiddet ve ayrımcılığı da beraberinde getirebilmektedir. Bu noktada, eşcinsel bireylere yönelik hem aile hem de toplum tarafından yaşatılan ötekileştirme, duygusal ve fiziksel şiddeti, stresi ve kaygıyı beraberinde getirmektedir. Bu durum da bireylerin sağlık sorunları ile karşı karşıya kalma riskini de tetiklemektedir. Bu noktada, eşcinselliği normalin dışında gibi kabul etmeye yönelik yaygın normlar nedeniyle, eşcinsel bireylere yönelik davranışlar onların iyi oluş hallerini engellemektedir. Bu olumsuz ruh durumu nedeniyle de başka sorunlar ortaya çıkmaktadır. Yapılan bir araştırmaya göre, trans erkeklerin karşı karşıya kaldığı fiziksel ve cinsel şiddet alkol bağımlılığı ile ilişkilendirilmiş ve trans kadınların karşı karşıya kaldığı cinsel şiddet hem alkol hem de madde bağımlılığı ile ilişkilendirilmiştir (Testa ve ark., 2012).

Açılma sürecinde yaşanan ve yukarıda değinilen tüm bu zorluklar göz önünde bulundurulduğunda, katılımcılar bu süreçte sırası ile en çok sözlü ve psikolojik taciz, dışlanma ve fiziksel taciz ile karşı karşıya kaldıklarını belirtmişlerdir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre, lezbiyen ve gey bireylerin bazıları tüm bu yaşadıkları biyo-psiko-sosyal zorluklarla daha kolay başa çıkabilmek için LGBTİ+ topluluklarına katılmayı tercih etmektedir. Stall ve ark. (2008) tarafından yapılan çalışmada eşcinsel ve biseksüel erkeklerin LGBTİ+ topluluklarında yer almasının aidiyet hissi ve duygusal paylaşımı artırması sebebiyle psikolojik anlamda olumlu sonuçları olduğu vurgulanmıştır. Katılımcıların çoğunluğu ise, bu toplulukların

kendilerini Müslüman bir ülkede cinsellik üzerinden hatalı bir şekilde temsil ettiklerini ve yapılan etkinliklerinden güçlendirmeye yönelik olmaktan çok yaşadıkları zorlukları vurgulamaya yönelik olduğunu belirterek katılmayı tercih etmemektedir.

Katılımcıların çoğunluğunun heteroseksüel ve LGBTİ bireylerden oluşan geniş arkadaş çevresi olduğu görülmektedir. Bu durum katılımcıların çoğunluğunun cinsel kimlik gelişimlerini tamamladıklarını düşündürmektedir. Katılımcılardan bazıları ise kendilerine ait şakaları ve dilleri olması nedeniyle kendilerini en iyi anlayan kişilerin eşcinsel bireyler olduğunu, bu nedenle yalnızca eşcinsel bireylerden oluşan bir arkadaş çevresi olduğunu belirtmiştir. Bu durum katılımcıların Cass'ın "eşcinsel kimlik oluşum modeli"nde sondan bir önceki aşama olan "kimlik gururu" aşamasında olduklarını düşündürmektedir. Bu aşamada, topluma ve eşcinsel olmayanlara karşı yoğun bir öfke üretilirken, eşcinsel topluluğuna ait olmanın gururu duygusu oluşur. Bireyin öfkesi ve gururu, destekleyici olmayan başkalarıyla yüzleşmekle sonuçlanır. Birey ya olumsuz sonlanan çatışmalar yaşayarak, hem öfkeyi hem de gururu arttıran "onlar ve biz" zihniyetini olumsuz olarak güçlendirir ya da aldığı olumlu tepkilerle, diğerleri ile aralarındaki çizgilerin net olmadığı, ayrışma yaşamadığı bir duyguya girer. Bu doğrultuda, bazı katılımcıların cinsel kimlik gelişimlerini henüz tamamlamamış olabilecekleri düşünülmektedir. Katılımcılar arkadaş ilişkilerinin niteliğini birlikte sık vakit geçirdikleri, sevgiye, rahatlığa, kabul ve anlayışa dayalı bir ilişki olarak belirtmişlerdir.

Katılımcıların çoğunluğunun evcil hayvanı bulunmaktadır. Katılımcılar sosyal yaşamlarında aile, arkadaş ve evcil hayvanları ile zaman geçirmeyi sevdiklerini, ancak zamanlarının çoğunun da iş hayatı, okul hayatı ya da kurslarla geçtiğini belirtmişlerdir.

Bu araştırmanın sosyal boyuta ilişkin bulguları bütüncül olarak değerlendirildiğinde, cinsel yönelimine ilişkin kendini keşfetme sürecinin sosyal ilişkiler çerçevesinde şekillendiği ve başlangıcının genel olarak ergenlik dönemine

denk geldiği görülmektedir. Bu süreçte toplumun heteroseksist normları eşcinsel bireyleri karşı cinsle romantik ve cinsel birlikteliklere yöneltebildiği; açılma sürecinde ise, genellikle ilk açılmanın yakın arkadaşlardan birisine olduğu ve bu süreçteki etkileşimlerin olumlu ya da olumsuz olmasına göre bireylerin bilişsel boyut kapsamında da olan çeşitli baş etme stratejileri geliştirdiği ve bu stratejilerin bireylerin sosyal ilişkilerini de etkilediği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte arkadaş çevresine açılmanın aile üyelerine açılmaya göre daha sorunsuz gerçekleştiği, aile üyelerinden genellikle ilk kez anneye açıldığı ve açılma sağlanan aile üyelerinde, cinsel yöneliminin istendiğinde değişebileceği inancının yaygın olduğu ve bu konuda doğrudan ya da dolaylı baskılara maruz kalındığı anlaşılmaktadır. Cinsel kimliğin iş yaşamında bilindiği durumlarda ise formel ya da informal ayrımcılığa maruz kalındığı durumların olduğu, aynı cinsel yönelimden arkadaşların bulunmasının çeşitli dayatmalarla baş etmede olumlu etkisi olduğu görülmektedir.

Duyuşsal Boyut Bağlamında Lezbiyen ve Geylerin Yaşantıları

Duyuşsal boyut öz farkındalık, öz kabul ve duygu kapasitesi ile ilişkilidir. Bu araştırmanın duyuşsal boyutu altında ise lezbiyen ve gey bireylerin öz farkındalıktan öz kabule giden süreçte yaşadıkları / eğilim gösterdikleri duygular değerlendirilmiştir. Öz kabul ve öz farkındalığın sosyal boyutta da ayrıntılı olarak tartışılan cinsel kimlik kabulü süreci içinde ele alınması nedeni ile duyuşsal boyutta bu süreçte yaşanan duygular ele alınmıştır. Bu süreç her ne kadar sadece cinsel kimlik kabulü ile sınırlı gibi görünse de, öz kabul ve öz farkındalığı doğrudan etkileyen ve şekillendiren bir süreç olması nedeniyle benlik gelişimiyle de ilişkilidir. Benlik kavramı, başkalarının kişi hakkında kişiye yansıttığı özellikler ile kişinin kendisinin nasıl bir kişi olduğuna dair gözlem ve algılarının birleşiminden oluşmaktadır. Kişi, sıklıkla başkalarının kendisi hakkında söylediklerini ve kendisine yönelik tavırlarından algıladıklarını “ben”inin parçaları olarak görür ve ifade eder. Genellikle de buna uygun davranmaya çalışır. Ama bazen bireyin kendisi hakkındaki gözlemleri, duygu ve düşüncelerinden edindiği “ben” ile çevresinin onu nasıl gördüğüne ilişkin benlik(ler) birbiri ile çelişir. Böyle durumlarda içsel çatışmalar

yaşanır. İçsel çatışmalar, yanlış benlik tanımları ve düşük benlik değeri sosyal etkileşimde önemli sorun kaynaklarıdır (Cüceloğlu, 1991). Yapılan çalışmada da katılımcıların cinsel kimliğini kabullenme aşamasında yakın çevre ve toplumun kendilerine uyguladığı sözel taciz, ötekileştirme ve diğer psikolojik şiddet unsurlarını benliğinin bir parçası olarak görmeye başladığı, bu nedenle duygusal çatışmalar yaşadığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan bireylerin, cinsel yönelimini fark etmesiyle başlayan süreçte, çoğunlukla inkar ve üzüntü duygularını yoğun olarak hissettikleri ve çeşitli duygu çatışmaları yaşadıkları, hatta intihara teşebbüs eden bir katılımcının olduğu görülmektedir. Bu durum katılımcıların çoğunluğunun duygularla başa çıkma konusunda zorluklar yaşadıklarını göstermektedir. Duygularla başa çıkabilme, duygu düzenleme becerilerinin edinilmesi ile kolaylaşan bir süreçtir. Ancak duygu düzenleme becerilerinin tanımında hem içsel hem dışsal etkenlerin önemine vurgu yapılmakta (Thompson, 1994) ve lise dönemini de kapsayan ve çocukluk dönemine yoğunlaşan bazı araştırmalar (Belsky ve Beaver, 2011; Li ve ark., 2013), duygu düzenleme stratejilerinin edinilmesinde anne-baba tutumlarının önemine dikkat çekmektedir. Bu araştırmalar, düşük kapasiteye sahip çocukların “katı ya da düşmanca ana-baba tutumları” ile karşılaşan çocukların daha fazla depresyon ve içselleştirilme problemleri yaşadıklarını göstermektedir. Bu bağlamda, açılma süreci ile birlikte gerçekleşen kendini kabul sürecinde anne-baba tutumları eşcinsel bireylerin duygu kapasitelerini ve duygu düzenleme becerilerini, anne-baba tutumlarının niteliğine göre olumlu ya da olumsuz etkilemektedir. Bu çalışmada, açılma sürecinde anne-baba tutumlarının genel olarak olumsuzluğu göz önüne alındığında araştırma katılımcılarının duygu kapasite ve duyguları ile başa çıkma konusunda zorluk yaşamalarının da beklenen bir durum olacağı açıktır.

Bilindiği gibi, kendini kabul etme süreci lezbiyen ve gey bireyler için psikolojik açıdan oldukça incinmeye ve kırılmaya müsait bir süreçtir. Çünkü bu süreçte yalnızca kendini kabul değil, eş zamanlı olarak aile ve yakın çevrenin de bireyi kabul etmesi ile ilgili endişeler ortaya çıkmaktadır. Aile ve yakın çevrenin

durum ile ilgili sergilediği tutum, araştırmaya katılan bireylerin cinsel yönelimleri ile ilgili yaşadıkları duyguları da etkilemektedir. Bu çalışmada açılma sürecinde olumsuz duygular hissettiğini belirten katılımcıların aile ve yakın çevresinden yeterli sosyal destek görmediği görülmektedir. Bazı katılımcıların ebeveynlerinin uzun bir süre cinsel yönelimlerini kabullenmediği, daha sonraki süreçte bu durumun kendisine ve çocuğuna zarar verdiğini anladığı için kabullenme yolunu seçtiği görülmüştür. Katılımcılardan bir tanesi ise ailesinin cinsel yönelimini kabullenememesinden ve onu değişim için çabalamamakla suçlamasından dolayı intihara teşebbüs ettiğini belirtmektedir. Ebeveynlerin bu tutumları katılımcıların duyuşsal anlamda çatışmalar yaşamasına ve aileleri ile aralarında bir duvar oluşturmalarına neden olmaktadır. Bu duvar da, ebeveynlerin açılma sürecinde çocuklarına yeterli sosyal desteği sunmasının önünde engel oluşturmakta ve ilişki ve etkileşimlerin olumsuz bir kısır döngüye dönüşmesine neden olmaktadır. Johnston ve Jenkins (2003) tarafından yürütülen araştırma kapsamında ise, gey ve lezbiyenlerin açılma ve kabul süreçleri incelenmiş ve bu süreçler ile ilgili; her şeyi kaybetme korkusu, kendine zarar verici davranışa eğilim, üzüntü, din baskısı ile yüzleşme temaları öne çıkmıştır.

Yapılan çalışmada üzüntü duygularını hisseden katılımcıların bu duyguları cinsel yönelimlerine ilişkin bilgi eksikliği, toplum tarafından ötekileştirilme ve sosyal destek yetersizliği nedenleri ile hissettikleri anlaşılmaktadır.

İnkâr duygusu yaşayan katılımcıların cinsel yönelimini kabullenmek istemediği, karşı cinsten bir partner edinmeye, heteroseksüel bir bireymiş gibi davranmaya çalıştığı görülmektedir. VegaG adlı katılımcı yaşadığı inkâr duygusunu “çalıştığım kafeye gelen bir eşcinsel topluluğu vardı. Onları görüyordum, sürekli ilgimi çekiyordu. Aynı zamanda da duygularımı bastırabilmek için onlar bana baktığı zaman ne bakıyosun lan gibi daha erkeksi tepkiler sergiliyordum. Kendi içimdekilerin ortaya çıkmasından korkuyordum” şeklinde belirtmiştir.

Katılımcıların yoğunlukla hissettikleri inkâr ve üzüntü duygularının yanı sıra doğrudan kabullenme, öfke, değersizlik, sosyal destek yetersizliği ve duygu paylaşımının azlığı nedeniyle tükenmişlik ve korku duygularını da yaşadığı tespit edilmiştir. Genel anlamda, araştırma katılımcılarının kendini fark etme ile başlayıp kabul etmeye kadar devam eden süreçte olumsuz duygular yaşadıkları görülmektedir. Bu duyguların uzun süre devam etmesi bireyin durumu hakkında araştırma yapmasını, yaşadıkları olumsuz duyguları çözümleyebilmek, kendisini keşfetmek ve kabullenmek için ruh sağlığı uzmanlarından destek almasını engellemiş görülmektedir. Ancak daha sonraki süreçlerde katılımcıların bazıları ruh sağlığı uzmanlarından destek aldığını, bazıları kendisini keşfedebilmek ve yalnız olmadığını hissedebilmek için kendisi ile aynı süreçlerden geçmiş lezbiyen ve gey bireylere ulaştığını, bazıları sivil toplum kuruluşlarına ulaştığını ve bazıları da ulaştığı sivil toplum kuruluşunda aktif görev almaya başladığını belirtmişlerdir. Bu doğrultuda katılımcıların çoğunun duygusal çatışmalarını çözümleyebilmek için çeşitli baş etme mekanizmaları geliştirdiği görülmektedir. Böylece cinsel kimliğini kabullenme aşamasına ulaştıkları görülmektedir.

Eşcinsel kimlik gelişiminin son aşaması, lezbiyen ya da gey kimliğini kabullenme ve benliğin bir parçası olarak görmedir. Bu aşamaya Cass (1979) “kimlik sentezi”, Coleman (1982) “bütünleşme”, Troiden (1989) ise “kimliği üstlenme” adını vermektedir (Kabacaoğlu, 2015). Söz konusu eşcinsel kimlik gelişimi modelleri kapsamında, bu araştırmaya katılımcılarının cinsel kimliklerini kabullenerek son aşamayı tamamladıkları belirtilebilir. Ancak bazı katılımcıların cinsel yönelimi nedeni ile aile kuramayacağı ve çocuk sahibi olamayacağı düşüncesiyle üzüldüğünü belirtmesi halen çözümleyemedikleri bazı çatışmalar yaşayabilmekte olduklarını göstermektedir.

Özet olarak, duyuşsal boyut kapsamındaki öz farkındalık, öz kabul ve duygu kapasitesi, duygularını ifade edebilme becerisi, duygularını farkındalığın aile ve arkadaş çevresini içine alan sosyal ilişkiler çerçevesinde şekillendiği ve dolayısıyla da sosyal boyut ile duyuşsal boyutun birbirini de etkilediği görülmektedir.

Fiziksel Gelişim Boyutu Bağlamında Lezbiyen ve Geylerin Yaşantıları

Fiziksel gelişim boyutu egzersiz, beslenme, kendi kendine bakım, uyku, gevşeme, genetik kökeni olan rahatsızlıklar, hastalıklar veya çeşitli tıbbi ilaçların kullanımı ile ilişkili olabilen kendine bakım ve kendini ifade etmenin sağlıklı kalıplarını oluşturma konusundaki yeteneği içermektedir. Beden, akıl ve ruh arasındaki ilişki aynı zamanda fiziksel sağlığın da belirleyicisidir. Beden, bilincin bir enstrümanıdır ve sıklıkla kişiye kim olduğunu hatırlatmakta ve zihnin artık hatırlayamadığı geçmiş olayları kişiye hatırlatmaktadır (Derezotes, 2000).

Bu bağlamda yukarıda fiziksel boyutu tanımlarken belirtilen “genetik kökeni olan rahatsızlıklar, hastalıklar veya çeşitli tıbbi ilaçların kullanımı ile ilişkili olabilen kendine bakım ve kendini ifade” ifadesi fiziksel rahatsızlıkları kapsadığı kadar, genetik kökenleri bulunması, çeşitli tıbbi ilaçların kullanımını gerektirmesi, kendine bakım ve kendini ifade ile de ilişkili olması nedeniyle psikolojik rahatsızlıkları da kapsamaktadır. Bu nedenle fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklar bu boyut altında değerlendirilmiştir.

Fiziksel sağlıkla ilgili belirtilen problemler, her birisi birer katılımcıda olmak üzere HIV pozitif, astım, sinir sıkışması, tansiyon, sedef, romatizma, skolyoz ve böbrek taşı rahatsızlığıdır. Bu problemler HIV pozitif de dahil olmak üzere (her ne kadar daha çok gey bireylere özgü bir sağlık problemi imiş gibi algılsa da öyle olmadığı araştırma sonuçları ile de gösterilmiştir) genel popülasyonda görülebilecek rahatsızlıklardır. Bununla birlikte, katılımcıların bazılarının sağlık hizmetlerine erişim konusunda, belirtilen rahatsızlıkların tedavi ve kontrolü ile ilgili sorunlar yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bu sorunlar, sağlık personelinin homofobik tutumları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu durumun fiziksel boyutun içinde yer alan tıbbi ilaçların belirlenmesi, kullanımı ve tedavinin sürdürülmesini, kendine bakımı ve ifade etmeyi engelleyici bir durum olduğu açıktır. Harrison ve Silenzio, (1996) tarafından yapılan araştırmaya göre de, eşcinsel bireylerin sağlık hizmeti arayışının görece daha az miktarda olduğu sonucuna varılmıştır.

Sağlık hizmetleri almadaki ayrımcılıkla bağlantılı olarak bu araştırmanın bazı katılımcıları, sağlık hizmetlerine erişim ve sağlık hizmeti alımında eşitsizlik yaşadığını, bu nedenle sağlık personeli ve sağlık kurumu seçmek zorunda kaldıklarını belirtmektedir. Bu durum ilgili literatürde de eşcinsel bireylerin en sık karşılaştıkları sorunlardan biri olarak değerlendirilmekte (Douglas-Scott ve ark., 2004) olup sosyal gelişim boyutunda da yer alabilecek olan sosyal dışlanma ile de ilgilidir.

McNair ve ark. (2001), tarafından yürütülen araştırma kapsamında, eşcinsel bireylerin sunulan sağlık hizmetinden diğer bireyler ile eşit olarak yararlanamamaları durumu homofobi ve sosyal desteğin azlığı ile ilişkilendirilmektedir (McNair ve ark., 2001). Bu araştırmayı Lane ve ark. (2009), tarafından yapılan bir araştırmada, eşcinsel erkeklerin sağlık kurumlarındaki sağlık çalışanları tarafından dedikodu ve sözel taciz türünden gizliliği ihlal eden ve rencide edici davranışlara maruz kaldığı bulgusu desteklemektedir (Lane ve ark., 2009).

Gey bireyler, heterokseksüel erkek bireyler ile kıyaslandığında koruyucu sağlık hizmetlerinden daha az yararlanmaktadır (Rankow ve Tessaro, 1998) Hiller ve ark. (1998), tarafından yürütülen araştırmanın sonuçlarına göre, eşcinsel bireyler sağlık hizmetlerini almaktan kaçınmaktadırlar ve eşcinsel bireylerin yalnızca %11'i karşılaştıkları bir sağlık sorunu neticesinde sağlık hizmeti arayışına girmektedir. (Hiller ve ark., 1998). Görüldüğü gibi, eşcinsel bireyler, temel sağlık hizmetleri alma noktasında dahi, oldukça önemli sorunlar yaşamaktadır. Bu davranışsal tutumların nedenine yönelik araştırmalar incelendiğinde bu araştırmanın sonuçları ile benzer bulgulara rastlanmıştır. Temel sağlık hizmetleri alınan kişiler ile iletişim süreçlerinde yaşanan zorlukların (White ve Dull, 1998) ve duyarsız davranış ile karşılaşma korkusunun (Trippet ve Bain, 1992) sağlık hizmeti almaktan kaçınmaya neden olduğu görülmektedir. Eşcinsel bireyler, sağlık hizmetleri sürecinde, sağlık çalışanlarının özel sağlık ihtiyaçlarına yönelik hassasiyet sahibi olmadıklarını belirtmektedir (Schatz ve O'Hanlan, 1994).

Derezotes (2000), genetik kökeni olan rahatsızlıklar, hastalıklar veya çeşitli tıbbi ilaçların kullanımı ile ilişkili olabilen kendine bakım ve kendini ifade etmeyi fiziksel boyut içinde değerlendirmektedir. Katılımcıların sahip olduklarını belirttikleri psikolojik rahatsızlıklar da bu boyut altında değerlendirilmiştir. Katılımcılar bipolar bozukluk, depresyon, obsesif kompulsif bozukluk, intihara yatkınlık, kaygı bozukluğu, majör depresyon ve borderline sınırdaki kişilik bozukluğuna sahip olduklarını belirtmişlerdir. Alan yazın araştırmaları da bu çalışmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Bu rahatsızlıkların ortaya çıkmasında, eşcinsel bireylerin ayrımcılık davranışları ile karşı karşıya kalmaları tetikleyici rol üstlenmektedir ve kıyasla heteroseksüel bireylerden daha fazla psikolojik sorun yaşamaktadırlar (Douglas ve ark., 2004). Meyer (2003), Azınlık Stres Model'inde (Minority Stress Model), heteroseksüel olmayan bireylerin karşılaştıkları düşmanlık içeren ötekileştirici tutum ve yaşam deneyimlerinin, onları diğerlerinden şiddet göreceklere ilişkin içselleştirilen beklentiye sevk ederek, eşcinsel bireylerin sağlık problemleri yaşama riskini arttırdığı öne sürülmektedir. Dolayısıyla, sosyal beklentilerin oluşturduğu "normallik" kavramı nedeniyle içselleşen olumsuz inançlar ve tutumlar da eşcinsel bireylerin iyilik halini olumsuz etkileyebilmektedir (Yalçınoglu ve Önal, 2014).

Katılımcılar fiziksel gelişim boyutu içinde yer alan kendine bakım ile ilgili olarak en çok vücut temizliği ve bakımına önem verdiklerini belirtmektedir. Lezbiyen bireylerin bazıları lezbiyenlerin bakımsız ve çirkin olduğu şeklinde bir algının olduğunu, bundan rahatsız olduklarını, oje kullanmaya, güzel kokmaya, vücut bakımlarına, saç bakımlarına, makyaj yapmaya oldukça önem verdiklerini belirtirken, bazı lezbiyen bireyler vücut temizliklerine önem verdiklerini ancak oje kullanmaktan, makyaj yapmaktan ve kuaförde zaman geçirmekten hoşlanmadıklarını belirtmişlerdir. Gey bireylerin çoğunluğunun vücut bakımına, çeşitli şampuan kullanımlarına oldukça önem verdiği görülmektedir. Gey bireylerden çok az bir kısmı ise makyaj yapmaktan ve oje kullanmaktan hoşlandıklarını belirtmiştir. Katılımcılar vücut temizliği ve bakımından sonra giyimlerine önem verdiklerini belirtmişlerdir. Lezbiyen bireylerden bazıları lezbiyenlerin her zaman kot pantolon giydiği ile ilgili bir algı olduğunu ancak elbise, etek ve topuklu ayakkabı giymekten

hoşlandıklarını, giyimlerine her zaman özen gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bazıları ise giyimlerine her zaman özen gösterdiklerini ancak etek, elbise ve topuklu ayakkabıların içinde kendilerini rahat hissedemediklerini, genellikle spor ayakkabı ve kot pantolonu tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Gey bireylerin çoğunluğunun giyimine özen gösterdiği ve modayı takip etmeye de önem verdikleri görülmüştür. Ancak eşcinsel bireyler hakkındaki akademik literatürde dış görünümle ilgili öz bakım konusunda herhangi bir çalışmaya rastlanamamıştır.

Ayrıca katılımcılardan bazıları yine kendi bakımları çerçevesinde sebze ağırlıklı ya da vegan beslenmeye dikkat ettiklerini, düzenli olarak spor yaptıklarını belirtmişlerdir. Fiziksel aktivite lezbiyen, gey ve heteroseksüel bireylerin genel sağlığı için önemlidir. Fiziksel olarak aktif olan lezbiyen ve gey bireylerin, bu araştırma katılımcılarının bazılarının sahip olduğunu belirttiği kardiyovasküler rahatsızlıklar, diyabet, hipertansiyon gibi kronik hastalıklara ve genel olarak tüm hastalıklara yakalanma olasılığı daha düşüktür (U.S. Department of Health and Human Services, 1996).

Özetle fiziksel gelişim boyutunda en fazla ifade edilen sorunun sağlık personelinin olumsuz tutumları nedeni ile tıbbi ilaçların kullanımı ve tedavinin sürdürülmesi olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca genel olarak eşcinsel bireylerin fiziksel görünüm ve hijyenle ilgili olarak kendine bakım konusunda herhangi bir sorun yaşamadıkları ve bir anlamda kendini ifade yolu olarak da kullandıkları anlaşılmaktadır.

Tinsel Boyut Bağlamında Lezbiyen ve Geylerin Yaşantıları

Araştırma katılımcıları, manevi yönelimleri ile ilgili görüş, düşünce ve inançlarını, dini, doğayı, hümanizmi içerecek şekilde belirtmişlerdir.

Dini inancı olduğunu belirten katılımcıların çoğunluğu cinsel yönelimlerini keşfetmeye başladıkları noktada cinsel yönelimleri ile dini inançlarını uzlaştıramayarak çatışma sürecine girdikleri, süreç sonucunda ise bu duyguları onlara verenin de Allah olduğu sonucuna vararak çatışmayı çözümledikleri görülmektedir. Bazı katılımcıların ise bu çatışmayı dini kimliği reddederek ancak onun yerine herhangi bir şeye olan bağlılığı (karma, doğacılık, hümanizm) benimseyerek çözümledikleri görülmektedir. Lezbiyen ve gey bireylerin cinsel yönelimlerini farkına varmaya başladıklarından sonra yaşadıkları duyguları ve hayatı anlamlandırma biçiminin, Tanrı ve kader inancı ya da herhangi bir şeye olan bağlılığının, içinde bulunduğu durumu anlamlandırma çabasında ve eşcinselliği nedeni ile yaşadığı zorluklarla başa çıkmada kolaylaştırıcı ve güçlendirici bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Bireyin içinde bulundurduğu durumu anlamlandırmaya çalışırken aynı zamanda yaşamın anlamını sorguladığı belirlenmiştir. Bu durum da bireyin anlam bulma arayışında olduğunu göstermektedir.

Dini inancı olmadığını belirten katılımcılar, özellikle semavi dinlerde eşcinselliğin günah ve sapkın bir davranış olarak kabul edildiğini, bu nedenle yönelimlerini keşfetme sürecinde Tanrı tarafından cezalandırıldıklarını düşündüklerini, ancak daha sonra bu düşüncenin doğru olmadığını anladıklarını belirterek bu sorgulamalarının sonucunda herhangi bir manevi yönelimi benimsemediklerini belirtmişlerdir. Görülmektedir ki katılımcılar, dini inançları ile cinsel yönelimlerini uzlaştıramadıkları noktada tercihlerini cinsel kimliklerini kabullenmekten yana yapmışlardır. Rodriguez ve Ouellette de (2000) çalışmasında, dini ve cinsel kimlikleri arasında çatışma yaşayan bireylerin, çatışmayla başa çıkamadığı noktada dört temel strateji geliştirdiğini, bunlardan birinin de dini kimliği reddetmek olduğunu belirtmiştir. Bazı katılımcıların ise dini inançları ile cinsel yönelimlerini uzlaştıramadıkları noktada hem herhangi bir inancı benimsemediği hem de kendilerine yabancılaştıkları saptanmıştır. Bu durum, Kırac'ın (2013) gey bireylerin dini algılarına ilişkin gerçekleştirdiği çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir. Yapılan çalışmada katılımcıların dindarlık düzeyleri arttıkça cinsiyet kimliğini kabullenme düzeylerinin düştüğü ve dini inanca sahip olmanın

katılımcıların cinsiyet kimliğini kabullenmesini zorlaştıran bir faktör olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada ortaya çıkan bir diğer bulgu da, doğanın araştırmaya katılan bireylerin iyi oluşlarına etkisidir. Katılımcıların çoğunluğu doğanın kendileri için huzuru ifade ettiğini ve üzerlerinde iyileştirici bir etkisi olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcılar benimsedikleri değerleri olarak dürüstlük, hümanizm, vicdan, aile/hayvan sevgisi, özgürlük ve adaleti belirtmişlerdir. Bu değerler aynı zamanda katılımcıların önem verdiklerini belirttikleri insan hakları ile de bağdaşmaktadır.

Bilişsel Boyut Bağlamında Lezbiyen ve Geylerin Yaşantıları

Bilişsel gelişim bireyin kendisi, diğerleri ve evren hakkındaki inançlarının; etkili problem çözme, karar verme ve çatışma çözme becerilerinin kademeli olarak oluşturulmasını içermektedir (Derezotes, 2000, s. 223). Bilişsel gelişim boyutu, toplumun bilişsel gelişim modelleri ve normlarıyla ilişkilidir. Ayrıca bireylerin çevresini etkileme güçleriyle de bağlantılıdır (Derezotes, 2000, s. 7). Dolayısı ile tıpkı duyuşsal gelişim boyutunda olduğu gibi, sosyal ilişkiler çerçevesinde şekillenmekte ve yakın ilişkiler, yaşantılardan etkilendiği kadar duyuşsal boyutla da ilgili bulunmaktadır.

Bireyin cinsel yönelimini keşfetmesiyle başlayan süreç pek çok zorluğu da beraberinde getirmektedir. Araştırmaya katılan bireyler algıladıkları zorlukları sözlü, psikolojik ve fiziksel taciz, partner bulamama ve dışlanma olarak belirtmişlerdir. Görüldüğü gibi katılımcıların çoğunluğu yaşadıkları zorlukları homofobi üzerinden tanımlamışlardır. Partner bulamama ile ilgili zorluk yaşadığını belirten katılımcılar

ise bu durumun, eşcinsel bireylerin toplumdaki heteroseksist normlar nedeniyle çoğunlukla cinsel yönelimlerini gizli tutmayı tercih etmelerinden kaynaklandığını belirtmektedirler. Katılımcılar aynı zamanda partner edindiği zaman ise ilişkilerini toplum içinde rahatça yaşayamamaları nedeniyle ev ortamı, LGBTİ dostu kafeler gibi belirli alanlarda sürdürmek zorunda kaldıklarını belirtmektedirler.

Katılımcılar yaşadıkları bu zorluklarla baş edebilmek için umursamama, yıkıcı yaklaşım, yapıcı yaklaşım ve yasal yollara başvurma yöntemlerini kullanmaktadırlar. Araştırmaya katılan bireylerin çoğunluğunun karşılaştığı sorunları umursamadığını belirtmesi çoğunlukla duygu odaklı başa çıkma yönteminden yararlanıldığını göstermektedir. Duygu odaklı başa çıkma yönteminde, stresli durum neticesinde meydana gelen olumsuz duygularla mücadele etmek yerine etkisini azaltmak temel amaçtır. Kişiler strese neden olan durumu kontrol edemeyeceklerini düşündükleri anlarda, duygusal gerilimi azaltmak adına durumun geçerliliğini yadsıma, sorundan uzak durma ve sosyal destek arama benzeri pasif yöntemlere başvurmaktadırlar (Lazarus ve Folkman, 1984).

Katılımcıların belirttiği bir diğer başa çıkma yöntemi de herhangi bir sorunla karşılaştığı zaman öfke kontrolünde problem yaşama, tahrikçilik gibi yıkıcı davranışlar sergilemedir. Bu başa çıkma yöntemi ise yine bir duygu odaklı başa çıkma yöntemi olan ancak işlevsel olmayan kaçınmacı başa çıkma yöntemidir. Kaçınmacı başa çıkma yöntemini kullanan bireyler, kızgınlık ya da kaygı yaratan durumlarda öfkesini başkasına yöneltme, duygularını saklama, kişilerin açıklamalarına inanmama, madde kullanarak gerginliğini azaltmaya çalışma, düşünmemeye çalışmaya yönelik davranışlar sergilemektedirler (Aydın ve İmamoğlu, 2001; Burger, 2006).

Araştırmaya katılan bireylerin çoğunluğu, yaşadıkları tüm zorluklara rağmen yeniden dünyaya gelse aynı kişi olarak dünyaya gelmek istediğini belirtmiştir. Bu durum araştırmaya katılan bireylerin çoğunluğunun cinsel kimlik gelişimini

tamamladığını ve yaşadıkları zorluklarla başa çıkabilme mekanizmaları geliştirdiklerini düşündürmektedir.

Katılımcılar hayatlarına etki eden önemli yaşam olaylarını tanımlamışlardır. Bazı katılımcılar bu deneyimleri olumlu olarak tanımlarken bazıları olumsuz olarak tanımlamıştır. Katılımcıların belirttiği olumlu deneyimler şehir dışına taşınma ve LGBTİ camiası ile tanışmadır. Şehir dışına taşınma deneyimi, katılımcıların kendilerini ailesinden ve akrabalarından uzakta cinsel yönelimi ile ilgili açılmasını ve cinsel yönelimini özgürce yaşamasını kolaşlaştırıcı bir deneyim olması açısından olumlu olarak tanımlanmıştır. LGBTİ camiası ile tanışma ise, katılımcıların kendileri ile benzer süreçlerden geçmiş, benzer zorlukları yaşamış kişilerle bir arada olmasını, açılma sürecine girmesini, kendilerini hukuki açıdan da daha güçlü hissetmesini sağladığı için olumlu olarak tanımlanmaktadır.

Katılımcıların belirttiği olumsuz deneyimler ise aile ya da partnerle ilişkisel problemler, fiziksel taciz, intihar, yakınının vefatı, dışlanma, kaza, doğal afetler ve cinsel istismardır. İntihara teşebbüs ettiğini belirten katılımcıların hepsi de, açılma sürecinde özellikle aileleri ile yaşadıkları zorluklar nedeniyle bu aşamaya geldiklerini belirtmektedirler.

Daha önce de belirtildiği gibi bu araştırma, literatürde “sosyal hizmet eğitim ve uygulamalarına en kapsayıcı yaklaşım” olarak tanımlanan ileri genelci yaklaşım üzerine temellenmiştir. Bu yaklaşımda insan gelişiminin tüm boyutlarını ekolojik çerçevede ele alınmakta ve bu boyutların her birinin diğerini de etkilediği ve iç içe geçtiği vurgulanmaktadır (Derezost, 2000). Bu vurgunun gerçekleştiği, araştırmanın bulgularında da kendini göstermiştir.

Eşcinsel bireyler için cinsel yönelimlerini keşfetme ile başlayıp açılma süreci ile sonlanan süreç değerlendirildiğinde, bu sürecin sosyal ilişkiler çerçevesinde şekillendiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, bu süreçte aile, akran ve yakın

çevreden alınan destek ve gelen tepkiler sağlıklı ve bütüncül bir kimlik gelişimi sağlamada önemli olmaktadır. Çünkü bu süreç, her ne kadar sadece cinsel kimlik kabulü ile sınırlı gibi görünse de, öz kabul ve öz farkındalığı doğrudan etkileyen ve şekillendiren bir süreç olması nedeniyle benlik gelişimiyle de ilişkilidir. Benlik kavramı meydana gelirken, bireyin, diğerlerinin kendisini nasıl gördüğü ve tanımladığına ilişkin inançları ile kişinin kendisini nasıl gördüğü birlikte etkilidir. Kişi genellikle kendisi ile ilgili söylenenleri benliğinin parçaları olarak görerek, bunlara uygun davranışlar sergilemeye çalışır. Bazen kişinin kendisini nasıl gördüğü ile başkaları tarafından empoze edilen benlik(ler)le çelişir. Böyle durumlarda ortaya çıkan içsel çatışmalar, yanlış benlik tanımları ve düşük benlik değeri sosyal etkileşimde önemli sorun kaynaklarıdır. Dolayısı ile duyuşsal boyut kapsamında olan öz farkındalık, öz kabul, benlik ve duygu kapasitesi de sosyal ilişkiler bağlamında gelişir.

Öte yandan bilişsel gelişim boyutu, toplumun bilişsel gelişim modelleri ve normlarıyla ilişkilidir. Ayrıca bireylerin çevresini etkileme güçleriyle de bağlantılıdır (Derezotes, 2000). Dolayısı ile tıpkı duyuşsal gelişim boyutunda olduğu gibi, bilişsel gelişim boyutu da sosyal ilişkiler çerçevesinde şekillenmekte ve yakın ilişkiler, yaşantılardan etkilendiği kadar duyuşsal boyutla da ilgili bulunmaktadır.

Eşcinsel bireylerin cinsel yönelimlerini kabul ve açılma süreçleri, fiziksel boyut ana teması altında yer alan psikolojik rahatsızlıklar alt temasında yaşanan problemlere neden olabildiği gibi şiddet ve ayrımcılığı da beraberinde getirebilmektedir. Bu noktada, eşcinsel bireylere yönelik hem aile hem de toplum tarafından yaşatılan ötekileştirme, duygusal ve fiziksel şiddeti, stresi ve kaygıyı beraberinde getirmektedir. Bu durum da bireylerin sağlık sorunları ile karşı karşıya kalma riskini de tetiklemektedir. Aynı zamanda bu sorunlarla baş edebilmek için geliştirdikleri problem çözme stratejileri bilişsel boyut altında da incelenebilmekte ve duyuşsal boyut altında yer alan duygu kapasitesini de etkilemektedir.

Gelişim boyutları arasında görülen başka bir iç içelik ise, tinsel gelişim boyutundadır. Bu boyutta da, eşcinsel bireylerin içinde bulundukları çevrenin manevi yönelimleri ve inançları cinsel kimlikleri ile çelişen durumlar oluşturduğunda bireyler çeşitli başa çıkma mekanizmalarını benimsemekte ve bu mekanizmaların türüne göre içinde bulundukları çevre ile teması kesme ya da manevi yönelimlerini özellikle dini yönelimden ayırmayı benimseyebilmektedirler.

Lezbiyen ve Geylerin Sosyal Hizmet Gereksinimleri

Bu araştırmanın tüm bulguları göz önünde bulundurulduğunda, ileri genelci yaklaşımın da üzerine temellendiği *çevresi içinde birey* kabulünün benimsenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Sosyal çevre toplum içindeki insanların iletişimini ve ilişkilerini kapsamaktadır. Bu etkileşimler aile ve arkadaşlarla, sosyal ve toplum ağlarıyla, çevrenin kendi düzenlenmesini ve işleyişini sürdürmesini şekillendiren politik, yasal ve ekonomik yapılar gibi toplumsal yapılarla olabilmektedir (Teater, 2014). Diğer bir ifade ile LGBTİ bireylerin, etkileşim içerisinde oldukları çevre ile ve bu çevreyi oluşturan dinamikler ile verimli iletişimsel süreçler geçirmeleri gerekmektedir. Bireylerin sistemden hem etkilenmeleri hem de etkilemeleri esastır. Bu tip bir etkileşimin olumlu olması durumunda uygun ve verimli bir yol haritasının belirlenmesi esas olmaktadır.

LGBTİ bireylerin, aile, yakın çevre ve toplumda doğru ve yargılanmadan değerlendirilmeleri önemlidir. Bu noktada sosyal hizmet uzmanlarının bireyleri ve çevrelerini incelerken Caryl Germain tarafından 1979 yılında tanımlanan *uyum dengesi* kavramını odağa almaları önemli bir husustur. Bu kavram ile çevre ve insan organizması arasındaki karşılıklı uyumun önemine işaret edilmektedir. Bireyin çevresi ile ilişkilerinde uyumsuzluk söz konusu ise psikolojik, sosyal ve bedensel gereksinimleri ile çevresi arasındaki bağın kopması ya da zayıflaması birey üzerinde baskıya neden olabilmektedir (Turan, 1999). Sosyal hizmet uzmanlarının tüm

etkileşimsel süreçleri değerlendirmesi ve etkileşimin ne yönde gerçekleştiğini belirlemesi gerekmektedir. Çevre ve kültürün kabul etme ya da ayrıştırma sürecinde odak noktasında olduğunun göz önünde tutulması gerekmektedir.

Sosyal işlevsellik anlamında birey – çevre etkileşiminin gelişimsel olarak fırsat olabildiği kadar, uygun şartların gerçekleşmediği durumlarda engelleyici nitelikte olduğunun da (Turan, 2012) sosyal hizmet uzmanı tarafından değerlendirilmesi önemlidir. Sosyal hizmet uzmanlarının negatif etkilere maruz kalan LGBTİ bireylerinin bu negatif etkilerden kaynaklı güçsüz duruma düşmelerini önleyebilmek için eğitici ve savunucu rol üstlenmeleri önemlidir. Sosyal hizmet uzmanları LGBTİ bireylerin sahip oldukları bireysel sorunların çözüm süreçlerinde kendilerini nesne değil özne konumunda görmelerini sağlamalıdır. Diğer bir ifade ile sosyal hizmet uzmanlarının LGBTİ bireylerin yerine sorun çözmemeleri, onları sorunu çözecek özne olarak görmeleri önemlidir.

Sosyal hizmet uzmanlarının *sosyal adaletin* gerçekleştirilmesi ve toplumun tüm bireyler açısından yaşanabilir kılınması noktasında aktif rol alması ve cinsel yönelimin yargılanması ve denetim mekanizması altına alınmaya çalışılması yerine anlaşılabilir olmasını sağlaması önemlidir. Sosyal adalet; toplumun tüm üyelerinin eşit haklara, korunmaya, fırsatlara, sorumluluklara ve toplumsal olanaklara sahip olmasını ifade etmektedir (Duyan, 2014). Sosyal hizmet uzmanları LGBTİ bireylerin sosyal adalete erişimi, güvenli bir sosyal yaşama ulaşması, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği eşitsizliğinin azaltılması noktasında önemli rol oynamaktadırlar. Yapılan araştırmada da görülmektedir ki, eşcinseller açılma süreçlerini bilgi yetersizliğinden dolayı sağlıklı bir şekilde geçirememektedirler. Sosyal hizmet uzmanları LGBTİ’ler için bilgi ve hizmet modelleri geliştirmelidirler.

LGBTİ bireylere yönelik olarak eşit fırsatlar ve hizmetlere dayalı uygulamaların esas olması, LGBTİ bireylerin toplumsal alanlarda güvenli olmalarını sağlamada esas teşkil etmektedir. Ayrıca güçlendirme temelli sosyal hizmet uygulamalarının LGBTİ bireylerine yönelik pozitif katkı yaptığı Hunter ve diğerleri

(2003), Appelby ve Anastas (1998); Hunter ve Hickerson (2003) tarafından kabul edilmektedir. Güçlendirme temelli yürütülecek sosyal hizmet süreçlerinde danışanların cinsel yönelimlerinin değil, toplumsal alanlardaki homofobinin sorun olduğunun kabul edilmesi ve LGBTİ bireylerinin içselleştirdikleri homofobiyi minimize etmenin esas olduğu göz önünde tutulmalıdır. Ayrıca sosyal hizmet uzmanının varsa kendi ön yargılarının üstesinden gelmesi ve eşcinsel olmanın bir hastalık olmadığını kabul etmesi esastır. Ayrıca, fiziksel, duyuşsal, sosyal, tinsel ve bilişsel anlamda bütünsel bir sağlığın, tüm bireylerde olduğu gibi LGBTİ bireyinin temel esası olduğunun ve sosyal işlevsellik önündeki engelleri belirleyerek bu engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik çabaların müracaatçı ile birlikte ortaya konulması gerekmektedir.

Sosyal hizmet uzmanlarının, cinsiyet rolleri, önyargıları, kabulleri, eşcinsellikle ilgili kendi duygu, düşünce, tutum ve sosyal hizmet değerleriyle yüzleşmesi gerekmektedir. Önyargıya sahip olan sosyal hizmet uzmanlarının eşcinseller ile olan çalışma süreçlerinde etkin fayda sağlamaları ve onları güçlendirebilmeleri mümkün değildir. Bunun yanı sıra LGBTİ'lere yönelik sosyal hizmet kurumlarının verecekleri hizmetler konusu çok önemlidir. Bazı hizmetlerin var olan sosyal hizmet kurumları içerisinde verilmesi mümkün iken, bazıları için ayrı hizmet düzenlemeleri yapılması düşünülmektedir. Aslında burada temel tartışma eşcinsellere yönelik hizmet verme noktasında “ve LGBTİ'ler” vurgusu yerine “LGBTİ'ler bizzat ana hizmet akışı içinde” olmalıdırlar (Güner, 2014).

Eşcinsellerle çalışırken insan hakları ve sosyal adaletin geliştirilmesi noktasında baskı ve ayrımcılık mekanizmalarının anlaşılması eşcinsel bireylere yönelik sosyal hizmet uygulamalarını işlevsel kılacaktır. Eşcinsel bireylerin toplumsal süreçlerde karşı karşıya kaldıkları zorluklar, kendilerine has gereksinimleri, inanç sistematığı ve kültürel kabuller odağa alındığında, farklılıklara değer veren ve yargılamayan bir sosyal hizmet yaklaşımının benimsenmesi gerekmektedir. Bu nedenle sosyal hizmet gereksinimi duyan LGBTİ bireylerin baskı

altında olmaları ve hassasiyet seviyeleri göz ardı edilmemelidir. Sosyal, toplumsal ve ekonomik anlamda refah düzeyinin artırılması sosyal hizmet uzmanlarının meslek etiği ve amacı gereği esastır.

Sosyal hizmet uzmanlarının her bir LGBTİ müracaatçı için, kendilerine has bireyselliğine önem vermesi ve hassas bir şekilde yaklaşması önemlidir. Ayrıca güvenli ve destekleyici bir iletişim ortamının sunulması önemlidir. Altını çizmek gereken bir diğer nokta da LGBTİ müracaatçının sahip olduğu her soruna ya da karşılaştığı her zorluğa cinsel yönelime bağlı değerlendirme yapılmamasıdır. Çünkü var olan sorun ya da zorluklar sadece cinsel yönelimden dolayı olmayabilmektedir.

Sosyal hizmet uzmanının empatiyi ön planda tutan bir iletişim kurması ve erişebilir kaynaklara yönelik bilgileri LGBTİ danışanı ile paylaşması önemlidir. Kurumsal anlamda LGBTİ bireylerin toplumsal hayatta karşılaştıkları zorlukların aşılmasına yönelik uygulamaların paylaşılması önemlidir. Bu paylaşımlar sürecinde *etik* kavramı mutlaka göz önünde tutulmalıdır. “Sosyal hizmet uzmanları etik kavramı çerçevesinde, birey ve çevresi arasındaki karmaşık etkileşimi dikkate alarak ve bireyin onurunu, temel gereksinimlerinin karşılanmasını ve fırsat eşitliğini vurgulayan bir dizi değere göre hizmet vermektedir İnsan onuru kavramı cinsel yönelim gibi konularda bireyler arası farklılıklara saygı duymayı ve ayrımcılık yapmamayı gerektirmektedir (Duyan, 2014)”. Bununla birlikte cinsel yönelimden kaynaklı fırsat eşitsizliğinin önüne geçilmesi sadece sosyal hizmet uzmanı – müracaatçı LGBTİ arasındaki etkileşimsel iletişim için geçerli değildir. Sosyal hizmet uzmanının öncelikle LGBTİ bireyin aile ve yakın çevresinden başlayarak ayrımcılık, homofobi, damgalama gibi kavramların olumsuzluğuna ve neden olduğu olumsuzluklara dikkat çekmesi önemlidir. Sosyal hizmet uzmanı sosyal adalet, farklılıklara saygı ilkeleri kapsamında LGBTİ bireylere destek vermesi esastır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada lezbiyen ve gey bireylerin toplumda yaşadığı sorunları fiziksel, bilişsel, sosyal, tinsel, duyuşsal boyutlarda bütüncül bir şekilde değerlendirilmek amaçlanmıştır. Böylelikle lezbiyen ve gey bireylerin kendilerini keşfetmelerinden açılma süreci ve sonrasına kadar devam eden yaşantıları, sosyal yaşamda yaşadığı güçlükler, ruh sağlığı alanında yaşadıkları zorluklar, sağlık hizmeti alırken yaşadıkları zorluklar, bu zorluklarla başa çıkma stratejileri derinlemesine bir şekilde analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda bu bölümde öncelikle araştırmanın sonuçlarına, daha sonra lezbiyen ve gey bireylerin gereksinimleri çerçevesinde uygulamacılara ve araştırmacılara yönelik önerilere yer verilecektir.

Sonuçlar

Demografik Özelliklere İlişkin Sonuçlar

Bu çalışma, 15 gey ve 15 lezbiyen birey ile nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan katılımcıların yaşa göre dağılımlarına bakıldığında, 17'sinin 18-25 yaş, 11'inin 26-35 yaş ve 2'sinin 36 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımları incelendiğinde, 3'ünün ortaöğretim, 4'ünün lise, 1'inin önlisans, 12'sinin lisans, 1'inin lisansüstü ve 9'unun öğrenci olduğu görülmektedir. Tüm katılımcılar şehirde yaşamaktadır. Katılımcıların mesleğe göre dağılımına bakıldığında, 10'unun özel sektör, 9'unun öğrenci, 3'ünün işletme sahibi, 2'sinin herhangi bir işte çalışmadığı ve diğer katılımcıların avukat, biyolog, fizik tedavi teknikeri, yazar, öğretmen ve STK çalışanı gibi mesleklere sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların gelir durumuna göre dağılımları incelendiğinde, 1'inin alt gelirli, 24'ünün orta gelirli ve 5'inin üst gelir durumuna sahip olduğu görülmektedir.

Katılımcıları Tanıtıcı Özelliklere İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan katılımcıların 11'i yalnız yaşamaktadır. Diğer katılımcılardan 9'u aile, 4'ü anne ile, 3'ü ev arkadaşı ile 2'si öğrenci yurdunda ve 1' anane ile yaşamaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların gey/lezbiyen olduğunu fark etme yaşlarına göre dağılıma bakıldığında, 4'ünün 5 yaşında, 3'ünün 6 yaşında, 6'sının 7 yaşında, 2'sinin 8 yaşında, 1'inin 9 yaşında, 1'inin 11 yaşında, 4'ünün 12 yaşında, 4'ünün 13 yaşında, 2'sinin 14 yaşında, 1'inin 15 yaşında, 1'inin 16 yaşında ve 1'ini 20 yaşında yönelimlerini fark ettikleri görülmektedir. Katılımcıların lezbiyen/gey olduklarını kabul ettikleri yaşa göre dağılımlarına bakıldığında ise 2'sinin 12 yaşında, 3'ünün 13 yaşında, 1'inin 14 yaşında, 4'ünün 15 yaşında, 9'unun 16 yaşında, 4'ünün 17 yaşında, 3'ünün 19 yaşında, 2'sinin 22 yaşında, 1'inin 23 yaşında ve 1'inin 25 yaşında yönelimlerini kabul ettikleri görülmektedir. Görüldüğü üzere katılımcıların cinsel yönelimlerini fark ettikleri yaş ile kabul ettikleri yaş arasında geçen bir süreç vardır. Bu süreç içerisinde katılımcıların Cass'ın (1979) "eşcinsel kimlik oluşum modeli"nde belirttiği kimlik karışıklığı, kimlik karşılaştırma, eşcinselliği reddetme/muhtemelen eşcinselim deme, kimlik kabulü, kimlik gururu, kimlik sentezi basamaklarını tamamladıkları ya da tamamlamak üzere oldukları düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan katılımcıların cinsel yönelimlerinin ilk defa söylediği kişilere göre dağılımlarına bakıldığında, 19'unun en yakın arkadaş, 3'ünün partner, 2'sinin abla, 1'inin aile, 1'inin anne, 1'inin kuzen, 1'inin psikolojik danışman ve rehberlik uzmanı, 1'inin ilk partner/kuzen ve 1'inin ilk partner/en yakın arkadaş olduğu görülmektedir. Katılımcıların kendilerini en yakın hissettikleri ve kabullenici buldukları kişiler olarak en yakın arkadaşlarını gördükleri söylenebilir. Bunun yanı sıra, katılımcılar için aileye açılmanın arkadaşlara açılmaya göre çok daha zor olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların cinsel yönelimlerini bilen kişi/kişiler ile ilgili dağılımlarına bakıldığında, 22'sinin herkes tarafından, 3'ünün sosyal çevre tarafından, 2'sinin işyeri hariç herkes tarafından, 1'inin aile hariç herkes tarafından 1'inin arkadaşlar/kuzenler tarafından ve 1'inin baba hariç herkes

tarafından bilindiği görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğunun kimliğinin açık olması cinsel kimlik gelişimini tamamladığı ve karşılaşacağı zorluklarla başa çıkabilecek güce sahip olduğunu düşündüğü şeklinde yorumlanabilir. Araştırmaya katılan katılımcıların 9'unun ailesinde heteroseksüel olmayan birey bulunmaktadır. Diğer 21 kişinin ise ailesinde heteroseksüel olmayan birey bulunmamaktadır. Ailesinde heteroseksüel olmayan birey bulunan 9 bireyden 5'inin kuzeni, 2'sinin akrabası, 1'inin abisi ve 1'inin annesi heteroseksüel olmayan birey olduğu belirtilmiştir. Ailesinde heteroseksüel olmayan birey olduğunu belirten katılımcılar açılma sürecinde daha kabullenici bir tutumla karşılaştıklarını, bu nedenle kendilerini kabullenmenin de daha kolay olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan katılımcıların ailesine karşı açılma durumuna göre dağılımına bakıldığında, 23'ünün ailesine karşı açık olduğu ve 7'sinin ailesine karşı gizli olduğu görülmektedir. Aynı şekilde arkadaş/iş çevresine karşı açılma durumlarına göre dağılımlarına bakıldığında ise, 25'inin arkadaş/iş çevresine karşı açık ve 5'inin arkadaş/iş çevresine karşı gizli olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan katılımcıların aile bağlarını değerlendirdikleri dağılım incelendiğinde ise 10'u ailesi ile kopuk bir ilişki içinde olduğunu, 20'si ise ailesi ile yakın ilişkide olduğunu ifade etmiştir. Waldner ve Magrader (1999) zayıf aile ilişkilerine sahip eşcinsel bireylerin ailelerine daha az açıldığını belirtmektedir. Katılımcıların aile üyelerinden kendilerini daha yakın hissettikleri kişiye açılmayı tercih etmesi bu bulgu ile uyumludur.

Lezbiyen ve geyler cinsel yönelimlerini keşfetmeye başladıkları süreçten itibaren bilişsel, fiziksel, sosyal, tinsel ve duyuşsal alanda birtakım güçlükler yaşamaktadır. Bu güçlüklerin bireyin sosyal destek sistemlerine, maneviyatına, toplumdan sağlık, adalet, eğitim, güvenlik gibi alanlarda aldığı hizmetlerin yeterliliği ve etkililiğine, toplumdaki heteroseksist normların, toplumun LGBTİ bireylerle ilgili bilgi düzeyine göre şekillendiği görülmüştür. Bu araştırmaya katılmaya kabul eden katılımcıların fiziksel, bilişsel, sosyal, tinsel, duyuşsal alanda yaşadıkları zorluklara ilişkin sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

Sosyal Boyuta İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan bireylerin çoğunluğu öncelikle yakın arkadaşlarına açılmayı tercih etmişler ve çoğunluğu arkadaşları tarafından kabullenici ve anlayışlı bir tutumla karşılaşmışlardır. Bunun yanı sıra ailesine açılan katılımcılarda ise, ailesi tarafından kabullenici ve anlayışlı bir tutumla karşılaştığını belirten ile ailesi tarafından dışlandığını belirten katılımcıların sayısı aynıdır. Bazı aileler ise eşcinselliği hastalık olarak görmeleri nedeniyle tedavi ettirme yoluna başvurmuşlardır. Bu süreçte katılımcılar, ailesi onlar için çabalıyorken kendileri de değişmek için çabalamalılar şeklinde bir baskı hissetmeleri nedeniyle oldukça yıprandıklarını belirtmektedirler. Bazı aileler üzüntüsünü dile getirmiştir. Çok az sayıda aile ise fiziksel şiddete başvurmuştur. Okul ve iş ortamında cinsel yönelimlerini açık bir şekilde yaşadıklarını belirten katılımcılar birbirine yakın düzeyde kabullenici ve dışlayıcı tutum ve davranışlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcılar açılma sürecini gerçekleştirdikten sonra birtakım güçlüklerle karşı karşıya kaldıklarını belirtmişlerdir. Duygusal şiddetin içinde bulunan sözlü ve psikolojik taciz ve dışlanma ile karşılaştıklarını belirten katılımcıların sayısı birbirine yakındır. Az sayıda katılımcı bu süreçte fiziksel tacize de maruz kaldığını belirtmiştir. Fiziksel tacize maruz kaldığını belirten katılımcılar, ailesi tarafından veya dışarıda partneri ile el ele tutuşarak yürüdüğü için darp edildiğini belirtmişlerdir.

Katılımcılar cinsel yönelimlerini keşfetme sürecinden kabullenme sürecine kadar olan süreçte cinsel yönelimlerinden emin olabilmek, cinsel yönelimlerini gizleyebilmek, cinsel yönelimini değiştirebileceğini ummak gibi nedenlerle karşı cinsten bir partner ile duygusal ve/ya cinsel birliktelik yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcılar sosyal yaşamlarında çoğunlukla aileleri, arkadaşları ya da evcil hayvanları ile vakit geçirdiklerini belirtmektedir. Sosyal yaşamları eğitim ve iş yaşamı ile geçen katılımcıların sayısı ile boş vakitlerini seyahat ederek değerlendirdiğini belirten katılımcıların sayısı birbirine yakındır. Bazı katılımcılar ise dans, binicilik ve sportif faaliyetler gibi fiziksel aktivitelerle ilgilendiğini belirtmiştir.

Katılımcıların çoğunluğu LGBTİ tabanlı sivil toplum kuruluşlarının kendilerini toplumdaki önyargıları arttıracak şekilde cinsellik üzerinden temsil etme çabası içerisinde olmaları nedeniyle doğru temsil edilemediklerini ve bu nedenle bu yapılara katılım sağlamadıklarını belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise kendileri ile benzer süreçlerden geçen bireylerle bir arada olmanın öz farkındalık ve öz kabullerini arttırması, bir topluluğa ait olmanın kendilerini psikolojik ve hukuki açıdan güçlü hissettiriyor olması nedeniyle LGBTİ tabanlı bir sivil toplum kuruluşuna katılım sağladıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların çoğunluğunun heteroseksüel ve LGBTİ bireylerden oluşan geniş arkadaş çevresi olduğu belirlenmiştir. Katılımcılardan bazıları ise birbirlerini daha iyi anladıklarını düşündükleri için yalnızca eşcinsel bireylerden oluşan bir arkadaş çevresi içerisinde olduğunu belirtmişlerdir.

Duyuşsal Boyuta İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan bireyler cinsel yönelimlerini kabullenme süreçlerinde en çok inkar duygusunu yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu duyguyu yoğun bir şekilde yaşayan katılımcılar cinsel yönelimlerini reddetme, heteroseksüel bir birey gibi davranma, karşı cinsten biri ile yakınlık kurma davranışlarında bulunduklarını belirtmişlerdir. İnkardan sonra en sık belirtilen duygu üzüntüdür. Katılımcıların bu süreçte bilgi eksikliği, sosyal desteğin yetersizliği, duygusal ve/ya fiziksel şiddete maruz kalarak toplum tarafından ötekileştirme nedenleri ile üzüntü hissettiği

belirlenmiştir. Katılımcıların hissettiği diğer olumsuz duygular değersizlik, tükenmişlik, korku ve acımadır.

Bu süreçte hissedilen duyguların genel olarak olumsuz duygular olduğu görülmektedir. Bu duyguların bireyin içsel çatışmalarından kaynaklandığı gibi cinsel yönelimleri ile ilgili yakın çevre ve toplum tarafından aldıkları tepkiler ile de şekillendiği görülmektedir.

Cinsel yönelimini doğrudan kabullendiğini belirten katılımcılar ise, oyun oynama yaşına geldiği zamandan itibaren kendisinde bir farklılık olduğunu bildiğini ancak tanımlayamadığını, zaman içerisinde cinsel yönelimlerini keşfettiklerini belirtmişlerdir. Doğrudan kabullenme yaşadığını belirten katılımcıların aynı zamanda ailelerinin daha “özgürlükçü” değerleri benimsemiş oldukları görülmekle birlikte, yine de toplumun eşcinselliğe olan olumsuz bakış açısından etkilendikleri görülmektedir.

Fiziksel Boyuta İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan lezbiyen ve gey bireylerin çoğunluğu sağlık hizmetleri alırken herhangi bir zorlukla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise sağlık personelleri tarafından dışlandığını, bazıları ise bu nedenle doktor ya da hastane tercihi yapmak durumunda kaldıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan bireylerin cinsel yönelimi nedeniyle yaşadığı zorlukların, duyuşsal ve sosyal boyutu da etkileyen psikiyatrik rahatsızlıklara sahip olmalarında tetikleyici rol üstlendiği görülmektedir. Araştırmaya katılan bireylerden ruhsal rahatsızlık yaşadığını belirtenler anksiyete, depresyon, bipolar bozukluk, obsesif kompulsif bozukluk, intihara yatkınlık, borderline kişilik bozukluğu teşhisi aldıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların öz bakımlarına oldukça önem verdiği, çoğunluğunun vücut temizliği ve bakımı konusunda oldukça özenli olduğu, bazı katılımcıların giyimlerini önemsedikleri, az sayıda katılımcı ise sağlıklı beslenmeye ve egzersiz yapmaya önem verdikleri tespit edilmiştir.

Fiziksel boyutta lezbiyen ve gey bireyleri etkileyen diğer unsurlar arasında ilk cinsel deneyimin yer aldığı görülmüştür. Yaşadıkları ilk cinsel deneyimden hoşnut olmadığını belirten katılımcılar ile bu deneyimin kendisini keşfetmesini sağladığını belirten katılımcıların sayısı birbirine yakındır. Yaşadığı ilk cinsel deneyimden hoşnut olmadığını belirten katılımcıların bazıları bu deneyimi karşı cins partnerle, bazıları ise hemcinsi ile yaşadığını belirtmiştir. Katılımcılar bunu yaşadıkları dönemde cinsel yönelimlerini henüz kabullenmemiş olmadıklarını bu nedenle daha çok korku ve endişe duygusu hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bunun aksine, bu deneyimden hoşnut olduğunu belirten katılımcılar ise, o süreçte kimlik arayışı içerisinde olduklarını, yaşadıkları cinsel deneyimin yönelimlerini keşfetmelerini sağladığını belirtmişlerdir. Her iki durumda da görülmektedir ki, katılımcılar yaşadıkları ilk cinsel deneyimde kimlik arayışı içerisinde ve sosyal boyut teması altında da saptandığı gibi cinsel yönelimlerini test edilmesi gereken bir durum olarak görmektedir.

Tinsel Boyuta İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya katılan bireylerin cinsel yönelimlerini keşfetmeye başlaması ile birlikte manevi duygularını da sorgulamaya başladıkları görülmektedir. Bununla birlikte, katılımcıların cinsel kimliklerini çözümledikleri süreç ile maneviyatlarını belirledikleri sürecin aynı döneme denk geldiği sonucuna varılmıştır. Manevi duygulara sahip olduğunu belirten katılımcılar ile herhangi bir görüş ve inancı benimsemediğini belirten katılımcıların sayısı birbirine yakındır.

Katılımcılar manevi yönelimleri ile ilgili görüş, düşünce ve inançlarını, dini, doğayı, hümanizmi içerecek şekilde belirtmişlerdir. Dini inancı olduğunu belirten katılımcıların çoğunluğu dinde eşcinselliğin günah ve sapkınlık olarak görülmesi nedeni ile “ben günahkar değilim, bu duyguyu benim içime koyan Allah” düşüncesi ile cinsel ve dini kimlik çözümlemesine ulaştıkları görülmektedir. Bazı katılımcılar ise dini kimliği reddederek doğacılık, karma ve hümanizm görüşlerini benimsediklerini belirtmişlerdir.

Herhangi bir görüş ve inancı benimsemediğini belirten katılımcıların cinsel kimliği ile dini kimliğini bağdaştıramadığı, bu noktada tercihini cinsel kimliğinden yana kullandığı görülmektedir.

Katılımcıların çoğunluğu kendilerinin dobra ve dürüst olduklarını belirterek bu nedenle kurdukları ilişkilerde de değer olarak dürüstlüğü önem verdiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların benimsedikleri diğer değerler ise hümanizm, aile ve hayvan sevgisi, vicdan, özgürlük ve adalettir.

Katılımcıların çoğunluğu doğanın kendileri için huzur ifade ettiğini, gündelik streslerinden arınabilmek ve rahatlamak için doğada zaman geçirmenin iyi oluşlarına olumlu etkide bulunduğunu ifade etmişlerdir. Bir katılımcı, ailesinin cinsel yönelimini öğrendikten sonra verdiği yıkıcı tepkiler nedeniyle anlam bulma arayışı içine girdiğini ve evden ayrılarak bir süre doğada zaman geçirdiğini, bu sürecin cinsel kimliğini kabullenmesinde ve sahiplenmesinde olumlu etkisinin olduğunu belirtmiştir.

Bilişsel Boyuta İlişkin Sonuçlar

Bireyin cinsel yönelimini keşfetmesiyle başlayan süreç pek çok zorluğu da beraberinde getirmektedir. Katılımcıların çoğunluğu yaşadıkları zorlukları homofobi üzerinden tanımlayarak sözlü, psikolojik ve fiziksel taciz, dışlanma ve partner bulamama durumları ile karşı karşıya kaldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar sıklıkla dış görünüşleri nedeni ile sözlü tacize uğradıklarını belirtmişlerdir. Psikolojik şiddet ise sıklıkla okul ve iş ortamında görülmektedir. Cinsel yönelimi nedeni ile fiziksel şiddete maruz kalan ve hukuki sürece başvurmuş katılımcılar da bulunmaktadır. Bazı katılımcılar iş ve okul ortamında, sağlık ve güvenlik hizmeti alırken dışlandıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların bazıları ise, toplumda cinsel yönelimin çoğunlukla gizli yaşanıyor olması nedeni ile partner bulmakta zorlandıklarını, partnerleri olduğu zaman ise gözle taciz, sözlü taciz, psikolojik şiddet gibi nedenlerle dışarıda rahatça birlikte vakit geçiremedikleri için ilişkilerini sürdürmekte zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcılar yaşadıkları zorluklarla baş edebilmek için umursamama, yıkıcı yaklaşım, yapıcı yaklaşım ve yasal yollara başvurma yöntemlerini kullanmaktadırlar. Araştırmaya katılan bireylerin çoğunluğunun karşılaştığı sorunları umursamadığını belirtmesi çoğunlukla duygu odaklı başa çıkma yönteminden yararlanıldığını göstermektedir.

Katılımcıların çoğunluğu yeniden dünyaya gelse yine aynı kişi olarak gelmek istediklerini belirtmişlerdir. Bu durum katılımcıların yaşadıkları zorluklarla mücadele etme yöntemlerini öğrendiğini, cinsel kimliğini kabullendiğini ve kendisini olduğu gibi sevdiğini düşündürmektedir.

Katılımcılar hayatı için önemli yaşam olaylarını çoğunlukla cinsel yönelimlerinden dolayı aileleri ile yaşadıkları ilişkisel problemler olarak belirtmişlerdir. Bu süreçte sorunlarını çözebilen eşcinsel bireyler olduğu gibi evden

ayrılmak durumunda kalan eşcinsel bireylerin olduğu da görülmektedir. Belirtilen diğer önemli yaşam olayları fiziksel taciz, intihar, dışlanma, yakınının vefatıdır.

Öneriler

Bu araştırmanın sonuçları bütün olarak değerlendirildiğinde, eşcinsel bireylerin sorunlarının hangi boyutta olursa olsun, genel olarak sosyal ilişkiler çerçevesinde şekillendiği anlaşılmaktadır. Fiziksel boyut altında ele alınan sağlık sorunlarının teşhisinin gerçekleştirilip tedavisinin sürdürülebilmesi için sağlık kurumlarında sağlık personeli ile iletişim kurulması gerekmekte ancak sağlık personelinin ayrımcı tutumları sağlık kurumlarına gitmeye engel olabilmektedir. Kendini keşfetme ve cinsel kimlik kabulü ilk olarak aile çevresinde gerçekleşmekte ve bu süreçteki aile içi etkileşimlerin nitelik ve kalitesine göre eşcinsel bireylerin duyuşsal boyut altında ele alınan öz farkındalık, öz kabul ve benlik saygısı etkilenmektedir. Aynı zamanda bu süreçteki etkileşimler bireylerin duygu kapasitesini ve yaşanan duygularla başa çıkma becerilerinin edinilmesini de etkileyerek bilişsel boyutu etkilemektedir. Tinsel boyutta ise yine içine doğulan ya da içinde bulunulan sosyal çevrenin dini inançları nedeni ile dışlanma ya da içsel çelişkiler yaşanması, eşcinsel bireyin kendini toplumdan soyutlamasına ya da dini kapsayan manevi yönelimleri reddetmesine neden olabilmektedir.

Bu doğrultuda mikro düzeyde sosyal hizmet uzmanının müracaatçısı ile güçlendirici ve destekleyici iletişimi kurması önemlidir. Güçlendirme becerisi aynı zamanda sorunun doğası, müracaatçının özel gereksinimleri ve bu gereksinimlerin karşılanmasını sağlayacak kaynakların bilgisini ve müracaatçıyı da bilgilendirmeyi gerektirir. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanı mikro düzeyde danışmanlık rolünü yerine getirirken aynı zamanda araştırmacı rolünü de üstlenip mezzo düzeyde de müracaatçısını kaynaklarla buluşturabilmelidir.

Sosyal hizmet uzmanının danışmanlık rolü çerçevesinde hizmet verdiği bireyi heteroseksüel varsaymamalı, LGBTİ bir bireye hizmet veriyor olabileceğini unutmamalı ve iletişimini bu doğrultuda temellendirmelidir. “Erkek arkadaş / kız arkadaş” yerine “partner” şeklindeki ifadelerle iletişim kurulmalıdır.

Mezzo düzeyde, sosyal hizmet uzmanları eşcinsel bireylerin aile, arkadaş çevresi, okul ortamları ya da toplumda ayrımcılığa uğramasını önleyici çalışmalar yürütmelidir. Bu doğrultuda aile ile çalışırken ailenin bilgilendirilmesi, desteklenmesi, sürece dahil edilmesi gerekmektedir. Araştırma bulguları açılmanın cinsel kimlik gelişimi üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Cinsel yönelimi hakkında başkalarına daha önce hiç açılmamış kişilerin, açılmayı tercih edenlere göre, cinsel kimliklerine ilişkin anlamlı derecede daha fazla belirsizlik ve kararsızlık duyduklarını göstermektedir. Cinsel yönelimleri konusunda daha açık olan geyler ve lezbiyenler ise, daha az cinsel kimlik çatışması yaşamaktadır (Lewis ve ark., 2001; Scherrer ve ark., 2015). Lezbiyen ve gey bireylerin açılma süreçlerinde özellikle ailelerinden gelen tepkilerden oldukça etkilendikleri göz önünde bulundurulduğunda, LİSTAG ve LADEG gibi LGBTİ ailelerle çalışmalar konusunda aktif derneklere dahil olmaları teşvik edilebileceği düşünülmektedir. Ayrımcılık ve ötekileştirmenin önlenmesi ve olumsuz etkilerinin azaltılmasında sosyal destek mekanizmasından yararlanılmalı ve akran grupları ile çalışmalar yapılmalıdır. Akran gruplarının cinsel yönelim ve cinsiyet kimlikleri ile ilgili yeterli düzeyde bilgi sahibi olmaması LGBTİ bireylere doğru şekilde sosyal desteğin sağlanamamasına ve akran grupları tarafından ötekileştirilmesine neden olmaktadır. Bu düzeyde sosyal hizmet uzmanı savunucu, kolaylaştırıcı, destekleyici rollerini üstlenmelidir.

Sosyal hizmet uzmanları makro düzeyde eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutum ve davranışların, yanlış inançların, homofobik baskıların ortadan kaldırılması ve değişimin sağlanmasına yönelik programların oluşturulması ve gerçekleştirilmesine aktif bir şekilde katılmalıdır. Bu doğrultuda, öncelikle sosyal hizmet öğrencilerinin ve sosyal hizmet uzmanlarının homofobik tutumlardan uzaklaşmaları açısından “ayrımcılık karşıtı eğitim programları” uygulanmalıdır.

Sosyal hizmet uzmanının homofobik bir tutumu var ise bu uzmanın eşcinsel bireylerle sağlıklı bir iletişim kurması, destek ve hizmet sürecinde etkin katkı sağlaması mümkün değildir. Her ne kadar sosyal hizmet eğitimi farklılıklara değer veren, insan hakları ve sosyal adalet temeline dayanan bir eğitim çerçevesi içinde yapılandırılmış olsa da, müfredat programına doğrudan LGBTİ bireylerle sosyal hizmeti konu alan ders eklenmelidir. Sosyal hizmet uzmanları insanı ilgilendiren her alanda (eğitim, sağlık, adalet, medya vb.) LGBTİ bireyler için içerme politikalarını vurgulayarak bu politikaların toplumun her alanına yaygınlaşmasını sağlayıcı çalışmalar yapmalıdır.

Sosyal etkileşimlerin olumsuzluğu çoğu zaman heteroseksist normlara dayalı toplum yapısından kaynaklanmakta olup kimliklerini gerçekleştirme ve toplum tarafından kabul görme çabasında olan eşcinsel bireylerin bu süreçte, sosyal hizmet uzmanları tarafından uygulamaya ve kanıta dayalı yöntemler ile desteklenerek yaşadıkları zorluklara çözüm bulunması, LGBTİ bireylerin toplumun tam anlamı ile bir ferdi olması noktasında fayda sağlayacaktır.

LGBTİ tabanlı sivil toplum kuruluşları LGBTİ bireylerle ilgili toplumu bilinçlendirmeye ve hak mücadelesine destek veren, toplumu konu ile ilgili yönlendiren yapılanmalardır. Bu yapılanmaların desteklenerek kurumlar arası entegrasyon planlanmalıdır. Bununla birlikte yine bu yapılanmalar ile işbirliği içinde cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli şiddet ve ayrımcılığa karşı yasal düzenlemelerin oluşturulması için mücadele edilmelidir.

Araştırmacılara Öneriler

- Ülkemizde sosyal hizmet disiplinde LGBTİ bireylerle ilgili yapılan araştırmalar çok sınırlı sayıdadır. LGBTİ bireylerin yaşadıkları biyo-psiko-sosyal zorlukların ortaya konulması, önleyici müdahale çalışmalarının ve

hizmet modellerinin oluşturulabilmesi açısından konu ile ilgili alan yazına katkı sağlayacak daha fazla araştırma yapılması önerilmektedir.

- Konuyu araştırmanın bulguları ile karşılaştırabilmeyi sağlayacak farklı örneklem / çalışma grupları ile nicel ve karma araştırma yöntemleri kullanılarak başka araştırmaların yapılması önerilmektedir.
- Araştırmanın çalışma grubunu lezbiyen ve gey bireyler oluşturmaktadır. Biseksüel, trans, interseks cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerine sahip bireylerle de bu çalışmaya benzer çalışmaların yapılması önerilmektedir.

ÖZET

Lezbiyen ve Geylerin Gelişim Boyutlarına Göre Yaşadığı Sorunlar ve Sosyal Hizmet Gereksinimleri

Eşcinsel bireyler evde, okulda, işte, akran grupları arasında kısacası toplumun her alanında çeşitli biyo-psiko-sosyal sorun ve zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu araştırmanın amacı lezbiyen ve gey bireylerin kendi anlatı ve algılamalarının yansıtıldığı yaşam deneyimleri ile fiziksel, bilişsel, duyuşsal, sosyal, tinsel alanda sorunlarının ve ihtiyaçlarının neler olduğunun belirlenmesidir. Araştırma nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. 2019-2020 yılları arasında 15 gey 15 lezbiyen birey olmak üzere 30 katılımcı ile kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde Maxqda 2018 nitel veri analizi programı kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, lezbiyen ve gey bireylerin fiziksel, bilişsel, duyuşsal, sosyal, tinsel alanda kendini keşfetme sürecinden, açılma sürecinden, aile ve yakın çevre ile olan ilişkilerden, heteroseksist toplum yapısından kaynaklı toplum baskısından, toplumdan aldığı hizmetlerden kaynaklanan sorun ve zorluklar yaşadıkları belirlenmiştir. Özellikle toplumdaki heteroseksist normlardan kaynaklanan sorunların lezbiyen ve gey bireyleri fiziksel, bilişsel, duyuşsal, sosyal, tinsel boyutların her birinde önemli derecede etkilediği belirlenmiştir. Toplumda cinsel yönelimin heteroseksüellik ile ilişkilendirilmesi katılımcıların çoğunluğunun kendini kabullenme ve açılma süreçlerini güçleştirmiştir. Bu durumun katılımcıların duygusal çatışmalar yaşayarak güçsüzleşmesine neden olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda katılımcılar bu süreçte çoğunluğu duygu odaklı olmak üzere çeşitli baş etme mekanizmaları geliştirmiş oldukları görülmektedir. Katılımcıların tinsel alandaki dini ve yaşamı anlamlandırmayı sağlayan hümanizm, doğacılık gibi dini olmayan yönelimlerinin katılımcıların iyi oluşlarına etki ettiği saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Gey, lezbiyen, sorun ve ihtiyaçlar, sosyal hizmet, sosyal hizmet ihtiyaçları.

SUMMARY

Problems Experienced by Lesbian and Gays According to Their Development Dimensions and Social Work Needs

Homosexuals face various bio-psycho-social and spiritual problems and difficulties at home, at school, at work, among peer groups, in short in all areas of society. The aim of this study is to determine the problems and needs of lesbian and gay individuals in their physical, cognitive, affective, social, spiritual areas with their own words. The research was carried out with qualitative research method. In-depth interviews were conducted with 30 individuals total, i.e. 15 lesbian and 15 gay, through personal information form and semistructure interview form. Maxqda 2018 was used for the analysis of the research data. According to the results of the research, it was determined that lesbian and gay individuals experienced problems and difficulties arising from the process of self-discovery, the process of opening up, relations with family and the immediate environment, social pressure caused by the heterosexist structure of society, and the services they received from society in the physical, cognitive, affective, social, spiritual area. In particular, it has been determined that problems arising from heterosexist norms in society significantly affect lesbian and gay individuals in each of the physical, cognitive, affective, social, and spiritual area. It has been determined that especially the problems arising from heterosexist norms in society significantly affect lesbian and gay individuals in each of their physical, cognitive, affective, social, and spiritual area. The association of sexual orientation with heterosexuality in the society made it difficult for the majority of the participants to accept themselves and open up. It has been determined that this situation causes the participants to become weak by experiencing emotional conflicts. At the same time, it is seen that the participants have developed various coping mechanisms, most of which are emotional. It has been determined that the religious orientations of the participants in the spiritual field and their non-religious orientations such as humanism and naturalism affect their well-being.

Keywords: Gay, lesbian, needs, problems, social work, social work needs.

KAYNAKLAR

- ALMEDIA J ve diğ. (2009). Emotional distress among LGBT youth: The influence of perceived discrimination based on sexual orientation. *Journal of Youth and Adolescence*, **38** (7): 1001–1014.
- ALPERT J (2015). Out, proudandold: LGBT seniors more likely to age alone. (03/09/2019 tarihinde www.wbur.org/commonhealth/2015/01/02/lgbtseniorsae-alone adresinden ulaşılmıştır.)
- AKADEMİ PORTAL (2016). <https://www.akademiportal.com/lgbt-lgbti-hakkinda-bu-bilgileri-bireyler-mutlaka-okumali/> (Erişim Tarihi: 28.10.2019).
- AKPINAR B (2011). Biliş ve üstbiliş (metabiliş) kavramlarının zihin felsefesi açısından analizi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, **6** (4): 353-365.
- ANIK, E. (2014). *LGBT bireylerde dinî ve manevî eğilimler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- BAİMURZAEV C (2014). *İslam hukukunda zina suçu dışındaki cinsel suçların hukuki sonuçları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- BARRET R BARZAN R (1996). Spiritual experiences of gay men and lesbians. *Counseling and Values*, **41**: 4– 15.
- BAYDAR M (2015). *Gey, lezbiyen ve biseksüel bireylerde içselleştirilmiş homofobi ve psikolojik sıkıntılar*. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- BAYER R (1981). *Homosexuality and American psychiatry: The Politics of Diagnosis*. Princeton University Press, 1981.
- BELSKY J ve BEAVER KM (2011). Cumulative-genetic plasticity, parenting and adolescent self education. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, **52**: 619-626.
- BEYCAN EKİTLİ G ve ÇAM M O (2017). Bakım sürecinde zorlandığımız alan LGBTİ'ye yönelik bir gözden geçirme. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, **8** (3): 179-187.
- BİLGİÇ D ve HOTUN ŞAHİN N (2017). Lezbiyenlerde üreme sağlığı. *Türkiye Klinikleri Health Sci*, **2** (1): 30-39.
- BLACK B, OLES T P, ve MOORE L (1998). The relationship between attitudes: Homophobia and sexism among social work students. *Affilia-Journal of Women and Social Work*, **13**(2): 166-189.

- BROWNLEE K (2005). Heterosexism among social work students. *Social Work Education*, **24** (5): 485-494.
- BUDAK S (2003). *Psikoloji sözlüğü* (ikinci basım). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- BURGER J M (2006). *Kişilik Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikleri*. Çev: İ. D. Erguvan
- CANDA E R (1990). Afterword: Spirituality reexamined. *Spirituality and Social Work Communicator*, **1**: 13-14.
- CASS V C (1979). Homosexual identity formation: A theoretical model. *Journal of Homosexuality*, **4** (3): 219-235.
- CASS V C (1984). Homosexual identity formation: Testing a theoretical model. *Journal of Sex Research*, **20**(2): 143-167.
- CESUR KILIÇASLAN S ve IŞIK T (2017). Being LGBTI in Turkey: Views of society, rights and Violations. *Journal of Strategic Resource in Social Sciences*, **3**(1): 1-20.
- CESUR KILIÇASLAN S ve AKKUŞ P (2016). Türkiye’de heteropatriarkal sistem baskısı altında LGBTİ’lerin sosyal hizmet ihtiyaçları. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, **14** (56): 28-54.
- COLEMAN E (1982). Developmental stages of the coming out process. *Journal of Homosexuality*, **7**(2-3): 31-43.
- COWLEY A S ve DEREZOTES D (1994). Transpersonal Psychology And Social WorkEducation. *Journal of Social Work Education*, **30**: 32-42
- CHAPMAN B E ve BRANNOCK J C (1987). Proposed model of lesbian identity development: An empirical examination. *Journal of Homosexuality*, **14** (3-4): 69-80.
- COCHRAN D S, ACHERMAN D, MAYS V M, ROSS M W (2004). Prevalence of non-medical drug use and dependence among homosexually active men and women in the US population. *Society for the Study Addiction*, **99** (4): 989-998.
- COX S ve GALLOIS C (1996). Gay and lesbian identity development: A social identity perspective. *Journal of Homosexuality*, **30**(4): 1-30.
- CRAMER D W ve ROACH A J (1988). Coming out to mom and dad: A study of gay males and their relationships with their parents. *Journal of Homosexuality*, **15**(3-4): 79-92.
- CROSBIE-BURNETT M, FOSTER T L, MURRAY C I ve BOWEN G L (1996). Gays' and lesbians' families-of-origin: A social-cognitive-behavioral model of adjustment. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, **45**(4): 397-403.
- CÜCELOĞLU D (1991). İnsan ve davranışı. 1. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul.

- ÇABUK F D (2010). *Tıp öğrencileri ve hekimlerin eşcinsellik hakkındaki tutumları ve gey ve lezbiyenlerin sağlık hizmeti deneyimleri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara.
- DAHL A ve GALLIHER R (2010). Sexual minority young adult religiosity, sexual orientation conflict, self-esteem, and depressive symptoms. *Journal of Gay & Lesbian Mental Health*, **14**: 271–290.
- DANIŞ Z (2006). Davranış bilimlerinde ekolojik sistem yaklaşımı. *Aile ve Toplum*, 8 (3), 45-53.
- DANYELİ GÜZEL S (2017). *Lezbiyen, gey, biseksüel ve transeksüellerin sosyal dışlanma deneyimleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DAVAS A (2017). LGBTİ çalışanların sağlığı. *Türk Tabipler Birliği Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*. Ss. 21-27.
- DEREZOTES DS (2000). *Advanced generalist social work practice*. Sage Publications.
- DEMİRDİZEN D ÇINAR S ve KESİCİ M R (2012). İşyerinde cinsel yönelim ayrımcılığı:
- LGB bireylere yönelik bir alan çalışması. IV. Sosyal Haklar Sempozyumu, 311-330.
- DİLTEMİZ MOL M (2016). *LGBTİ hareketinin hak ve temsil mücadelesi ve siyasal iletişim faaliyetleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- DUYAN V (2010). *Sosyal hizmet temelleri, yaklaşımları, müdahale yöntemleri*. (1. Basım). Ankara: Aydınlar Matbaacılık.
- DUYAN V, GALİPOĞLU, İ ve ARTAN T (2014). *Dünü, Bugünü, Yarınıyla İnsanı Anlamak: İnsan Davranışının Kökenleri ve Sosyal Çevrenin Etkileri*, İstanbul: Nar Yayınevi.
- DUYAN V, TUNCAY T, SEVİN Ç ve ERBAY E (2011). Sosyal hizmet öğrencilerinin eşcinselliğe yönelik tutumları: Bir atölye eğitiminin etkileri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, **22** (2): 7-18.
- ELTEKİN Ö (2019). *Lezbiyen, gey ve biseksüellerde algılanan damgalanma, cinsel kimlik gelişimi ve stresin sosyodemografik değişkenlere göre incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- ERDOĞAN S (2014). Nitel Araştırmalar. İçinde: Erdoğan S, Nahcivan N, Esin MN. Editörler. *Hemşirelikte Araştırma: Süreç, Uygulama ve Kritik*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri; 2014., s. 131-165.

- EROĞLU D (2015). *Ebeveynlerine açılan ve açılmayan lezbiyen ve gey bireylerde psikolojik uyum ve bağlanmanın karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.*
- EVRENSEL İ (2019). *Lezbiyen, gey, biseksüel ve trans bireylerin (LGBT) kendini ayarlama ve mutluluk düzeylerinin algıladıkları sosyal desteğe göre incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.*
- GARTHWATE C (2012). Dictionary of social work. The University of Montana.
- GATES G J (2011). How many people are lesbian, gay, biseksuel, and transgender? *The Williams Institute*, 1-8.
- GIBBS J J ve GOLDBACH J T (2020): Religious identity dissonance: Understanding how sexual minority adolescents manage antihomosexual religious messages, *Journal of Homosexuality*,1-25.
- GOLDBERG A E ve ALLEN K R (2013). *LGBT- Parent Families Innovations in Research and Implications for Practice*. New York: Springer Science+Business Media.
- GÜNER U (2014). Heteronormatif olmayan bir sosyal hizmet için. (Sosyal Hizmet ve Öteki disiplinlerarası Yaklaşım kitabı içinde). Ss. 339-357. Bağlam Yayıncılık. İstanbul.
- GÜNER U. (2015). Heteroseksist ayrımcılığın eşcinsel, biseksüel ve trans yaşamlara yansımaları. Çalışma yaşamında ayrımcılık. (ss. 23-35). Ankara: Kaos GL Yayınları
- GÖKÇEOĞLU, ARİFE ve diğerleri (2017). Psikologlar için LGBTİ'lerle Çalışma Klavuzu. İstanbul:Toplumsal Dayanışma için Psikologlar Derneği (TODAP).
- GÖMLEKSİZ M N ve KAN A Ü (2012). Eğitimde duyuşsal boyut ve duyuşsal öğrenme. *Turkish Studies*, 7 (1): 1159-1177.
- GÖREGENLİ M (2009). "Gruplararası İlişki İdeolojisi Olarak Homofobi." Anti-Homofobi Kitabı: Uluslararası homofobi karşıtı buluşma içinde. Ankara: Kaos GL Kitapları. 9-16.
- GÖREGENLİ M (2006). Gruplararası ilişki ideolojisi olarak homofobi. Kaos GL, Geylerin ve lezbiyenlerin sorunları ve toplumsal barış için çözüm arayışları içinde (142-148). Ankara: Kaos GL Kitapları.
- GÖREGENLİ M ve KARAKUŞ P (2011a). Türkiye'deki LGBT Bireylerin Günlük Yaşamlarında Maruz Kaldığı Heteroseksist Ayrımcı Tutum ve Uygulamalar. Ali Erol (Ed.), *Antihomofobi kitabı-3* içinde (ss. 53-62). Ankara: Ayrıntı Basımevi. Kaos GL (2018), Heteronormatif Olmayan Bir Sosyal Hizmet İçin (Ankara: Ayrıntı Basımevi).

- HALPERİN D M (2013). The normalization of queer theory. *Journal of Homosexuality*, **45**: 339-343.
- HAMMACK P L, MAYERS L & WINDELL E P (2013). Narrative, Psychology and the Politics of Sexual Identity in the United States: From ‘Sickness’ to ‘Species’ to ‘Subject’. *Psychology & Sexuality*, **4**(3): 219-243.
- HERDT G & van der MEER T (2003). Homophobia and anti-gay violence: contemporary perspectives. *Culture, Health and Sexuality*, **5**(2): 99-101.
- HEARTLAND ALLIANCE (2015). The housing needs of Chicago’s Aging LGBT Population: Affordability Acceptance & Access to Services. http://www.chicagohomeless.issuelab.org/resource/the_housing_needs_of_chicago_s_aging_lgbt_population (Erişim Tarihi: 20.04.2017)
- HODGE D R (2015). Spirituality and Religion among the General Public: Implications for Social Work Discourse. *Social Work*, **60** (3).
- HOTUN ŞAHİN N ve BİLGİÇ D (2016). Toplumda eşcinsellere yönelik tutumlar ve lezbiyen kadınlarda sağlık eşitsizliği. *HSP*, **3** (3): 216-225.
- IOM (Institute of Medicine). “The Health of Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender People: Building a Foundation for Better Understanding” Washington, DC: The National Academies Press, 2011.
- İNANÇ B Y ve YERLİKAYA E E (2017). *Kişilik kuramları*. (13. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- KABACAOĞLU G (2015). *Gey ve lezbiyenlerde açılma süreci: Nitel bir çalışma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- KAOS GL (2018). Hak-sız mıyız(!): Barınma Hakkı. (Çevrim-içi: <https://kaosgl.org/sayfa.php?id=26503>, Erişim Tarihi: 11.09.2019).
- KAOS GL, (2018). Türkiye’de Kamu Çalışanı Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve İntersekslerin Durumu 2017 Raporu.[Çevrim-içi: <http://www.kaosglternegi.org/yayindetay.php?id=207>, Erişim Tarihi: 02.01.2019].
- KAOS GL (2017). Homofobi ve Transfobi Temelli Nefret Suçları Raporu, 2017. <http://www.kaosglternegi.org/resim/yayin/dl/nefret-suclari-raporu-2017-web.pdf> (Erişim Tarihi: 28.10.2019).
- KAOS GL (2016). Sağlık Bakanlığı İçin LGBT Hakları El Kitabı (Ankara). Erişim Eylül 1, 2019, <http://www.kaosglternegi.org/resim/yayin/dl/saglik-bakanligi-iin-lgbt-haklari-el-kitabi.pdf>

- KARA Y (2019). Sivil toplum kuruluşlarında sosyal çalışma kariyeri: LGBTİ+'lara yönelik sosyal hizmet uygulamaları. YEŞİLKAYALI E (Editör). *Sosyal çalışma mesleğinde kariyer seçenekleri. 1. Baskı*. Ankara. Nika Yayınevi. S. 113-125.
- KENNEADY D A ve OSWALT S D (2016). Is Cass's Model of Homosexual Identity Formation Relevant to Today's Society?. *American Journal of Sexuality Education*, **9** (2): 229-246.
- KESGİN C ve TOPUZOĞLU A (2006). Sağlığın tanımı, başa çıkma. *Journal of İstanbul Kültür University*, **3**: 47-49.
- KIRAC F (2013). Eşcinsellikle ilgili dini-psikolojik algılar ve maneviyat: Erkek eşcinsel örneklem. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KİNG M, SEMLYEN J, TAI S S, KILLASPY H, OSBORN D, POPELYUK D, & NAZARETH I (2008). A systematic review of mental disorder, suicide, and deliberate self harm in lesbian, gay and bisexual people. *BMC Psychiatry*, **8** : 70-81
- KOCABIYIK S (2019). Yaşlılığın görünmeyen kesimi: LGBTİ yaşlılar. *KAOS GL Dergisi: Yaşlılık*, **160**: 30-33.
- KÖYLÜ M ve GÜZEL D (Editörler) (2020). *Türkiye’de kamu çalışanı lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks ve artıların durumu*. Ankara: Kaos GL Derneği
- KÜMBETOĞLU B (2005). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- LANE T MOGALE T STRUTHER H MCINTYRE J KEGELES S M (2009). “They see you 79 as a different thing”: The experiences of men who have sex with men with health care workers in South African township communities. *Sexually transmitted infections*, **84** (6): 430–433.
- LAZARUS R S ve FOLKMAN S (1984). *Stress, Appraisal, and Coping*. New York: Springer.
- LEGATE N RYAN R M ve WEINSTEIN N (2012). Is coming out always a “good thing”? Exploring the relations of autonomy support, outness, and wellness for lesbian, gay, and bisexual individuals. *Social Psychological and Personality Science*, **3**(2): 145-152.
- LEVINE M P ve LEONARD R (1984). Discrimination against lesbians in the work force. *Journal of Women in Culture and Society*, **9**(4): 700-710.
- LEWIS R J DERLEGA V J BERNDT A MORRIS L M ve ROSE S (2001). An empirical analysis of stressors for gay men and lesbians. *Journal of Homosexuality*, **42**(1): 63- 88.

- Lİ JJ BERK MS ve LEE SS (2013). Depresyon için gen-çevre etkileşiminin ileriye dönük modellerinde farklı duyarlılık. *Gelişim ve Psikopatoloji*, **25**: 991 - 1003.
- MAHER M J (2007). Gay and lesbian students in Catholic high schools: A qualitative study of alumni narratives. *Catholic Education*, **10**: 449-472.
- MEYER I H (1995). Minority stress and mental health in gay man. *Journal of Health and Social Behavior*, **36**: 38-56.
- MEYER I H (2001). Why lesbian, gay, biseksüel and transgender public health? *American Journal of Public Health*, **91** (6): 856-859.
- MISHEL E (2016). Discrimination against queer women in the US workforce: a résumé audit study. *Socius*, 2, 2378023115621316
- MULE N J (2018). Sosyal hizmetlerin LGBTIQ'lara karşı sorumlulukları, Kaos GL. *Heteronormatif olmayan bir sosyal hizmet mümkün*. Ankara, Ayrıntı Basımevi, s. 28-32.
- MYERS JE & SWEENEY T J (2004). The Indivisible Self: An evidence-based model of wellness. *The Journal of Individual Psychology*, **60**: 234- 245.
- National Association Social Workers (2005). NASW Standarts For Social Work Practice İn Health Care Settings. New York: National Association of Social Workers Press.
- National Association of Social Workers – NASW (2017). Erişim Adresi: [\[https://www.socialworkers.org/About/Ethics/Code-of-Ethics/Code-of-Ethics-English#targetText=Ethical%20Principles,all%20social%20workers%20should%20aspire.\]](https://www.socialworkers.org/About/Ethics/Code-of-Ethics/Code-of-Ethics-English#targetText=Ethical%20Principles,all%20social%20workers%20should%20aspire.) Erişim tarihi: 21.10.2019
- NEWMAN B ve MUZZONIGRO P (1993). The effects of traditional family values on the coming out process of gay male adolescents. *Adolescence*, **28**: 213-216.
- ODABAŞI O O (2020). *Eşcinsel erkeklerde toplumsal cinsiyet rolü stresi ile içselleştirilmiş homofobinin, psikolojik dayanıklılık ve anksiyete, depresyon düzeyleriyle ilişkisi*. *Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi*, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul.
- ÖNAL A E ve YALÇINOĞLU N (2014). Eşcinsel ve biseksüel erkeklerin içselleştirilmiş homofobi düzeyi ve sağlık üzerine etkileri. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, **12** (2): 100-112.
- OKUTAN N (2010). *Eşcinsellere Yönelik Tutumlar: Cinsiyetçilik, Romantik İlişkilerle İlgili Kalıpyargılar ve Yetişkin Bağlanma Biçimleri Açısından Bir Değerlendirme*. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- OXHANDLER H K ve PARGAMENT K I (2014). Social Work Practitioners' Integration of Clients' Religion and Spirituality in Practice: A Literature Review. *Social Work*, **59** (3): 52-65

- ÖNER A (2015). Beyaz Yakalı Eşcinseller (İstanbul: İletişim Yayınları). ÖZDEN Y (2003). Öğrenme ve Öğretme. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- ÖZTÜRK M B (2011). Sexual orientation discrimination: Exploring the experiences of lesbian, gay and bisexual employees in Turkey. *Human Relations*, **64**(8): 1-20.
- PATTON M Q (1987). How to use qualitative methods in evaluation. Newbury Park, CA: Sage
- PETERSON TL ve GERRITY DA (2006). Internalized Homophobia, Lesbian Identity Development, and Self-Esteem in Undergraduate Women. *Journal of Homosexuality*, **50** (4): 49-75.
- PİCKET B (2011). "Homosexuality." The Stanford Encyclopedia of Philosophy, Edward N. Zalta (der.) içinde, <<http://plato.stanford.edu/archives/spr2011/entries/homosexuality/>>. Erişim tarihi: 22.06.2019.
- POLIMENI A HARDIE E & BUZWELL S (2000). Homophobia among Australian heterosexuals: The role of sex, gender role ideology and gender role traits. *Current Research in Social Psychology*, **5**(4): 47-62.
- REAM GL ve SAVIN-WILLIAMS RC (2005). Reconciling Christianity and positive nonheterosexual identity in adolescence, with implications for psychological well-being. *Journal of Gay & Lesbian Issues in Education*, **2**(3): 19–36.
- REINECKE M, DATTILIO F ve FREEMAN A (2015). Çocuklar ve Ergenlerle Bilişsel Terapi. Litera Yayıncılık, 1.Basım: İstanbul.
- RIGGLE E D B ROSTOSKY SS BLACK W W ve ROSENKRANTZ D E (2017). Outness, concealment, and authenticity: associations with LGB individuals' psychological distress and well-being. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, **4**(1): 54-62.
- RIVERS I (2001). The bullying of sexual minorities at school: Its nature and long- term. *Educational and Child Psychology*, **18**(1): 32-46.
- RUBLE MW & FORSTEIN M (2008). "Mental health: epidemiology, assessment, and treatment." In: Makadon HJ, Mayer KH, Potter J, Goldhammer H. The Fenway Guide to Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Health. Philadelphia: ACP; 2008. p. 187-208.
- RODRIGUEZ E M & OUELLETTE S C (2000). Gay and lesbian Christians: Homosexual and religious identity integration in the members and participants of a gay-positive church. *Journal for the Scientific Study of Religion*, **39**: 333– 347.

- RODRIGUEZ E M (2010). At the intersection of church and gay: A review of the psychological research on gay and lesbian Christians. *Journal of Homosexuality*, **57**(1): 5–38.
- ROSIK C H & POPPER P (2014). Clinical approaches to conflicts between religious values and same-sex attractions: Contrasting gay-affirmative, sexual identity, and change-oriented models of therapy. *Counseling and Values*, **59**: 222– 237.
- SAFREN S A ve HEIMBERG R G (1999). Depression, hopelessness, suicidality, and related factors in sexual minority and heterosexual adolescents. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, **67**(6): 859-866.
- SAKALLI N ve UĞURLU O (2003). The effects of social contact with a lesbian person on the attitude change toward homosexuality in Turkey, *Journal of Homosexuality*, **44** (1): 111-119.
- SAKALLI-UĞURLU N ve UĞURLU O (2004). Eşcinsellik ve eşcinselliğe ilişkin tutumlar: Önyargı ve ayrımcılık. Kaos GL, Geylerin ve lezbiyenlerin sorunları ve toplumsal barış için çözüm arayışları içinde (51-63). Ankara: Kaos GL Kitapları.
- SAKALLI-UĞURLU N (2006). Eşcinsellere ilişkin tutumlar: Türkiye'de yapılan görgül çalışmalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, **9** (17): 53-69.
- SCHERRER K S, KAZYAK E, & SCHMITZ R M (2015). Getting "Bi" in the family: bisexual people's disclosure experiences. *Journal of Marriage and Family*. pp. 17.
- SCOTT S K, SHEPERIS D S, SIMMONS R T, RUSH WILSON T, & MILO LA (2016). Faith as a cultural variable: Implications for counselor training. *Counseling and Values*, **61**: 192– 205.
- SHEAFOR B W ve HOREJSI C J (2015). *Sosyal hizmet uygulaması temel teknikler ve ilkeler* (2. Basım). Ankara: Nika Yayınevi
- SHILO G ANTEBI N MOR Z (2015). Individual and community resilience factors among lesbian, gay, bisexual, queer and questioning youth and adults in Israel. *Am. J. Community Psychol*, **55** (1-2): 215-227.
- SOPHIE J (1987). Internalized homophobia and lesbian identity. *Journal of Homosexuality*, **14** (1&2): 53-65.
- STALL R FRIEDMAN M ve CATANIA J (2008). Interacting epidemics and gay men's health: A theory of syndemic production among urban gay men. Oxford University Press 1: (pp. 251–274).
- STERN S & WRIGHT A J (2017): Discrete effects of religiosity and spirituality on gay identity and self-esteem, *Journal of Homosexuality*, **65** (8): 1071-1092.

- TEATER B (2014). Social work practice from an ecological perspective, in C.W. LeCroy (ed.), *Case Studies in Social Work Practice*, 3rd edn. Belmont: CA: Brooks Cole.
- TEATER B (2015). Sosyal Hizmet Kuram ve Yöntemleri (çev. Abdullah Karatay, D.Barna Çiftçi), Ankara: Nika Yayınları.
- TEKİN H ve TEKİN H (2012). Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, **3** (13) : 101-116 .
- THOMPSON RA (1994). Duygu düzenleme: Tanım arayışında bir tema. Çocuk Gelişimi Araştırma Derneği Monografları, **59** (2-3), 25-52: 250-283.
- TILCSIK A (2011). Pride and prejudice: Employment discrimination against openly gay men in the United States. *American Journal of Sociology*, **117**(2): 586- 626.
- TOOMEY R B, RYAN C, DÍAZ R M ve RUSSELL S T (2017). Coping with sexual orientation-related minority stress. *Journal of Homosexuality*, **65** (4): 484-500.
- TROIDEN R (1989). The formation of homosexual identities. *Journal of Homosexuality*, **17**(1-2): 43-73.
- TURAN N (1999). Sosyal Kişisel Çalışma: Birey ve Aileler İçin Sosyal Hizmet, Ankara.
- TUTTY LM, ROTHERY MA, GRINNELL RM (1996). Qualitative Research For Social Workers-Phases, Steps, Tasks. USA: Allyn and Bacon.
- TÜİK (2018). https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kronik-hastaliklar-engelli-db/hastaliklar/Yasli_Sagligi/raporlar_istatistikler/TUIK_Yasli_Istatistik_2018.pdf (Erişim Tarihi: 28.10.2019).
- TÜİK (2014). İstatistiklerle Yaşlılar, 2014. http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=11&KITAP_ID=265 (Erişim Tarihi: 28.10.2019).
- U.S. Department of Health and Human Services. (2008). Physical activity guidelines for Americans. Washington, DC: Author.
- UĞURLU N. (1999). Homoseksüelliğin psikolojik, sosyal ve hukuksal yönü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- USLU U (2019). *Gey, lezbiyen ve heteroseksüel bireylerin travma sonrası hayata küsme ve olumsuz yaşam olaylarına tepkileri açısından karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Bykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- WALDNER L K ve MAGRADER B (1999). Coming out to parents: Perceptions of family relations, perceived resources, and identity expression as predictors of identity disclosure for gay and lesbian adolescents. *Journal of Homosexuality*, **37**(2): 83-100.
- WEICHSELBAUMER D (2003). Sexual orientation discrimination in hiring. *Labour*

Economics, **10**(6): 629-642.

- WIEDMEYER N (2013) "Spirituality in Social Work: Therapists' Perspectives on the Role of Spirituality Within their Practice". *Master of Social Work Clinical Research Papers*. Paper 273. http://sophia.stkate.edu/msw_papers/273)
- YALÇINOĞLU N (2013). Eşcinsel ve Biseksüel Erkeklerin Psiko-Sosyal Sorunları ve Bunları Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, İstanbul.
- YALÇINOĞLU N ve ÖNAL A E (2014). Eşcinsel ve biseksüel erkeklerin içselleştirilmiş homofobi düzeyi ve sağlık üzerine etkileri. *Turkish Journal of Public Health*, **12**: 100-112.
- YASİN Y ÇEBİ M M ŞAPÇI İ (2018). Web tabanlı bir araştırmanın düşündürdükleri üzerinden LGBTİ+ sağlığı. *Turk J Public Health*, **16** (2): 106-116.
- YEŞİLKAYALI, E. (2016). "Maneviyat Odaklı Sosyal Çalışma Müdahalesinde Değerlendirme". Sosyal Bilimler: Yeni Bir Başlangıç kitabı içinde. S. 74-82. Dobro Knija-Sarajevo.
- YEŞİLKAYALI, E. (2018). Sosyal çalışma uygulamalarında manevi değerlendirmenin yeri ve önemi: david r. Hodge'ın çalışmaları çerçevesinde genel bir bakış. Tarih Okulu Dergisi.
- YILDIRIM A ŞİMŞEK H (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (9. Basım). Ankara: Seçkin Yayınları.
- YILMAZ V (2014), "Sosyal Yurttaşlığı 'Açmak': Sosyal Politikalarda LGBTİ Hakları Yaklaşımına Doğru" Altuntaş, Betül (Düz.), Dezavantajlı Gruplar ve Sosyal Politika (Ankara: Nobel): 95-110.
- YILMAZ V ve GÖÇMEN İ (Haziran, 2015), "Türkiye'de Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Trans Bireylerin Sosyal ve Ekonomik Sorunları Araştırmasının Özet Sonuçları", Cilt IV, Sayı 6, s.94-101, Türkiye Politika ve Araştırma Merkezi (Research Turkey), Londra: Research Turkey (<http://researchturkey.org/9142>)
- YÜZGÜN A (1993). Homosexuality and police terror in Turkey. *Journal of Homosexuality*, **24** (3-4): 159-170.
- ZASTROW C (2010). Introduction to social work and social welfare: empowering people, 10. international edition. Brooks/Cole Cengage Learning, USA. s.:221-247.
- ZASTROW C (2013). *Sosyal hizmete giriş*. (1. Basım). Ankara: Nika Yayınevi.
- ZASTROW C / KIRST-ASHMAN K K (2015). *İnsan davranışı ve sosyal çevre II: Yetişkinlik-yaşlılık*. Ankara: Nika Yayınevi.

EKLER

Ek-1 Bilgilendirilmiş Onam Formu

LEZBİYEN VE GEYLERİN GELİŞİM BOYUTLARINA GÖRE YAŞADIKLARI SORUNLAR VE SOSYAL HİZMET İHTİYAÇLARININ BELİRLENMESİ

A. Giriş Bölümü:

“Sayın gönüllü,

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim dalı Doktora Tezi kapsamında planlanmış olan yukarıda adı yazılı araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz. Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa sorunuz ve açık yanıtlar isteyiniz.”

B. Bilgilendirme Bölümü:

Bu araştırmanın amacı, lezbiyen ve gey bireylerin kendi anlatı ve algılamalarıyla sorunlarının ve ihtiyaçlarının neler olduğunu belirlenmesidir. Çalışmaya katılmak için 18 yaş üstünde olunması, katılan kişinin lezbiyen ve ya gey bir birey olması gerekmektedir. Çalışma kapsamında görüşmeler yapılacaktır. Araştırmacı tarafından bir görüşme takvimi hazırlanacak ve bu takvime göre görüşmeler yapılacaktır. Araştırmaya 30 gönüllü dahil edilecektir. Görüşme süresi ortalama 50 dakika olacaktır. Yapılan görüşmeler ses kaydına alınacaktır. Gönüllüler, araştırmaya katılmaları halinde herhangi bir riskle karşı karşıya kalmayacaklardır. Gönüllülerin bilgileri gizlilik kapsamında araştırmacıda gizli olarak tutulacak ve herhangi bir kurum, kuruluş, üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Gönüllüler, araştırmaya katılmayı kabul etmemeleri ya da araştırmadan ayrılmalari durumunda herhangi bir olumsuz sonuçla karşı karşıya kalmayacaktır. Tamamen özgür iradesi ya da kendisine zarar verecek durumların meydana gelebilmesi halinde araştırmayı bırakabilir. Konu ile ilgili olarak katılımcı duyduğu rahatsızlıkları dile getirebilir, araştırmayı gönüllü olarak bırakabilir.

C. Güvence Bölümü:

“Bu araştırmada yer almak tümüyle sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz ya da başladıktan sonra yarıda bırakabilirsiniz. Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Araştırmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Ancak veriler bir kez anonimleştikten sonra araştırmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırma yayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır.”

D. Onay Bölümü:

Aşağıdaki paragraf, Formun katılımcılara yapılacak bilgilendirme sonrası, eğer varsa onaylarının kayıt altına alındığı kısmın örneğidir. Kendi çalışmanıza adapte ederek kullanabilirsiniz:

“Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlanmadan önce gönüllülere verilmesi gereken bilgileri içeren metni okudum (ya da sözlü olarak dinledim). Eksik kaldığını düşündüğüm konularda sorularımı araştırmacılara sordum ve doyurucu yanıtlar aldım. Yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunulan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anladığım kanısındayım. Çalışmaya katılmayı isteyip istemediğim konusunda karar vermem için yeterince zaman tanındı.

Bu koşullar altında, araştırma kapsamında elde edilen şahsıma ait bilgilerin bilimsel

amaçlarla kullanılmasını, gizlilik kurallarına uyulmak kaydıyla sunulmasını ve yayınlanmasını, hiçbir baskı ve zorlama altında kalmaksızın, kendi özgür irademle kabul ettiğimi beyan ederim.”

E. İmza Bölümü:

İmza/Tarih:

Katılımcının/ların adı/soyadı :

İmza/Tarih:

Araştırmacının/ların adı/soyadı:

Ek-2: Kişisel Bilgi Formu

1- Yaşınız nedir?

.....

2- Cinsel yöneliminiz nedir?

.....

3- Eğitim durumunuz nedir?

.....

4- Mesleğiniz nedir?

.....

5- Gelir durumunuz nedir?

.....

6- Kiminle yaşıyorsunuz?

.....

7- Cinsel yöneliminizi fark ettiğiniz yaş nedir?

.....

8- Cinsel yöneliminizi kabul ettiğiniz yaş nedir?

.....

9- Cinsel yöneliminizi ilk defa söylediğiniz kişi kimdir?

.....

10- Cinsel yöneliminiz kim / kimler tarafından biliniyor?

.....

11- Ailenizde heteroseksüel olmayan bir birey var mıdır? Var ise kimolduğunu belirtiniz.

.....

Ek-3: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Sosyal Boyut

- 1- Bir gününüzü nasıl geçirdiğinizi anlatabilir misiniz?
- 2- Arkadaşlarınız ile ilişkilerinizden söz edebilir misiniz?
- 3- Aileniz ile ilişkilerinizden söz edebilir misiniz?
- 4- Sosyal yaşamınızdan söz edebilir misiniz?
- 5- Çalışma yaşamınızdan /okul yaşamınızdan söz edebilir misiniz?
- 6- Boş zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 7- Cinsel yöneliminiz ile ilgili kamusal alanda yaşadığınızı düşündüğünüz zorluklar var mı?
- 8- LGBTİ+ toplulukları ile ilişkilerinizden bahsedebilir misiniz?

Duyuşsal Boyut

- 9- Cinsel yönelimle ilgili ayrımcılığa uğradığınızda nasıl hissediyorsunuz?
- 10- Cinsel yönelimle ilgili açılma sürecinizden söz edebilir misiniz?
- 11- Cinsel yönelimizi kabullenme / reddetme sürecinizden söz eder misiniz?
- 12- Açılma sürecinde yaşadığınız olumlu / olumsuz deneyimlerinizden söz edebilir misiniz?

Fiziksel Boyut

- 13- Özbakımınız nasıldır? (vücut bakımı, saç bakımı, giysi bakımı, el ayak bakımı, ağız ve diş bakımı)
- 14- Cinsel yöneliminiz nedeniyle sağlık alanında yaşadığınız zorluklar var mıdır?

Var ise bununla nasıl mücadele ettiğinizden söz edebilir misiniz?

15- Fiziksel ya da psikolojik herhangi bir sağlık sorunu yaşıyor musunuz?

16- İlk cinsel deneyiminizden söz edebilir misiniz?

Tinsel Boyut

17- Kendinizi herhangi bir dünya görüşüne ait hissediyor musunuz? Bundan dolayı yaşadığınız herhangi bir zorluk var mıdır?

18- Vazgeçemediğiniz değerleriniz nelerdir?

19- Doğa sizin için ne anlam ifade ediyor?

Bilişsel Boyut

20- Cinsel yöneliminizle ilgili ne tür problemlerle karşılaşıyorsunuz?

21- Karşılaştığınız problemlere nasıl yaklaştığınızı düşünüyorsunuz?

22- Şimdiye kadarki yaşamınızda karşılaştığınız önemli yaşam olayları nelerdir?

23- Yeniden dünyaya gelseydiniz lezbiyen / gey olmak ister miydiniz?

Ek-4 Etik Kurul Onayı

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ALT ETİK KURULU
KARAR ÖRNEĞİ**

Karar Tarihi :01/04/2019

Toplantı Sayısı :08

Karar Sayısı :151

151-Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet doktora öğrencilerinden **Hacer Duygu Bölükbaşı**'ın "Lezbiyen ve Gey Bireylerin Toplumda Yaşadığı Sorunlar: Sosyal Hizmet İhtiyaçları" başlıklı tezi ile ilgili 14/01/2019 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelenmiştir.

Yapılan görüşmeler ve incelemeler sonucunda **Hacer Duygu Bölükbaşı**'ın "Lezbiyen ve Gey Bireylerin Toplumda Yaşadığı Sorunlar: Sosyal Hizmet İhtiyaçları" başlıklı tezi ile ilgili araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi

Ek-5 İzin Belgesi

ANKARA ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ'NE

Sayı: 2019/008

28/01/2019

Konu: Etik Kurul Olur Yazısı

H. Duygu BÖLÜKBAŞI'nın Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Doktora Programı kapsamında Prof. Dr. Veli DUYAN danışmanlığında yapacağı "Lezbiyen ve Gey Bireylerin Toplumda Yaşadığı Sorunlar: Sosyal Hizmet İhtiyaçları" konulu tez çalışması kapsamında Sosyal Politika Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği (SPoD)'ne üye olan LGBTİ bireylere yönelik anket ve görüşme gerçekleştirme talebi tarafımıza iletilmiştir.

H. Duygu BÖLÜKBAŞI'nın SPoD tarafından istenilen düzenlemelerin yapıldığı söz konusu araştırmanın yine SPoD koordinesinde ve denetiminde LGBTİ bireylerin kabul etmeleri durumunda bir sakınca oluşturmayacağı düşünüldüğünden gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanabilmesi hususunda,

Olurlarınızı arz ederim.

SPoD Yönetim Kurulu Başkanı

Müge AKBASAN

Sosyal Politika Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği
Social Policy, Gender Identity, and Sexual Orientation Studies Association

A: Katip Mustafa Çelebi Mah. İpek Sok., Ateşler Binası No: 2/4 Taksim, Beyoğlu, İstanbul
T: +90 212 292 48 02 W: www.spod.org.tr

ÖZGEÇMİŞ

I- Bireysel Bilgiler

Adı Soyadı : Hacer Duygu BÖLÜKBAŞI

Uyruğu :

Medeni Durumu:

İletişim adresi ve telefonu

II- Eğitim

Yüksek Lisans (2015)- Ankara Üniversitesi Sosyal Hizmetler Anabilim

DalıTezli Yüksek Lisans Programı

Lisans (2014)- İzmir Ekonomi Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Yabancı Dil: İngilizce

III- Ünvanlar

- İstanbul Arel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi (2013-2016).
- Biruni Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Sosyal Hizmetve Danışmanlık- Öğretim Görevlisi (2016- 2018).
- Antalya Akev Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Sosyal Hizmetler Programı- Öğretim Görevlisi (2018-2020)

IV- Mesleki Deneyimi

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Koruma ve İlk Müdahale Birimi(2011 - 2012)
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadın Konukevi İlk Müdahale Birimi(2012 – 2013)
- İstanbul Arel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi (2013-2016).
- Biruni Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Sosyal Hizmetve Danışmanlık- Öğretim Görevlisi (2016- 2018).
- Antalya Akev Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Sosyal Hizmetler Programı- Öğretim Görevlisi (2018-2020)

V- Üye Olduğu Bilimsel Kuruluşlar

VI- Bilimsel İlgi Alanları

A- Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan bildiri kitabında basılan bildiriler

- Can, S., Boz, N., İnneci, N, Mutlu, H., Türkmen, S. ve Yeşilkayalı, D. : Erteleme Geleceği Değersizleştirmek Olabilir Mi? III. Psikoloji Lisansüstü Öğrencileri Kongresi 2009. Koç Üniversitesi, İstanbul, 24-28 Haziran, 2009.
- Yeşilkayalı, D. ve Usbaş H. : Çocuk Gelişimi ve Sosyal Hizmet Lisans Programı Öğrencilerin Çocuk Hakları Konusundaki Tutumlarının İncelenmesi. Sosyal Hizmet Sempozyumu 2014. Başkent Üniversitesi, Ankara, 20-22 Kasım 2014.

- Yeşilkayalı, D. ve Özkan, Y.: Koruyucu Aile Bireylerinin Tanıtıcı Özellikleri ile Özgecili Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sosyal Hizmet Sempozyumu 2015. Celal Bayar Üniversitesi, Manisa, 26-28 Kasım 2015.
- Yeşilkayalı, E. ve Yeşilkayalı, D.: Özel Eğitim İhtiyacı Olan Çocuklar İçin Okul Sosyal Hizmeti. Sosyal Hizmet Sempozyumu 2015. Celal Bayar Üniversitesi, Manisa, 26-28 Kasım 2015.
- Usbaş, H. ve Yeşilkayalı, D.: Annesi Cezaevinde Olan Dışarıdaki Çocukların Anneleri ile İlişkilerinin Güçlendirilmesine Yönelik Uygulamaların İncelenmesi. Sosyal Hizmet Sempozyumu 2015. Celal Bayar Üniversitesi, Manisa, 26-28 Kasım 2015

B- Uluslararası hakemli dergilerde yayınlanan makaleler

- Yeşilkayalı, D. Mutlu, H. ve Can, S. (2014). The dance between time and preference. *The Journal of International Social Research*, 7 (30), 275-286.
- Yeşilkayalı, E. ve Bölükbaşı, D. (2017). Özel eğitim hizmetlerinin bir parçası olarak okul sosyal çalışmacıları. *The Journal of Academic Social Sciences*, 5 (43), 248-260.

C- Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında (Proceeding) basılan bildiriler.

- Bölükbaşı, D.: Koruyucu Aile Bireylerinin Tanıtıcı Özellikleri İle Empatik Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu 2017. Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Alanya, 18-20 Mayıs 2017.
- Bölükbaşı, D. : Feminization of Poverty and Social Aids in Turkey. *International Journal of Arts and Sciences* 2018. Harvard Medical School, 21-25May 2018.

VII- Bilimsel Etkinlikler

VIII- Diğer Bilgiler

A- İdari Görevler

- Biruni Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Sosyal Hizmet ve Danışmanlık- Program Başkanı (2016- 2018).
- Antalya AKEV Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Sosyal Hizmetler Programı- Program Başkanı (2018-2020).
- Antalya AKEV Üniversitesi Engelli Öğrenci Birimi Sorumlusu (2019-2020)